

๙๙/๕๕๕๕

การศึกษาอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม
จังหวัดสมุทรปราการ : สถานภาพที่เป็นจริงและความต้องการ

A Study on Nonformal Education of Industrial Workers
in Samut Prakan Province: Situation and Needs

โดย
นายคำนวน หลีเสงี่ยม

HCULIB

3 0001 00061262 4

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
พ.ศ. 2541

สารนิพนธ์ : การศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม
จังหวัดสมุทรปราการ : สถานภาพที่เป็นจริงและความต้องการ

A Study on Nonformal Education of Industrial Workers
in Samut Prakan Province : Situation and Needs

ชื่อนักศึกษา : นายคำนวณ หลีเสงี่ยม
รหัสประจำตัว : 379006
ปีการศึกษา : 2540

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และทบวงมหาวิทยาลัย ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2541

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
นางสาว.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
ศาสตราจารย์.....

(อาจารย์ดร. โชคชัย สุทธาเวศ)

ประธานกรรมการ

กรรมการ

.....
ศาสตราจารย์.....

(รองศาสตราจารย์ดร. ชัดติยา กรรณสูต)

กรรมการ

.....
ศาสตราจารย์.....

(อาจารย์ จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากทบวงมหาวิทยาลัย

.....
ศาสตราจารย์.....

(รองศาสตราจารย์นิภา ส.ตุมรสุนทร)

(1)

สารนิพนธ์ : การศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม
จังหวัดสมุทรปราการ : สถานภาพที่เป็นจริงและความต้องการ
A Study on Non formal Education of Industrial Workers
in Samut Prakan Province : Situation and Needs

ชื่อนักศึกษา : นายคำนวณ หลีเสงี่ยม
รหัสประจำตัว : 379006
สาขาวิชา : การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม
ปีการศึกษา : 2540

บทคัดย่อ

การศึกษาถึงสถานภาพที่เป็นจริงและความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกันมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงาน ความต้องการในรูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความคาดหวังในอนาคตทางการศึกษา อาชีพ และการได้รับประโยชน์จากการศึกษาทั้งในด้านการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความก้าวหน้าต่อการทำงานภายหลังสำเร็จการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่เข้ารับบริการการศึกษา และผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 365 คน จากศูนย์บริการจำนวน 6 ศูนย์ 94 หน่วยบริการ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและการวิจัยภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ และแบบประมาณค่าห้าตัวเลือก ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS / PC + ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

ผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สายสามัญ แบบเรียนทางไกล ส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานหญิง โสด อายุต่ำกว่า 30 ปี มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 5,000 - 7,000 บาท เป็นแรงงานที่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าร้อยละ

(50) ได้เข้าศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตรมัธยมศึกษา ที่เปิดบริการในสถานประกอบการ และนอกสถานประกอบการที่เป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จากการศึกษาถึงสถานภาพ และความต้องการ การศึกษาของผู้ใช้แรงงานเหล่านี้ พบว่า

1. ประโยชน์ของการสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ใช้แรงงาน โดยส่วนรวมได้ใช้วุฒิทางการศึกษาเพื่อศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป และพัฒนาตนเองในด้านการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต มีผู้ใช้แรงงานจำนวนไม่มากที่ได้รับการเพิ่มเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่งทางหน้าที่การงานภายหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ทั้งนี้เพราะผู้ใช้แรงงานเข้าศึกษาโดยไม่มีเงื่อนไขใดตกลงไว้กับสถานประกอบการ

2. ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานภายหลังจากสำเร็จการศึกษา มีสถานประกอบการจำนวนไม่มากที่ได้ดำเนินการในความก้าวหน้าทางอาชีพของผู้ใช้แรงงาน เช่นในรูปของ การสนับสนุนให้ศึกษาต่อขึ้นไป เพิ่มเงินเดือน และเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นไป ความคาดหวังของผู้ใช้แรงงานในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าผู้ใช้แรงงานดังกล่าวยังไม่สามารถสร้างหรือมีเงื่อนไขตกลงกับสถานประกอบการในเรื่องการเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน

3. ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงาน โดยส่วนรวมมีความต้องการการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่จัดในสถานประกอบการหรือสถานที่สถานประกอบการสนับสนุน โดยมีเหตุผลสำคัญที่สุดคือมั่นใจว่าเข้าเรียนแล้วสำเร็จการศึกษา ในอีกส่วนหนึ่งคือได้รับการสนับสนุนจากสถานประกอบการให้เข้าศึกษา การสนับสนุนอาจจะอยู่ในรูปวัตถุหรือการให้เงื่อนไข ข้อตกลง จากการศึกษาฯ พบอีกว่าค่าใช้จ่ายในการศึกษา ผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการศึกษาเอง แต่มีสถานประกอบการให้การสนับสนุนบ้างทั้งในด้านการเงิน อุปกรณ์การศึกษา และการผ่อนผันระยะเวลาในกาทำงาน / เลิกงานในระหว่างเข้ารับการศึกษา

4. ความคาดหวังในระดับการศึกษาสูงสุดในอนาคตคือระดับชั้นมัธยมศึกษา รองลงมาคือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับปริญญาตรี โดยรอโอกาสที่เหมาะสม ในด้านความต้องการทักษะอาชีพ ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ต้องการได้รับการฝึกอาชีพเพิ่มเติมในระยะสั้น มีผู้ใช้แรงงานส่วนมากมีความคาดหวังว่าจะมีความก้าวหน้าทางการงานเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

ผลจากการวิจัยครั้งนี้พอที่จะยืนยันได้ว่าผู้ใช้แรงงานไทยต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับสูงขึ้นไปเพื่อพัฒนาไปสู่แรงงานที่มีระดับฝีมือ โดยใช้บริการ

ทางการศึกษาจากการศึกษานอกโรงเรียนเป็นการต่อวงจรการศึกษา จึงควรที่ฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพแรงงานให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้ผู้ใช้แรงงานได้พัฒนาคุณภาพชีวิตทางการศึกษาไปจนถึงระดับสูงสุดที่เขาต้องการ โดยผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใช้แรงงานดังต่อไปนี้

1. ในระดับสถานประกอบการหรือผู้มีส่วนรับผิดชอบในการศึกษาของบุคลากร ควรสร้างตัวแทนหรือผู้ประสานงานในสถานประกอบการที่พอจะให้แนวทางหรือคำแนะนำเรื่องการศึกษาอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ใช้แรงงาน โดยควรมีตัวแทนทุกสถานประกอบการ ทั้งนี้ควรมีการติดตามผลการศึกษา และการดำเนินการภายหลังการศึกษาด้วย

2. ในส่วนของการศึกษานอกโรงเรียน ควรประสานงานกับองค์กรต่างๆ ที่พิทักษ์สิทธิของผู้ใช้แรงงาน เช่น สหภาพแรงงาน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้แรงงาน โดยกระจายไปอย่างทั่วถึง

3. ในระดับนโยบาย รัฐควรจัดวางความสำคัญของการศึกษาของผู้ใช้แรงงานอยู่ในระดับนโยบายที่เอื้ออำนวยมาตรการให้มีการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานอย่างต่อเนื่อง และไม่ฝากเรียนไว้กับหน่วยงานต่างๆ ที่ไม่ได้รับผิดชอบต่อการศึกษาของผู้ใช้แรงงานอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จผลตามความมุ่งหมายได้ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร. โชคชัย สุทธาเวช ประธานกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ท่านได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ

รองศาสตราจารย์ ดร. ชัดติยา กรรณสูตร อาจารย์จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และรองศาสตราจารย์นิภา ต.ตุ้มรสุนทร ให้คำปรึกษาแนะนำในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ซึ่งเป็น คุณประโยชน์อย่างยิ่ง

นอกจากคณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือจาก อาจารย์ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา อาจารย์ ดร. สุภรัตน์ หงษ์มณี คุณขวัญรัก สุขสมหทัย และ เพื่อน ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการทำจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนทุก ๆ อำเภอ ในจังหวัด สมุทรปราการ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มกลุ่มต่าง ๆ ผู้ใช้ แรงงานทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มูลนิธิ ซี. ซี. เอฟ ในประเทศไทยที่ได้ให้ทุนในการศึกษาและทำวิจัยในครั้งนี้โดยเฉพาะ คุณอัมพร วัฒนวงศ์ อดีตผู้อำนวยการมูลนิธิ ซี. ซี. เอฟ ในประเทศไทย และอาจารย์ ดร. ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล คณะบดีคณะสังคมสงเคราะห์ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ได้ให้โอกาสและคำปรึกษาด้วยดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้กำลังใจในการศึกษาที่มีได้ระบุนไว้ในสารนิพนธ์ฉบับนี้

คำานวณ หลีเสงี่ยม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
สารบัญ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 หน้าที่ความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน	6
1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	10
1.4 สภาพทั่วไปของจังหวัดสมุทรปราการ	12
1.5 สรุปรูปภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ใช้แรงงาน	15
1.6 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	16
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	16
1.8 นิยามศัพท์	16
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่	19
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้แรงงาน ของต่างประเทศ	24
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ การศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม	28
2.5 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่	35
2.6 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน	40
2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
3.2 ขอบเขตในการศึกษา	54
3.3 ตัวแปรในการศึกษา	54
3.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	56
3.5 คำถามในการวิจัย	59
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
3.7 การทดสอบเครื่องมือ	61
3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ข้อมูลทั่วไป	63
4.2 ข้อมูลการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	68
4.3 ข้อมูลการรับบริการการศึกษาของผู้ใช้แรงงาน	69
4.4 นโยบายการส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ	74
4.5 การจัดการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	81

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.6 การตัดสินใจเลือกสถานที่ศึกษา	85
4.7 การสนับสนุนการศึกษาของสถานประกอบการ	87
4.8 ความคาดหวังในการศึกษา	89
4.9 ความคาดหวังในอาชีพ	93
4.10 ความต่อเนื่องในการศึกษา	95
4.11 ข้อมูลทั่วไปของผู้จบการศึกษา	100
4.12 การสนับสนุนการศึกษาของสถานประกอบการ	103
4.13 เงื่อนไขในการเข้ารับบริการการศึกษากับสถานประกอบการ	105
4.14 การดำเนินการของสถานประกอบการหลังจากสำเร็จการศึกษา	106
4.15 ประโยชน์ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่ออาชีพ	107
4.16 ความคาดหวังในการศึกษาต่อ	108
4.17 รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ใช้แรงงาน	110
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	113
5.2 อภิปรายผล	119
5.3 ข้อเสนอแนะ	131
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	132

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	133
ภาคผนวก	
ผนวก ก. ข้อมูลผู้รับบริการการศึกษานอกโรงเรียนตามอำเภอต่าง ๆ	136
ผนวก ข. แบบสอบถาม	142
ผนวก ค. ข้อมูลประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	149
ผนวก ง. ประวัติผู้เขียน	155

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	63
4.2 ข้อมูลการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	65
4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของผู้เข้าเรียนกับสถานที่เข้ารับบริการ การศึกษานอกระบบโรงเรียน	69
4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุการทำงานและสถานที่รับบริการการศึกษา	71
4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางการเดินทางมาศึกษากับการตัดสินใจ เข้าศึกษา	73
4.6 นโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ	74
4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ กับการสนับสนุนด้านการเงิน	75
4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ กับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์การศึกษา	76
4.9 ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ กับการสนับสนุนด้านการผ่อนผันเวลาทำงาน / เลิกงาน	77
4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ กับการดำเนินการหลังจากผู้ใช้แรงงานจบการศึกษา	78
4.11 การสนับสนุนการศึกษาของสถานประกอบการในการเข้าเรียน	79
4.12 การรับทราบนโยบายการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงาน	80
4.13 วิธีจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	81
4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจตัดสินใจเข้าศึกษากับความสะดวก ในการเดินทาง	82
4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกเรียนเนื่องจากได้รับคำแนะนำ จากเพื่อนร่วมงาน	84
4.16 เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสถานที่เข้าศึกษา	85
4.17 การสนับสนุนการศึกษาของสถานประกอบการ	87
4.18 ค่าใช้จ่ายในการศึกษา	88
4.19 เหตุผลในการเข้าศึกษาต่อ	89

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.20 การนำผลสำเร็จจากการศึกษาไปใช้	90
4.21 ความคาดหวังในการศึกษา	92
4.22 ความคาดหวังในอาชีพภายหลังการศึกษา	93
4.23 ความต่อเนื่องในการเข้ารับการศึกษ	95
4.24 ผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว	96
4.25 รูปแบบการศึกษาที่ผู้ใช้แรงงานสำเร็จการศึกษา	100
4.26 รูปแบบการศึกษาเหมาะสมกับผู้ใช้แรงงาน	101
4.27 การสนับสนุนให้เข้ารับการศึกษ	103
4.28 เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสถานบริการศึกษา	104
4.29 เงื่อนไขที่ตกลงไว้กับสถานประกอบการก่อนเข้ารับการศึกษ	105
4.30 การดำเนินการของสถานประกอบการหลังจากสำเร็จการศึกษา	106
4.31 ประโยชน์ของการศึกษา ก.ศ.น ต่ออาชีพ	107
4.32 ความคาดหวังในการศึกษาต่อ	108
4.33 ความต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของ ก.ศ.น	109
4.34 หลักสูตรที่ผู้ใช้แรงงานประสบผลสำเร็จในการศึกษา	110

สารบัญภาพ

2.1 ภาพแสดงส่วนประกอบของการศึกษานอกโรงเรียน
สำหรับผู้ใช้แรงงาน	23
3.1 กรอบแนวคิดและตัวแปรในการวิจัย	43

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 รัฐมีนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม และส่งเสริมอุตสาหกรรมให้กระจายไปสู่ภูมิภาคต่างๆของประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้มีการลงทุนและมีการขยายตัวทางอุตสาหกรรมมากขึ้น ประเทศเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสภาพสังคมเกษตรกรรม มาเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวนา ชาวไร่ ต่างอพยพเข้ามาสู่เมืองใหญ่ๆซึ่งกำลังขยายตัวเป็นเมืองอุตสาหกรรมมากขึ้น เพื่อมาทำงานในสถานประกอบการต่างๆ บุคคลเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำนา ทำไร่ มีการศึกษาระดับพื้นฐาน เช่น จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นส่วนใหญ่ มีบางส่วนจบการศึกษาสูงขึ้นมาอีกเล็กน้อย คือ มัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ก็ยังพบว่ามีส่วนหนึ่งซึ่งไม่จบการศึกษาภาคบังคับ เพราะต้องออกจากโรงเรียนด้วยเหตุผลความจำเป็นต่างๆ กลุ่มบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2533 พบว่า ในจำนวนผู้มีงานทำ อายุ 13 ปีขึ้นไป จำนวน 31.749 ล้าน คนนั้น เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาแค่ประถมศึกษาและต่ำกว่าถึงร้อยละ 83.7 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 6.1 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 2.4 อาชีวศึกษา ร้อยละ 2.5 มหาวิทยาลัยสายวิชาการ ร้อยละ 2.1 และสายวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 1.5 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่จะมีการศึกษาระดับต่ำมาก เนื่องจาก มีพื้นฐานการศึกษาต่ำและไม่มีความรู้ด้านทักษะวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน หรือสถานประกอบการอีกด้วย เมื่อมุ่งเข้าสู่ตลาดแรงงาน โอกาสที่จะได้ทำงานย่อมยากลำบาก งานที่ทำได้ส่วนใหญ่จะต้องเป็นงานที่ใช้แรงงานหรือรับจ้างทั่วไป ทั้งค่าแรงที่ได้ก็ต่ำอีกด้วย ทำให้ความเป็นอยู่ในสังคมเมืองเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก การที่แรงงานส่วนใหญ่ของประเทศมีการศึกษาต่ำและขาดทักษะในการประกอบอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในขณะที่ประเทศกำลังปรับเปลี่ยนทิศทางและโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ให้เป็นสังคมอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาหลายประการ ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรวัยแรงงาน ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง การไม่เข้าใจกฎหมายแรงงานหรือสัญญาจ้าง การไม่รู้เงื่อนไขทางสังคม ฯลฯ ปัญหาต่างๆเหล่านี้ที่ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่เผชิญอยู่อาจมีผลกระทบถึงเศรษฐกิจ สังคม

และการเมืองของประเทศ อาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย การที่จะบรรเทาปัญหาดังกล่าวลงไป ตลอดจนทำให้ผู้ใช้แรงงานได้รู้จักแก้ปัญหาที่เขากำลังเผชิญอยู่ได้นั้น ก็คือการให้การศึกษากำเป็นที่จะต้องให้การศึกษแก่ผู้ใช้แรงงานทั้งด้านอาชีพและความรู้ทั่วไป การเห็นความจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษแก่ผู้ใช้แรงงานนี้ ไม่ได้มีเฉพาะในประเทศที่กำลังเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมอย่างประเทศไทยเท่านั้น แต่ความตระหนักดังกล่าวได้เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆด้วย และเกิดขึ้นมานานแล้วดังเช่นข้อเขียนจาก United Nations (1971 : 47) สรุปได้ว่า ในประเทศที่กำลังพัฒนา ระดับการศึกษาของผู้ใช้แรงงานยังต่ำ การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนั้น อย่างน้อยที่สุดผู้ทำงานต้องมีความรู้อ่านออกเขียนได้ เพื่อให้สามารถอ่านกฎข้อบังคับในการทำงาน ข้อเตือนใจ ให้ระมัดระวังในการรักษาความปลอดภัย นอกจากนี้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิหลังเป็นเกษตรกร เพื่อรับเอาแนวคิดใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพใหม่ของตนนั้นถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ใช้แรงงานที่อพยพมาจากท้องถิ่นเดิมอาจมีปัญหาในเรื่องการศึกษา การปรับตัว ซึ่งบริการการศึกษานี้สามารถช่วยบรรเทาปัญหาของเขาได้ นอกจากนี้ผู้ใช้แรงงานที่มีความรู้ติดตัวอยู่บ้าง ก็อาจหาโอกาสในการศึกษาหาความรู้อื่นเพิ่มเติมอีกด้วย และการศึกษาที่เหมาะสมอย่างยิ่งแก่ผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว ผู้ที่มีภาระรับผิดชอบมากมายอีกทั้งมีเวลาอันจำกัด ก็คือ การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพราะเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น สามารถจัดได้ทุกเวลา และสถานที่ ปราศจากเงื่อนไขในแง่อายุของผู้เรียน หรือความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

ภาวะการณ์ด้านแรงงานและการมีงานทำ ของประชากรแรงงาน

จากการวิเคราะห์รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประชากรและแรงงาน ของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2504-2529 การเปลี่ยนแปลงนโยบายประชากรตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2513 มีผลกระทบน้อยมากต่อโครงสร้างอายุประชากรวัยแรงงานปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ เพราะประชากรกลุ่มนี้เป็นผลจากโครงสร้างทางอายุในอดีตเมื่อ 15 ปีกว่าที่ผ่านมาหรือนานกว่านั้น มักมีผู้เข้าศึกษาวัยเด็กขนาดใหญ่ซึ่งทยอยเข้าสู่วัยแรงงาน โดยที่กลุ่มประชากรวัยทำงาน 15-59 ปี จะยังคงเพิ่มในอัตราสูงประมาณร้อยละ 2.5-3.0 ต่อปีไปอีกเป็นเวลาหลายปี ดังนั้น ปัญหาเกี่ยวกับภาวะการมีงานทำและการจ้างแรงงานของประชากร จึงมักเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในเวลา 10-15 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับการมีผู้เข้าศึกษาวัยแรงงานจำนวนมาก ทำให้เกิดการว่างงาน การทำงานต่ำระดับและความด้อยคุณภาพของแรงงาน

ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2505) นั้น อัตราการเกิดประชากรอยู่ในระดับสูงประมาณร้อยละกว่า 3 ต่อปี จนทำให้เกิดความห่วงใยต่อสถานการณ์นี้ว่าจะเกินขีดความสามารถของตลาดแรงงานที่จะรองรับประชากรจำนวนนี้ได้ อาจนำไปสู่ภาวะการว่างงานอย่างรุนแรงภายในประเทศ (นิคม จันทรวีฑูร, 2508) อย่างไรก็ตาม ในระยะนี้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้การว่างงานมีน้อย คือ ในเขตนครหลวงมีอัตราการว่างงานร้อยละ 5.5 ส่วนในเขตชนบทการว่างงานโดยทั่วไปอยู่ในอัตราดำมาชกเว้นในบางฤดูที่ไม่ได้มีการเพาะปลูก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2510 : 13-33)

ในช่วงกลางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (2510-2514) มีโครงการพัฒนาใหม่ๆ ที่สร้างภาวะการมีงานทำให้ประชากรเพียงพอ โดยพบว่าในปี พ.ศ. 2510 มีผู้เข้าศึกษาในเขตเทศบาลที่วราชอาณาจักรว่างงานประมาณร้อยละ 1.7 ของแรงงานทั้งหมด และปี พ.ศ. 2511 กำลังแรงงานที่ว่างงานมีเพียงร้อยละ 1.5 ซึ่งไม่นับว่าเป็นปัญหารุนแรง แต่ทางด้านเกษตรกรรมซึ่งมีกำลังแรงงานประมาณร้อยละ 80 ของแรงงานทั้งหมดเห็นว่าจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เนื่องจากการว่างงานตามฤดูกาลและการทำงานต่ำระดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2513 : 43-44)

ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาวะเศรษฐกิจของโลกอย่างมาก ระบบการเงินผันผวนมีการเพิ่มระดับสินค้าในตลาดโลก การขึ้นราคาน้ำมัน ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทย คือทำให้ระดับดัชนีราคาผู้บริโภคเพิ่มสูงขึ้นมีการลงทุนลดลง การว่างงานเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2516- 2519 ปริมาณการว่างงานเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.9 - 5.0 ของกำลังแรงงาน ปัญหานี้จึงนับว่ารุนแรงมากเมื่อเปรียบเทียบกับในปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (2514) ที่มีการว่างงานเพียงร้อยละ 0.5 ของกำลังแรงงาน (กองศึกษาภาวะเศรษฐกิจฯ, 2510: 11)

ปัญหาสำคัญในระยะถัดมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 -2524) คือพบว่า การเตรียมและการพัฒนาอาชีพของประชากร ยังไม่มีคุณภาพดีพอที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ได้ กำลังแรงงานส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ร้อยละ 7 มีรายได้ต่ำ ส่วนกำลังคนมีฝีมือระดับกลางและระดับสูงไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เกิดปัญหาการว่างงานต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 3 รวมทั้งมีการทำงานต่ำระดับ ส่วนแรงงานภาคเกษตรมีปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพ ความสามารถในการผลิตต่ำ ยังผลให้รายได้ตกต่ำไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524-2529 : 216-218)

การขยายตัวทางเศรษฐกิจได้ชลดตัวลงในระการพัฒนาของแผนที่ 5 (2525-2529)ขณะที่กำลังแรงงานเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.0 ต่อปี เป็นที่คาดหวังกันว่าการจ้างงานจะเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2.2 ต่อปี การว่างงานเปิดเผยจึงเพิ่มขึ้นจึงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1 ของกำลังแรงงานในปี พ.ศ 2524 เป็นร้อยละ 2.1 ในปี พ.ศ 2529 และสภาพการว่างงานก็เกิดขึ้นไม่เท่าเทียมกันในแต่ละกลุ่มการศึกษา

จากสถานการณ์ด้านโครงสร้างกำลังแรงงานของประเทศ ที่ยังมีกำลังประชากรวัยแรงงานขนาดใหญ่พอสมควร ทำให้รัฐเพิ่มความสนใจที่จะให้มีการพัฒนาแรงงานมากขึ้นด้วยยุทธวิธี ต่าง ๆ เช่น การฝึกแรงงานฝีมือให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศ การจัดการให้แรงงานไปทำงานในต่างประเทศอยู่ในระดับสูง ซึ่งแผนงานเหล่านี้ในช่วงปี 2530-2534 จะบรรเทาให้ระดับการว่างงานในประเทศลดน้อยลง (แผนประชากรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6, 2529)

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การขยายตัวอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และอาจต่อเนื่องไปจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้ส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานและการว่าจ้างงานภายในประเทศพอสมควร จากการศึกษาโครงสร้างตลาดแรงงานไทย และการประมาณความต้องการแรงงานในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 โดยสุขเกษม วงศ์สุวรรณ สมเกียรติ กำจรกิจบรร และ ฉลอง สุตังกรกาญจน์ (2523) พบว่า ในช่วงแผน ฯ 6 ตลาดแรงงานของผู้ที่มีการศึกษาระดับกลาง (มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัย) เริ่มตึงตัวมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างประชากรวัยเรียนที่มีการศึกษาระดับกลางดังกล่าวได้เพิ่มขึ้นไม่มากหรือลดลงในบางหมวดอายุ และในช่วงระยะแผน ฯ 7 อุปทานแรงงานที่มีการศึกษาระดับดังกล่าวจะมีอัตราเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงต่ำกว่าในอดีตมาก ขณะเดียวกันความต้องการแรงงานของผู้มีการศึกษาระดับกลางขึ้นไปจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอนาคต คาดว่าจะมีอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรมและบริการที่เป็นทางการ อัตราความต้องการแรงงานนี้ เพิ่มพูนสูงกว่าอัตราเพิ่มขึ้นของอุปทานแรงงานดังกล่าวแล้วอย่างมาก

ภาวะการตึงตัวของแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป เห็นได้จากสัดส่วนของผู้ที่ทำงานในตลาดแรงงานที่เป็นทางการต่อกำลังแรงงานรวมในทุกระดับการศึกษา (ยกเว้นระดับประถมศึกษา) โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับกลางจะเพิ่มสูงมาก มีนัยว่า จากภาวะการณ์ผู้ที่เข้าทำงานในตลาดที่เป็นทางการไม่ได้จะมีสัดส่วนน้อยลง ก่อให้เกิดภาวะตึงตัวในตลาดแรงงานซึ่งเป็นแนวโน้มการขาดแคลนแรงงานในอนาคต นอกจากนี้อัตราการว่างงานอย่างเปิดเผยของประเทศ มีแนวโน้มลดลง เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาพบว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปมีอัตราการ

มีแนวโน้มลดลง เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาพบว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปมีอัตราการว่างงานลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจน และจะยิ่งลดลงมากในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 7

สำหรับกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือหรือกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งปัญหาการว่างงานของประชากรในภาคเกษตร นับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญเพื่อหาทางแก้ไข หรือปรับปรุงคุณภาพและพัฒนาความรู้ ความสามารถ จนสามารถเลื่อนระดับตนเองให้เข้าไปเป็นแรงงานฝีมือในภาคอุตสาหกรรมและบริการได้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งจะได้เป็นมาตรการในการช่วยลดปัญหาการว่างงาน และการทำงานต่ำระดับของประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ (รายงานการสัมมนาประชากรและแรงงานของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534:20-22)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 (พ.ศ 2535-2539) รัฐได้กำหนดแผน การศึกษาตลอดชีวิต (Life - Long Education) ไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน(Non-Formal Education) เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา ที่ประสานสัมพันธ์กับการศึกษาในระบบโรงเรียน ให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อเตรียมบุคคลให้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ดังนั้น บุคคลที่ต้องการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขจึงจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อปรับปรุงตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม

งานการศึกษานอกโรงเรียน เป็นงานที่จัดดำเนินงานโดยหลายองค์กร หลายหน่วยงาน และหลายสถาบัน โดยที่งานการศึกษานอกโรงเรียน เป็นเพียงส่วนหนึ่งของภารกิจของหน่วยงานนั้น แต่กรมการศึกษานอกโรงเรียนจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติภารกิจของงานการศึกษานอกโรงเรียนทั้งสามด้านคือ การขจัดเชยโอกาสทางการศึกษา การเสนอทางเลือกอื่นให้กับผู้ขาดโอกาส ผู้พลาดโอกาสและผู้ค้อยโอกาสทางการศึกษา การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยและเครือข่ายเรียนรู้ทางสังคม การเสริมคุณภาพของการจัดการศึกษาของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ในฐานะที่เป็นอาชีพและผู้ชำนาญการ โดยเน้นการประสานงานเป็นยุทธศาสตร์หลักของการปฏิบัติงาน

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้นิยาม การศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า “ การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดขึ้นอาจเป็นเอกเทศ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นๆ สำหรับหน่วยงานอื่นๆที่จัดการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนนั้น อาจจะเป็นหน่วยงานทางการศึกษาโดยตรง หรืออาจเป็นหน่วยงานที่อาศัยการศึกษา เป็นเครื่องมือไปสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาอื่นๆ " (กรมการศึกษานอกโรงเรียน , 2535 : 82)

ด้วยเหตุที่การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความสำคัญ มีบทบาท และภารกิจอันยิ่งใหญ่ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จึงให้ความสนใจกับการจัดบริการ การศึกษานอกระบบ โรงเรียนในรูปแบบต่างๆ ให้แก่ประชาชนอย่างแพร่หลาย ตั้งแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริการข่าวสารข้อมูล ไปจนถึงการฝึกทักษะอาชีพ นอกจากนี้แล้วสถาบันอุดมศึกษาหลายสถาบัน ก็เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนางานวิชาการ และบุคลากร ด้านการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเป็นแรงผลักดันและส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าและสามารถรับใช้การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้เต็มที่ เพื่อพัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศต่อไป

แนวโน้มการศึกษาในประเทศไทยนั้น นับวันที่การศึกษานอกโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากการศึกษาที่ช่วยให้ประชาชนมีโอกาสแสวงหา เพิ่มพูนความรู้และทักษะในวิชาชีพให้กับตนเอง รวมทั้งมีส่วนรับผิดชอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แม้ว่าจะมีหน่วยงานหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชนช่วยกันจัด การศึกษานอกโรงเรียน แต่การศึกษานอกโรงเรียนก็ยังไม่สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างพอเพียง โดยเฉพาะผู้ใช้แรงงาน ได้มีสถานประกอบการบางแห่งจะร่วมมือกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่แรงงานในสถานประกอบการ โดยที่ผู้ใช้แรงงานเหล่านั้นทำงานในสถานประกอบการไปด้วย และใช้ชั่วโมงทำงานเป็นการฝึกทักษะในการทำงานและเทียบโอนเป็นหน่วยการเรียนด้านอาชีพและเมื่อศึกษาวิชาสามัญก็จะได้รับประกาศนียบัตรเป็นการรับรองคุณวุฒิ และสามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการนั้นต่อไปโดยได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้มีฝีมือ ซึ่งนอกจากจะเพิ่มโอกาสในความก้าวหน้าทางอาชีพแล้วยังได้พัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นที่ดีขึ้นอีกด้วย

1.2 หน้าที่ความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียนตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2522 ตามมาตรา 8 แห่งพระบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ 22) กำหนดให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นกรมหนึ่งที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้ (อุดม เขยกิจวงศ์, 2529 : 130-135)

1. จัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อแก้ไขการไม่รู้หนังสือ ให้การศึกษาทดแทนแก่ผู้จะรับการในระบบโรงเรียน ให้การฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น จัดบริการส่งเสริมการอ่าน จัดพิพิธภัณฑ์ทางการศึกษา การศึกษาทางสื่อมวลชน จัดการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถ ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ การแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน การพัฒนาชุมชนและประชาธิปไตย

2. วางแผน วิจัย พัฒนาฝึกอบรม และพัฒนาคุณภาพของงานการศึกษานอกโรงเรียน

3. ประสานงาน อุดหนุน ส่งเสริมและให้บริการเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียนหน่วยงานอื่นๆ ที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ

ปรัชญาและแนวคิดของการศึกษานอกโรงเรียน ความเชื่อพื้นฐานหรือทัศนคติที่ยึดถือเป็นหลักในการอ้างอิง เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและวิธีการดำเนินงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งยึดถือเอามนุษย์เป็นสำคัญโดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ธรรมชาติของคน พฤติกรรมของคนและความต้องการของคน กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดความเชื่อพื้นฐานคล้ายตามองค์ประกอบทั้งสามของคน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2531ก : 2-3) ดังนี้

1. คนทุกคนมีพื้นฐานของชีวิตต่างกัน ฉะนั้นความต้องการของแต่ละคนจึงแตกต่างกันด้วย

2. ความสุขหรือความพอใจ ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของคนจะมีความแตกต่างกันไปตามสภาวะของแต่ละบุคคล

3. การที่คนเราจะมีชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างเป็นสุขนั้น จะต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (สังคม)

4. การที่บุคคลจะอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขนั้น จะต้องเป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น บุคคลนี้จะต้องนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการ มาประกอบการคิดและตัดสินใจ

แผนการศึกษาของโรงเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพไว้ดังนี้ (วิรัช ศรีทอง, 2534 : 13)

1. จะเน้นเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาชุมชนและการประกอบอาชีพตามความเหมาะสมของผู้เรียนและชุมชนนั้นๆ ในเรื่องของอาชีพจะให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมอาชีพที่ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นไม่ต้องลงทุนในเรื่องเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์
2. ในการจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาชีพ จะไม่มุ่งเน้นเฉพาะการฝึกทักษะและฝีมือ แต่จะส่งเสริมผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และความสามารถในด้านต่างๆ ที่จำเป็น นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา และทางเลือกที่เหมาะสม การจัดกระบวนการเพื่อให้เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ การฝึกหัดทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี การทำงานเป็นกลุ่ม การพัฒนาทัศนคติ และลักษณะนิสัยที่จำเป็น ตลอดจนการบริหารและการจัดการ อย่างไรก็ตามในการกำหนดเนื้อหาเพื่อให้บริการแก่ผู้เรียนจะดำเนินการในลักษณะของการ “ต่อวงจร” กล่าวคือ จะวิเคราะห์พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ปรับเนื้อหาและระยะเวลาของหลักสูตรเพื่อให้ความรู้เฉพาะเรื่องตามความจำเป็นและความต้องการของผู้เรียน
3. จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพให้ประสานสัมพันธ์กับโครงการศึกษานอกโรงเรียนอื่นๆ เช่น อาศัยการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเป็นสื่อในการสำรวจปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของผู้เรียน และจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพให้รับช่วงในการสนองความต้องการนั้น เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพผ่านเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน เป็นต้น

4. จะส่งเสริมให้วิทยากรท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือกและการอบรมเป็นผู้สอนในหลักสูตร

การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพมากยิ่งขึ้น เพื่อขยายบริการให้กว้างขวางและเพื่อเปิดโอกาสให้ข้าราชการประจำของศูนย์ฯ ซึ่งมีจำนวนจำกัดได้ทำหน้าที่สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ การพัฒนาหลักสูตร คัดเลือกและฝึกอบรมวิทยากรท้องถิ่น การนิเทศติดตามผล การแนะแนวและการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

5. จะประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่ให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้จะแบ่ง

หน้าที่ความรับผิดชอบตามความรับผิดชอบตามความพร้อมและความชำนาญเพื่อให้บริการไม่ซ้ำซ้อน แต่มีความต่อเนื่องและรับช่วงกัน

6. จะเน้นให้บริการแก่เยาวชนและประชาชนในวัยแรงงานในชนบทเป็นหลัก โดยเฉพาะผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

7. จะจัดรูปแบบของกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและเนื้อหาของหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะให้ความสำคัญแก่การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยผ่านสื่อทางการศึกษาประเภทต่างๆ สำหรับในชุมชนเมืองมีผู้ประสงค์จะเข้ารับบริการเป็นจำนวนมาก จะเน้นการสอนในลักษณะชั้นเรียนไม่มีรอบ

ในการเรียนการสอนนั้นจะต้องไม่มุ่งเน้นทักษะเพียงอย่างเดียว แต่จะมุ่งฝึกให้เห็นช่องทางประกอบอาชีพควบคู่ไปด้วย จึงต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เสริมความรู้เรื่องการจัดการการตลาด กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และการตัดสินใจ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 52-53)

กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลที่รับบริการการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่ต่อเนื่องครอบคลุมตามแนวการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อพัฒนากระบวนการคิดแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอาชีพของบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยจัดกิจกรรมการศึกษาให้มีความยืดหยุ่น สอดแทรกและผสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของบุคคล เพื่อให้การเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติจริงในวิถีชีวิตปกติของผู้เรียน

1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพที่ผ่านมายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2525 : 113-115) คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับผู้รับบริการ เพราะมีภาระในเรื่องการดำรงชีพและขาดเงินที่จะจัดหาวัสดุเพื่อฝึกฝนทักษะเพิ่มเติม

2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรในการกำหนดเนื้อหาหนักขึ้นอยู่กับความชำนาญของวิทยากรและความพร้อมของอุปกรณ์ที่มีอยู่ และบางวิชามีระยะเวลายาวนานเกินไปทำให้ผู้เรียนออกกลางคัน เพื่อประกอบอาชีพของตนเองตามช่วงฤดูกาล

3. ปัญหาเกี่ยวกับประโยชน์ต่อเนื่องจากการฝึกทักษะและวิชาชีพ ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอาชีพหลักอยู่แล้ว และมีความประสงค์จะเรียนเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อประกอบความรู้ ผู้เรียนขาดปัจจัยที่สำคัญบางประการ เช่น เงินทุน วัสดุ และบริการทางด้านตลาด

หน่วยงานต่างๆ ที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ พบว่า มีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการฝึก 11 ประการ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2527 : 59-60) คือ

1. ปัญหาการขาดข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อการวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

2. ปัญหาการโอนเงินงบประมาณจากส่วนกลางสู่ส่วนท้องถิ่นทำได้ล่าช้า ทำให้เกิดการไม่คล่องตัวของหน่วยฝึกงาน

3. ปัญหาขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ซึ่งจะช่วยในด้านการประหยัด ในการใช้ทรัพยากร รวมทั้งแก้ปัญหาการทำงานซ้ำซ้อน

4. ปัญหาหลักสูตรบางหลักสูตรล้าสมัย บางหลักสูตรระยะเวลาสั้นมากเกินไป ทำให้การฝึกไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

5. ปัญหาคุณภาพครูฝึก บางแห่งขาดแคลนและส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ ทำให้มีปัญหาในการถ่ายทอด บางสาขาครูขาด ในท้องถิ่นห่างไกลจะไม่มีครูออกสอน

6. ปัญหาการออกกลางคันของผู้เข้าฝึกค่อนข้างสูง

7. ปัญหาผู้เข้าฝึกบางคนไม่ได้ตั้งใจเอาไปใช้เป็นประโยชน์ บางคนเพื่อเอาไปเรียนต่อ

หรือเป็นการเพิ่มพูนความรู้ของตนเอง และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

8. ปัญหางบประมาณมีน้อย ทำให้การฝึกไม่สามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้

9. ปัญหาด้านการตลาดสำหรับผลิตผลของผู้ที่ได้ฝึก โดยเฉพาะการฝึกอาชีพสตรี

10. ปัญหาขาดแคลนเงินทุนสำหรับผู้ประสงค์จะมีกิจการของตน

11. ปัญหาภาวะเบียดราชการต่างๆ ซึ่งมากมายซับซ้อนจนไม่เกื้อกูลการทำงานและกลายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

จากรายงานการประชุมสัมมนาพัฒนาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาครูสอนวิชาชีพระยะสั้น เมื่อปี 2529 สรุปปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานการจัดการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2533 ข : 42) ดังนี้ คือ

1. ปัญหาการสอนวิชาชีพที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน
2. ปัญหาผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกฝนไปประกอบอาชีพได้ เนื่องจากการฝึกฝนไม่ครบถ้วนกระบวนการสร้างงานอาชีพ
3. ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนที่มีเวลาจำกัดหรือขาดทุนทรัพย์
4. ปัญหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เปิดกว้าง สำหรับการหาความรู้และประสบการณ์จากแหล่งความรู้ภายนอกโรงเรียน
5. ปัญหาขาดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยและไม่ใช้เทคโนโลยีการศึกษาเข้าช่วยสอน
6. ปัญหาขาดข้อมูลเพื่อการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
7. ปัญหาการไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนในด้านการฝึกวิชาชีพ
8. ปัญหาการขาดแคลนทุนรอนในการเปิดกิจการของตนเอง
9. ปัญหาการตลาดสำหรับผลิตผลที่ทำขึ้น
10. ปัญหาไม่พัฒนาวิธีการสอนของครู
11. ปัญหาการไม่พัฒนาความรู้ทางวิชาชีพของผู้สอน
12. ปัญหาการขาดกำลังใจของผู้สอน อันเนื่องมาจากสวัสดิการ การสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหาร และโอกาสในการพัฒนาตนเอง
13. ปัญหาการขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่คล้ายกัน ทำให้การทำงานซ้ำซ้อนกัน

14. ปัญหาการขาดแคลนสนับสนุนจากผู้บริหารทุกระดับและไม่ปฏิบัติตามแผนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ได้สรุปสภาพปัญหาการจัดการศึกษาอาชีพของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2531 : 137) คือ

1. ขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่น
2. ขาดแคลนวิทยากร
3. ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์การสอน
4. ผู้เรียนนำไปประกอบอาชีพอิสระและรับจ้างน้อย
5. เน้นเรื่องทักษะ ขาดเรื่องการจัดการ และช่องทางประกอบอาชีพ
6. ขาดข้อมูลเปิดสอนวิชาชีพให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นการจัดการศึกษา

ถาออกกลางคัน สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากข้อจำกัดของงบประมาณ ดังนั้น การจัดการศึกษานอกโรงเรียนจึงควรจัดให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนต่อไป

1.4 สภาพทั่วไปของจังหวัดสมุทรปราการ

อารีรัตน์ ตั้งวชิรชัย (2539, 3 - 4.) กล่าวถึง สภาพทั่วไปของจังหวัดสมุทรปราการว่า...

“ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร เป็นเขตเชื่อมต่อกับภาคตะวันออก ซึ่งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐที่สนับสนุนการพัฒนาในภาคตะวันออก โดยจัดให้มีการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) ให้เป็นฐานในการผลิตอุตสาหกรรมหลัก และเปิดประตูเศรษฐกิจใหม่

นอกเหนือจากท่าเรือกรุงเทพฯ แล้ว ยังมีการสร้างท่าเรือพาณิชย์และนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นท่าเรือมาตรฐานสากล สำหรับขนถ่ายสินค้ากล่อง (Container) ประกอบด้วยนิคมอุตสาหกรรมทั่วไป และเขตอุตสาหกรรมส่งออก ซึ่งท่าเรือดังกล่าวได้รับการพัฒนาให้เป็นที่ท่าเรือขนถ่ายวัสดุดิบและสินค้าเหลวเช่น ก๊าซ และน้ำมัน มีนิคมอุตสาหกรรมหนักเช่น โรงงานปิโตรเคมีและโรงงานกลั่นน้ำมัน อีกทั้งยังมีการพัฒนาโครงข่ายคมนาคม และโทรคมนาคม การพัฒนาแหล่งน้ำ การสร้างชุมชนเมืองใหม่ การฟื้นฟู เมืองพัทยา และอื่นๆ นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีโครงการลงทุนขนาดใหญ่ในภาคตะวันออก เช่น โครงการพัฒนาระบบรถไฟโดยสารความเร็วสูงเพื่อเชื่อมโยงกรุงเทพมหานครกับพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก โครงการศูนย์ซ่อมบำรุงรักษา

เครื่องบินขนาดใหญ่ (Heavy Aircraft Maintenance Center) ที่สนามบินอู่ตะเภาเพื่อพัฒนาขีดความสามารถเกี่ยวกับการบิน, โครงการศูนย์การผลิต และขนส่งของอากาศยานนานาชาติ (Thai land : Global Transpark) ที่บริเวณสนามบินอู่ตะเภา เป็นศูนย์การผลิตอุตสาหกรรม เพื่อการขนส่งทางอากาศ ฯลฯ "

จะเห็นได้ว่า ความสำคัญของภาคตะวันออก ที่มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศนั้น มีส่วนเพิ่มความสำเร็จให้จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตเป็นรอยต่อเชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานคร และจังหวัดทางภาคตะวันออกเหล่านั้น

ในส่วนจังหวัดสมุทรปราการเองนั้น ก็มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเช่นกัน มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตเศรษฐกิจใหม่ทั้งจังหวัดมีเนื้อที่ทั้งหมด 594,411 ไร่ (ศูนย์ข้อมูลจังหวัด. 6: 2531) แต่มีพื้นที่เกษตรเพียง 131,705 ไร่ เท่านั้นส่วนใหญ่ของพื้นที่ใช้สำหรับการอุตสาหกรรม มีโรงงานขนาดต่างๆกระจายอยู่ทุกอำเภอ การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ คือการใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม รองลงมาได้แก่ผู้ประกอบการอาชีพทางการประมงทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม (ศูนย์ข้อมูลจังหวัด, 11-13:2531) จัดเป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร มีการประกอบการทั้งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เนื่องจากความเหมาะสมหลายๆ ด้าน ทำให้อุตสาหกรรมในจังหวัดเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันจังหวัดสมุทรปราการมีโรงงานอุตสาหกรรมประมาณ 4,000 แห่ง และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งสิ้น 138,393 ล้านบาท หรือร้อยละ 50.0 ของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล หรือร้อยละ 6.56 ของประเทศ มีมูลค่าสูงเป็นอันดับ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร (สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ, 2538 : 11)

สภาพทั่วไปของการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ เป็นสถานศึกษาในราชการบริหารส่วนกลาง สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับประกาศจัดตั้งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2528 ปัจจุบันมีสำนักงานอยู่ ณ อาคารเลขที่ 34 / 1 ถนนสุขุมวิท ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งโครงสร้างการบริหารออกเป็น 5 ฝ่าย และมีสถานศึกษาในความดูแล 7 แห่ง คือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ 6 แห่ง และห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง ซึ่งแต่ละฝ่าย / สถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. ฝ่ายนโยบายและแผน มีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำนโยบายและวางแผนการศึกษาระดับจังหวัดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ติดตาม ประเมินผลและรายงาน จัดทำสารสนเทศการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งดูแลและบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามแผน

2. ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร สื่อ เทคนิคการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล แก่ ศบอ. และหน่วยปฏิบัติงานอื่นๆ ในพื้นที่ โดยการสนับสนุน แนะนำ สาธิต ให้แก่บุคลากรของ ศบอ. และหน่วยปฏิบัติอื่นๆ ให้สามารถใช้หลักสูตร สื่อ เทคนิคการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

3. ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการแสวงหา ขยายพัฒนาเครือข่ายงานการศึกษานอกโรงเรียนทั้งในภาครัฐและเอกชนให้กว้างขวางและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ ในพื้นที่จังหวัดและอำเภอ สร้างเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้นกับเครือข่ายงานการศึกษานอกโรงเรียน

4. ฝ่ายมาตรฐานและนิเทศการศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน กำกับดูแล ตรวจสอบ และประเมินผลสัมฤทธิ์ ติดตาม นิเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำ พัฒนาและฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และจัดทำคลังข้อสอบ

5. ฝ่ายบริหาร มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการทั่วไป งานการเงิน บัญชี พัสดุ งานยานพาหนะ งานประชาสัมพันธ์ งานบุคลากรและงานสวัสดิการ

6. สถานศึกษาในความดูแล

6.1 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน (ศบอ.) มี 6 แห่งคือ ศบอ. เมืองสมุทรปราการ ศบอ. พระประแดง ศบอ.บางพลี ศบอ. บางบ่อ ศบอ. พระสมุทรเจดีย์ ศบอ. กิ่งอำเภอบางเสาธง ซึ่งศบอ. ทุกแห่งจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดและให้บริการการศึกษานอกโรงเรียน จัดและประสานงานให้มีศูนย์การเรียนในท้องถิ่น หน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน สนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายในพื้นที่ รวมทั้งกำกับดูแลรายงานผลการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน

6.2 ห้องสมุดประชาชนจังหวัด มีหน้าที่จัดและให้บริการสื่อ เพื่อพัฒนาการค้นคว้าทั้งในรูปแบบของสื่อเอกสาร ตำรา แบบเรียน และสื่อเพื่อการเรียนรู้อื่นๆ

ในปีการศึกษา 2540 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ มีหน่วยงานที่เป็นศูนย์บริการและเปิดสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญแบบทางไกล 104 หน่วยบริการทั้งในสถานศึกษา และสถานประกอบการ เรือนจำและสถานพินิจ มูลนิธิ และสถานแรกรับเด็ก (ดูภาคผนวก)

1.5 สรุปสภาพการและปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ใช้แรงงาน

ปัจจุบันมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่จัดบริการการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้แรงงานที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่จะจัดให้ผู้อยู่นอกระบบโรงเรียนโดยทั่วไป ไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าเป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการหรือไม่ มีการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานการให้บริการด้านทักษะอาชีพ และการบริการข่าวสารข้อมูล สำหรับแรงงานที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการนั้น ถ้าสนใจที่จะเพิ่มพูนทักษะความรู้ทางการศึกษาสายสามัญหรืออาชีพ ก็สามารถสมัครเข้าเรียนได้ตามสถานที่ที่หน่วยงานผู้จัดกำหนด สำหรับกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่หน่วยงานจะจัดขึ้นเฉพาะสำหรับผู้ใช้นั้นในสถานประกอบการนั้นนับว่ามีน้อยมาก เท่าที่จะพบอยู่บ้างก็คือสถานประกอบการร่วมมือกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนให้จัดบริการการศึกษาสายสามัญขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ โดยที่ผู้ใช้แรงงานเหล่านั้นทำงานในสถานประกอบการนั้นด้วย เมื่อจบการศึกษาก็จะได้รับประกาศนียบัตรเป็นการรับรองคุณวุฒิ และสามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการนั้นอีกต่อไป

สถานประกอบการบางแห่งอาจจัดให้บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทการให้บริการข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ห้องสมุด ชุมนอ่านหนังสือ เสี่ยงตามสาย เป็นต้น และสถานประกอบการอีกหลายแห่งจะจัดในรูปของการให้ความรู้หรือฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ โดยอาจเชิญวิทยากรภายนอกหรือสถานประกอบการจัดฝึกอบรมเอง

ถึงแม้ว่าจะมีการจัดบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการอยู่บ้าง แต่เมื่อเทียบกับจำนวนสถานประกอบการทั้งหมดและจำนวนแรงงานที่ต้องการพัฒนาคุณภาพ นับว่าบริการที่จัดให้ยังน้อยอยู่มาก มีผู้ใช้แรงงานจำนวนน้อยที่มีโอกาสเข้ารับบริการ จากสภาพความต้องการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาถึงการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ใช้แรงงานและแนวทางในการจัดการศึกษาและเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงานซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

1.6 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงาน
2. เพื่อติดตามผลการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนระหว่างผู้เรียนเรียนด้วยความสมัครใจไปเรียนตามศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนกับการได้รับการบริการจากสถานประกอบการที่ตนทำงานอยู่ว่ามีผลต่อความเปลี่ยนแปลงในชีวิตและการทำงานของผู้ใช้แรงงานเพียงใด
3. เพื่อศึกษาผลสำเร็จทางการศึกษาของผู้ใช้แรงงานต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพทั่วไปและความต้องการในการศึกษานอกระบบโรงเรียนของกลุ่มประชากรผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ
2. คาดว่าจะได้ฐานมูลในการพิจารณาวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงานด้านการศึกษา
3. สามารถที่จะเสนอแนะเชิงแนวทางในการจัดบริการสังคมด้านการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาคุณภาพผู้ใช้แรงงาน

1.8 นิยามศัพท์

1. **ผู้ใช้แรงงาน** หมายถึงคนงานที่ใช้แรงงานในการปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรมเขตจังหวัดสมุทรปราการ
2. **สถานประกอบการ** หมายถึงสถานที่ผลิตหรือโรงงานอุตสาหกรรมเขตจังหวัดสมุทรปราการตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 5 แรงม้า หรือใช้คนงานตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไป

3. ศูนย์บริการ ก.ศ.น. หมายถึงศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน เป็นสถานศึกษาในราชการบริหารส่วนกลางสังกัดกรมการศึกษาออกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการซึ่ง ได้รับการประกาศจัดตั้งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

4. ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ในสถานประกอบการ หมายถึงสถานที่ในจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบกิจการทางด้านอาชีพเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจ โดยมีผู้ดำเนินการอยู่เป็นประจำ และมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน หรือให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนแต่ละหลักสูตร โดยมีครูสามัญและครูวิชาชีพซึ่งผ่านการอบรมจากกรมการศึกษาออกโรงเรียนเป็นผู้สอน

5. ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ที่สถานประกอบการสนับสนุน หมายถึงสถานที่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอได้จัดเป็นที่พบกกลุ่มโดยมีบุคลากรของการศึกษาออกโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการศึกษาในแต่ละหลักสูตร ทั้งนี้ศูนย์บริการนั้นได้มีเงื่อนไขสนับสนุนจากสถานประกอบการในเรื่องจัดส่งผู้ใช้แรงงานมาร่วมศึกษา และอาจจะมีเงื่อนไขในการสนับสนุนการศึกษาในด้าน การเงิน อุปกรณ์การศึกษา หรืออื่นๆ

6. ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ในโรงเรียนเอกชน หมายถึงสถานที่ที่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ในจังหวัดสมุทรปราการ และได้จัดเป็นที่พบกกลุ่มโดยมีบุคลากรซึ่งมีความพร้อมในการให้บริการการศึกษาออกโรงเรียนอย่างต่อเนื่องจนจบหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนกำหนด

7. ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ในรัฐวิสาหกิจ หมายถึงหน่วยงานรัฐวิสาหกิจซึ่งมีความพร้อมในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนอย่างต่อเนื่องจนจบหลักสูตร ตามเกณฑ์ที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนกำหนด มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบจัดระบบการบริหารภายในหน่วยงานโยได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงาน จากกรมการศึกษาออกโรงเรียน

8. โรงเรียนผู้ใหญ่ หมายถึงสถานศึกษา หรือหน่วยงานสังกัดกรมการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญ และสายอาชีพ ตามเกณฑ์ที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนกำหนดและได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้ใหญ่จากกรมการศึกษาออกโรงเรียน

9. รูปแบบการศึกษา หมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการดำเนินกิจกรรม ในความรับผิดชอบของการศึกษานอกโรงเรียน เช่นการศึกษาสายสามัญหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย แบบโรงเรียนผู้ใหญ่ แบบเรียนทางไกล แบบเรียนด้วยตนเอง การศึกษาสายอาชีพเช่น แบบหลักสูตรอาชีพระยะสั้น แบบกลุ่มสนใจ แบบกลุ่มพัฒนาอาชีพ

10. ระดับการศึกษา หมายถึงระดับการศึกษาสายสามัญที่จัดโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนมี 3 ระดับ คือระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

11. ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึงความต้องการรับบริการการศึกษา นอกระบบโรงเรียนด้านบริการการศึกษาสายสามัญศึกษา และทักษะอาชีพที่เปิดสอนโดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบการศึกษานอกระบบ โรงเรียนของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม เขตจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากการจัดการศึกษาผู้ใหญ่มีลักษณะเฉพาะของการดำเนินงานที่แตกต่างไปจากการศึกษาในระบบ ดังนั้นการทำความเข้าใจกับการศึกษาผู้ใหญ่ในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานอกระบบโรงเรียน และความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ โดยเฉพาะผู้ใช้แรงงานที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้เพื่อความอยู่รอดในสังคม และความได้มาตรฐานของแรงงานในฐานะผู้ผลิต ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้แรงงานของต่างประเทศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : การศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
4. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม
5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่
6. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน
7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่

ในทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ใหญ่เป็นเรื่องสำคัญ ผู้ใหญ่ในฐานะผู้เรียนเป็นอย่างไร มีการศึกษาค้นคว้ากันไม่มากนักเท่ากับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเด็ก จิตวิทยาผู้ใหญ่ไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายเท่ากับจิตวิทยาเด็กหรือจิตวิทยาวัยรุ่น จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัย มีเอกสารที่พอจะค้นคว้าเรื่องทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่จากเอกสารของ สมบูรณ์ ศาลาชีวิติน (2526) เรียบเรียงไว้ในจิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่ พอสรุปได้ว่าการที่จะนำจิตวิทยาไปใช้ในการศึกษาผู้ใหญ่ ควรจะพิจารณาปัจจัยสามประการ คือ กฎแห่งพฤติกรรม ความรู้ที่ได้สะสมมาจากการศึกษาค้นคว้าและทดลอง และวิธีการทางจิตวิทยา

กฎแห่งพฤติกรรมกับทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่

กฎแห่งพฤติกรรมของ เคิท เลวิน(Kurt Lewin) นักจิตวิทยาในสกุลเกสโตลท์ ผู้ซึ่งให้ความสำคัญแก่ปัจจัยทั้ง 2 ด้าน คือด้านลักษณะต่างๆ ภายในตัวบุคคล กับด้านสิ่งแวดล้อมในกรอบของบุคคลที่เป็นสาเหตุแห่งพฤติกรรม กฎพฤติกรรมของเขาเป็นที่รู้จักและยอมรับกันอย่างกว้างขวางในแวดวงของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่ว่า

Behavior (B) is a function of the interaction

between the Person (P) and his environment (E)

พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของเขา ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$B = f(P, E)$$

พฤติกรรมในที่นี้มีความหมายครอบคลุมทั้งการกระทำและความรู้สึกนึกคิด

กฎนี้อธิบายถึงที่มาของพฤติกรรมบุคคล ซึ่งมีสาเหตุไม่เพียงแต่เนื่องจากสถานการณ์ภายนอก หรือสิ่งกระตุ้นภายนอกเท่านั้น แต่พิจารณาถึงปัจจัยในตัวบุคคลด้วยที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม กฎแห่งพฤติกรรม อาจจะนำมาใช้ในแนวทางในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ หรือใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการศึกษาผู้ใหญ่ในกรอบแห่งความหมายดังนี้

B คือ พฤติกรรมของแต่ละบุคคล (Behavior) ในสมการนี้เราอาจกำหนดให้ B เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนผู้ใหญ่แต่ละคนหรือกลุ่มก็ได้ ดังนั้น B ก็คือ วัตถุประสงค์ของการศึกษานั้นเอง ซึ่งจะถูกกำหนดมาจากความต้องการของบุคคลรวมกับนโยบายเป้าหมายของการศึกษาที่สถาบัน หรือสังคมกำหนดไว้ ถ้านำหลักพฤติกรรมนี้มาใช้วิเคราะห์ กระบวนการสอน B คือ วัตถุประสงค์ของการสอน

P คือตัวบุคคล (Person) ซึ่งรวมทุกสิ่งทุกอย่าง ของบุคคล คือบุคลิกภาพของบุคคลรวมทั้งพื้นฐานความรู้ ความสามารถ เขาวิปัญญา ความถนัด นิสัยใจคอ ทักษะ ทักษะ ความสนใจ ความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ ซึ่งลักษณะต่างๆของบุคคลนี้เป็นผลมาจากความเจริญเติบโตตามธรรมชาติ และเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ผ่านมาด้วย

E คือสิ่งแวดล้อม (Environment) รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ทางบุคคล และสิ่งแวดล้อมทางจิตใจหรือสถานการณ์ทางจิตวิทยา(Psychological conditions)ในทางการศึกษาหมายถึง สถานการณ์ต่างๆ ที่เราจัดให้ผู้เรียน ซึ่งรวมทั้งสภาพสังคมการเรียนในชั้น สภาพสังคมที่บ้าน ทางชุมชน ครู เพื่อน เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์ บรรยากาศทางการเรียน อิทธิพลของกลุ่ม ฯลฯ

ตามกฎแห่งพฤติกรรมนี้ ถ้าเรานำมาใช้ทางการศึกษา สมมุติว่าเรากำหนดให้ B เป็นตัวงที่ เพราะเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษา ฉะนั้นเราจะบรรลุเป้าหมาย หรือให้ผู้ใหญ่มีพฤติกรรมตามประสงค์เพียงใดนั้น จึงขึ้นอยู่กับ P (ผู้เรียนผู้ใหญ่) และ E (สิ่งแวดล้อมทางการเรียน) และขึ้นอยู่กับการจัดให้ผู้เรียนมีการกระทบกระทั่งกันอย่างไรกับสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

ฉะนั้นในการจัดการศึกษาเมื่อเรากำหนดวัตถุประสงค์ หรือตั้งเป้าหมายแล้วงานที่สำคัญของนักการศึกษาคือจะทำอย่างไรจึงจะให้ P กับ E มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณาระหว่าง 2 ตัวแปรนี้อีกครั้งจะเห็นว่า P คือผู้เรียนผู้ใหญ่ นั้นเป็นตัวแปรคงที่ ซึ่งเราต้องทำความรู้จักทำความเข้าใจกับ P คือผู้เรียนผู้ใหญ่ให้ดีและตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลก่อนที่จะสอนเรายังไม่เปลี่ยน P เพราะ P คือบุคลิกภาพของบุคคลที่เราอาจจัดการการด้วยเทคนิค หรือสิ่งแวดล้อมทางการเรียนคือ E หน้าที่ของนักการศึกษาคือค้นคว้าหาเทคนิควิธีการ หรือจัดสิ่งแวดล้อม สังคมการเรียนอย่างไรจึงจะทำให้เป็นที่สนใจแก่ผู้เรียนผู้ใหญ่ จึงจะทำให้ P และ E มีความเชื่อมโยงกัน มีอิทธิพลต่อกันและกัน เกิดปฏิสัมพันธ์กันในทิศทางที่พึงประสงค์เพื่อให้ผู้เรียน P เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามตามที่เราคาดหวังหลังการสอนแล้ว

ส่วนในเรื่องของการศึกษาหาเทคนิควิธีการ เพื่อจะจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน E ให้เหมาะสมอย่างไรมันก็โดยทดลองกับผู้เรียนผู้ใหญ่ P ประเภทต่างๆ ฉะนั้นความรู้ หรือทฤษฎีเกี่ยวกับ E จึงต้องมาจากผู้สอน ผู้ปฏิบัติในการศึกษาผู้ใหญ่ มากกว่าที่จะหยิบยืมมาจากการสอนในโรงเรียนซึ่งเป็นการสอนเด็กเล็ก

กระบวนการทางการศึกษาผู้ใหญ่

โนลส์ (Knowls , 1970) นักการศึกษาผู้ใหญ่ชั้นนำของประเศสหรัฐอเมริกา ผู้ซึ่งทฤษฎีทางการศึกษาผู้ใหญ่ของเขาเป็นที่รู้จักแพร่หลายในวงการนักการศึกษาผู้ใหญ่ทั่วโลก ได้จำแนกกระบวนการดำเนินการทางการศึกษาผู้ใหญ่ไว้เป็น 2 ระบบคือ ระบบการบริหารและการจัดการ ซึ่งเป็นระบบใหญ่ เป็นงานระดับสถาบัน อยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหาร และอีกระบบหนึ่งคือ ระบบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของการศึกษา เป็นงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด งานทั้งสองระบบนี้มีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน และมีลักษณะคล้ายกัน

กระบวนการวางแผนและการบริหารการศึกษาผู้ใหญ่ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานและมีความสัมพันธ์กับจิตวิทยาการสอนผู้ใหญ่ดังนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมทางวิชาการ
2. การจัดโครงสร้างขององค์กรต่างๆ เพื่อนำไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย
3. การวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการทางการศึกษาของชุมชน

4. การกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษา และโปรแกรมการบริหาร

5. การวางแผนโปรแกรมการศึกษา และโปรแกรมการบริหารการจัดการ

6. การดำเนินการ บริหาร การจัดการ

7. การประเมินผลโครงการ

การนำจิตวิทยาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่

ในการจัดระบบการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของงานการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นแกนกลางหรือเป็นระบบการศึกษาระดับจุลภาค โนลส์ เสนอให้ใช้กระบวนการเช่นเดียวกันกับระบบการบริหารจัดการ ประกอบด้วยงานตามลำดับดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียน

ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ ชักชวนให้ผู้สนใจเข้าร่วมโปรแกรม โดยการแจ้งข่าวสารทางจดหมาย หรือสื่อมวลชนต่างๆ การจัดการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ การจัดให้มีการประชุมสัมมนา

การจัดสภาพศูนย์การเรียนให้เป็นที่ดึงดูดความสนใจ อำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ การศึกษา การถ่ายเทอากาศ แสงสว่างให้เพียงพอ การจัดบริการเครื่องดื่ม ฯลฯ

ผู้สอนหรือครูควรจะนำหลักการจูงใจ หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การจัดกลุ่มสัมพันธ์ การใช้หลักจิตวิทยาในการสื่อสารมาประยุกต์ในการสร้างบรรยากาศเพื่อจูงใจผู้เรียน

2. การจัดโครงสร้างขององค์การเพื่อวางแผนการเรียนร่วมกัน

จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในกลุ่มให้ผู้เรียนได้ร่วมคิด ร่วมวางแผนการเรียน ตั้งแต่จุดเริ่มต้น ครูควรต้องรู้จักการดำเนินการกลุ่ม การรักษาความสัมพันธ์ภายในกลุ่มให้มีระดับของการร่วมแสดงความคิดเห็น มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเปิดเผย ไว้วางใจ

3. การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้

งานในขั้นนี้เริ่มต้นจากการสร้างเกณฑ์สมรรถภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งอาจได้มาจากผลงานการวิจัย แนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ จากงานการวิเคราะห์งาน อาชีพ หลักสูตร ต่อจากนั้นจึงประเมินสภาพปัจจุบันว่า เขายังขาดสมรรถภาพอะไรในด้านต่างๆ และการตัดสินใจพิจารณาว่าจะสนองส่วนที่ขาดหรือต้องการนั้นจะสนองโดยการศึกษาได้อย่างไร

4. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน

การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่นิยมใช้กันในระบบโรงเรียนตามทฤษฎีของ Mager ไม่เป็นที่นิยมใช้กันในการสอนผู้ใหญ่ เพราะในการสอนผู้ใหญ่จะเน้นที่ความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนด เป็นผู้ตัดสินใจทางการเรียนของตนเอง ครูเป็นที่ปรึกษาช่วยคิด ร่วมวางแผน กระบวนการพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์จึงเป็นวิธีการทางจิตวิทยาที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่นทฤษฎีการให้คำปรึกษาของกลุ่มมนุษย์นิยม เช่น คาร์ล โรเจอร์ แต่การจำแนกวัตถุประสงค์ตามประเภทพฤติกรรมตามแนวของ แกนเข้ หรือของบลูม ก็อาจเป็นประโยชน์ได้บางสถานการณ์

5. การจัดแผนการสอน

- 1) การจัดหน่วยการเรียนรู้ โดยยึดหลักความยาก - ง่าย ส่วนรวม - ส่วนย่อย
- 2) การเตรียมขบวนการสอน (Model) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เรื่องต่างๆ เช่นการฝึก การแก้ปัญหา การฝึกการตัดสินใจ การฝึกแสดงบทบาท การฝึกทักษะ และทัศนคติ ฯลฯ
- 3) การจัดรูปการเรียนการสอนจะเป็นแบบกลุ่ม หรือเป็นรายบุคคล หรือเรียนในรูปกิจกรรมทางสังคม เรียนในรูปของการให้คำปรึกษา นิเทศ หรือจัดการเรียนหลายรูปแบบ

6. การดำเนินการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับทางเลือกเทคนิคการสอน และการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและควรแนะนำวิธีที่ดีที่สุด บทบาทของครูในฐานะเป็นวิทยากรแนะนำเนื้อหาวิชาในหน่วยการเรียนรู้ แนะนำวิธีการและวัสดุ เมื่อผู้ใหญ่ต้องการ และคอยเป็นผู้เชื่อมโยงความรู้จากที่เรียนในหน่วยต่อไป

ทฤษฎีการสอนของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษย์นิยม เช่น คาร์ล โรเจอร์ (Carl Rogers) ซึ่งมีการคำนึงถึงอิสระเสรีภาพของผู้เรียนให้เห็นคุณค่าขนาดของตนเอง ในการนำตนเอง และการเชิดชูคุณค่าของมนุษย์เป็นแนวทฤษฎีที่เหมาะสมกับการสอนผู้ใหญ่

7. การประเมินผู้เรียน

เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายตามที่วางแผนไว้ตั้งแต่แรกเพียงไร อะไรเป็นอุปสรรคปัญหา ครูผู้สอนควรมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมและความสามารถที่ต้องการวัด เช่น ระดับความรู้ความคิด ความเข้าใจ ความสามารถทางปัญญา (Cognitive Domain) ความชอบ ความสนใจ ทัศนคติ (Effective Domain) นอกจากนั้นครูควรมีความรู้ทางด้าน การสร้างเครื่องมือทดสอบ และการประเมินผล รวมทั้งเทคนิคการให้คำปรึกษาเพื่อผู้เรียนจะได้ตระหนักในจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง และตัดสินใจวางแผนแก้ไข และปรับปรุงด้วยตนเอง

จากทฤษฎีนี้สามารถสรุปเป็นแนวคิดในการศึกษาคั้งนี้ได้คือ

B = พฤติกรรมการและความสำเร็จการศึกษานอกระบบโรงเรียน

P = ผู้เข้าศึกษาหรือผู้ใช้แรงงาน

E = สิ่งแวดล้อมหรือสภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้แก่ผู้ใช้แรงงาน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้แรงงานของต่างประเทศ

เนื่องจาก การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ทั้งประเทศพัฒนา และกำลังพัฒนา ต่างก็ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากขึ้น ทั้งนี้เพราะ การศึกษาคือชีวิต และชีวิตคือการศึกษา หรือการศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการศึกษา ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผู้เรียบเรียงไว้และเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ผู้วิจัยค้นคว้าได้ที่ สุภร ศรีแสน (2527) ได้เรียบเรียงไว้พอสรุปได้ดังนี้

2.2.1 ประเทศเดนมาร์ก การศึกษานอกระบบโรงเรียนของเดนมาร์ก จัดได้ผลดี เดนมาร์ก เป็นประเทศรัฐสวัสดิการ คือรัฐพยายามช่วยเหลือประชาชนให้มีการกินคืออยู่ดีทั่วถึง ได้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในรูปของ วิทยาลัยประชาชน หรือ Folk High School

(F.H.S.) ที่เน้นการให้ความรู้ และความรักชาติแก่ผู้เรียน เน้นการพัฒนาด้านความนึกคิด จิตใจ รวมถึงด้านวัฒนธรรมมากกว่าด้านอาชีพและวัตถุ เน้นผู้เรียนให้เรียนด้วยความร่าเริง และสนุกสนาน ด้านสติปัญญา เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิทยาลัยประชาชนเดนมาร์กได้ตั้งมากกว่า 140 ปีแล้ว มีผลทำให้ประเทศเดนมาร์กไม่มีโรงเรียนบังคับ (Compulsory School) ในการพัฒนาประเทศ เดิมประชากรของประเทศเดนมาร์กประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นประเทศอุตสาหกรรมมากขึ้น ซึ่งมีผลให้ประเทศเดนมาร์ก พัฒนาประเทศได้เร็วขึ้น คุณภาพชีวิตของประชาชนชาวเดนมาร์กอยู่ในขั้นดีมากกว่าประเทศหนึ่งของยุโรป

2.2.2 ประเทศสวีเดน การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประเทศสวีเดนนับได้ว่า ได้รับความร่วมมือจากเอกชนในรูปหน่วยอาสาสมัครมากมาย รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณให้แก่การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งมีผลทำให้ชาวสวีเดนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากของโลกอยู่หลายปี ประเทศสวีเดนมีวิทยาลัยประชาชน เช่นเดียวกับประเทศเดนมาร์ก ในส่วนของผู้ใช้แรงงานจะได้รับการอบรมด้านตลาดแรงงาน โดยได้รับเงินช่วยเหลือทางการฝึกอบรมในรูปแบบพิเศษจากคณะกรรมการตลาดแรงงานแห่งชาติ เงินช่วยเหลือประเภทนี้จะให้กับโครงการใดๆ ก็ตามที่ทำให้การฝึกอบรมวิชาชีพประเภทต่างๆ ผู้ที่สมัครเรียนจะต้องมีคุณสมบัติคือ เป็นผู้ว่างงาน อยู่ในความเสี่ยงที่จะตกงาน หรือมีความลำบากในการที่

ได้รับการจ้างงาน มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ได้พยายามหางานทำผ่านหน่วยบริการหางานสาธารณะ และการฝึกอบรมที่จะได้รับนั้น จะต้องเป็นการนำไปสู่การจ้างงานอย่างถาวร

2.2.3 การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่น ญี่ปุ่นมีประชากรอ่านออกเขียนได้ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ตั้งแต่ปี 1980 แต่ญี่ปุ่นก็มีความจำเป็นที่ต้องจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทต่างๆมากขึ้น เพราะมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนญี่ปุ่นให้ดีขึ้น และเน้นประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ การศึกษาผู้ใหญ่ทั้งในเมืองและชนบท การศึกษาต่อเนื่อง ในด้านการศึกษาของผู้ใช้แรงงานทั่วไป กระทรวงกรรมกรและหน่วยงานของรัฐ ระดับอำเภอจะจัดให้มีศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ ซึ่งจะจัดหลักสูตรต่างๆ ที่จะส่งเสริมความรู้ด้านทักษะ และอาชีพทุกระดับการทำงาน นอกจากนั้นยังมีการจัดการศึกษาที่จะจัดด้านอาชีพซึ่งเรียกว่า โรงเรียนเบ็ดเตล็ด (Miscellaneous School) ที่เน้นการเปิดสอนวิชาชีพด้านทักษะอาชีพต่างๆ ในการประกอบอาชีพ เช่นหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพ วิทยุ โทรทัศน์ การพาณิชย์ การเสริมสวย การสนทนาภาษาต่างประเทศ ฯลฯ ในส่วนความต้องการที่จะได้รับการศึกษาต่อเนื่องมีมากขึ้น เพื่อให้ทันความเจริญยุคคอมพิวเตอร์

2.2.4 การศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศออสเตรเลีย ประเทศออสเตรเลียได้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้อย่างกว้างขวาง หลายรูปแบบ และหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การปกครองของออสเตรเลียเป็นแบบกระจายอำนาจ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเน้นหลักสูตรที่สนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน มีการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ประเทศไทยได้ทดลองนำมาใช้คือ Play Group (แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเลี้ยงลูก) มหาวิทยาลัยแห่งวัยที่สาม การอภิปรายกลุ่มหนังสือ ศูนย์การฝึกอบรมทางวิชาชีพ และการศึกษาต่อเนื่องในมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งมีผลทำให้ประเทศไทยได้จัดโครงการณรงค์เพื่อการเรียนรู้หนังสือแห่งชาติ (ครช.) ได้ผลสำเร็จในระยะเวลาอันสั้น ในส่วนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานก็จะมีหน่วยงานรับผิดชอบทั้งภาครัฐและเอกชนกล่าวคือ สถาบันภายในองค์การอุตสาหกรรม หรือกรมแรงงานต่างๆ จะให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่ผู้เริ่มทำงาน เมื่อเข้าไปสมัครงาน ไม่ว่าจะป็นงานรัฐบาลหรือเอกชน คนงานทุกคนจะต้องถูกส่งไปฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกอบรม (Apprenticeship Centre) ในรัฐหรือเมืองต่างๆ โดยมีหลักสูตรประมาณ 3 ปี ระหว่างอบรมจะได้รับเงินเดือนด้วย ในด้านภาคเอกชนจะจัดเป็นขุมขุมต่างๆ เช่นจัดตั้งกลุ่มสนใจ หน่วยงานให้คำปรึกษา บางหน่วยงานอาจเปิดสอนหลักสูตรต่างๆ ที่ประชาชนสนใจ เช่นจัดครูไปสอนตามบ้าน เป็นต้น

2.2.5 การศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศสิงคโปร์ ได้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลายรูปแบบเพื่อใช้การศึกษานอกระบบโรงเรียนพัฒนาประเทศ เช่นพัฒนาความเป็นผู้นำ พัฒนาการตลาด การจัดการ และวัฒนธรรม

2.2.6 การศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศเกาหลี ได้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้ " ขบวนการชุมชนใหม่" หรือ Saemual Undong ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งสร้างคนรุ่นใหม่ ที่มีวิถึญาณแห่งการพึ่งตนเอง (Self Help) ขยันหมั่นเพียร (Deligence) และการร่วมมือร่วมใจ (Cooperation) ซึ่งยึดหลักอุดมการณ์ 3 ด้านคือ

1) การพัฒนาจิตใจ อุดมการณ์ 3 ข้อ คือ ขยัน ช่วยตนเอง และร่วมมือพัฒนาด้วยการเคารพกฎหมาย

2) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ได้แก่การปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ถนน บ้าน

3) การพัฒนารายได้ เพื่อเพิ่มผลผลิต การจำหน่าย การจัดการ และการตลาด

2.2.7 การศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศโคลัมเบีย ได้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยเน้นโครงการที่เป็นที่นิยมกันมากในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา การจัดฝึกอบรมและฝึกงานด้วยความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับสถาบัน หรือหน่วยงานที่ต้องการคนเข้าทำงาน โครงการนี้จะให้การอบรมในด้านอุตสาหกรรม การค้า การเกษตร เลี้ยงสัตว์ โรงแรม การแพทย์ และการพยาบาล เป็นต้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพเป็นกิจกรรมสำคัญซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง กรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการพัฒนาคุณภาพประชากรนอกระบบโรงเรียนภาคปกติ จึงได้ปรับแผนการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพและเริ่มดำเนินการตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติการศึกษานอกโรงเรียนระยะที่ 7 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้าน อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น การให้การศึกษาด้านอาชีพจึงต้องมุ่งตอบสนองความก้าวหน้าด้วยเช่นกัน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2535 : คำนำ) จึงได้มีความพยายามที่จะริเริ่มปรับแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพในรูปแบบใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ

1. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้ และการแก้ปัญหาความยากจน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถที่จะสร้างงานประกอบอาชีพอิสระและเพิ่มพูนรายได้

2. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพพื้นฐานที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

3. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการทำงาน และความต้องการของตลาดแรงงาน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2535 : 2)

สำหรับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน เป็นการจัดการศึกษา 2 ประเภท

ประเภทแรก คือ การจัดการศึกษาสายสามัญสำหรับแรงงานเพื่อยกระดับพื้นฐานการศึกษาของประชากรในวัยแรงงาน

ประเภทที่สอง คือ การพัฒนาอาชีพซึ่งมุ่งฝึกทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนาระดับฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น และเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่แรงงานตามความต้องการของตลาดแรงงาน

การจัดการเรียนการสอนจะให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม ตามลำดับ คือ กลุ่มไร้ฝีมือ กลุ่มกึ่งฝีมือที่ยังไม่ได้ทำงาน กลุ่มกึ่งฝีมือในโรงงาน และกลุ่มฝีมือในโรงงาน โดยแต่ละกลุ่มจะมีหลักสูตรที่แตกต่างกันในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ยกระดับการศึกษาสายสามัญของผู้ใช้แรงงาน
2. พัฒนาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้ใช้แรงงาน

3. เพื่อเสริมทักษะฝีมือแรงงานให้แก่ผู้ใช้แรงงาน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2535 : 8-9) จากการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม กรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพของประชากรนอกระบบโรงเรียน จึงปรับแนวทางในการบริการการศึกษา โดยให้ความสำคัญแก่ผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรม เพื่อยกระดับการศึกษาของประชากรในวัยแรงงาน และพัฒนาคุณสมบัติของแรงงานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรม

2.4 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

การที่คนงานไร้การศึกษาจะทำให้ไม่เข้าใจกระบวนการทำงานและวิธีทำงาน ไม่กล้าตัดสินใจและออกความคิดเห็นที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่เข้าใจบุคคลและสังคม ทำให้ไม่ทราบว่าจะพัฒนาประเทศอย่างไร ไม่สามารถอุทิศตนให้เต็มที่และเต็มใจในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิตทั้งปริมาณและคุณภาพ (สมพร ใจฟุ้ง, 2521 : 16) การศึกษาผู้ใหญ่จึงจำเป็นสำหรับคนงาน เพราะจะทำให้มีความสามารถ มีความก้าวหน้า เห็นประโยชน์ของสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม เป็นประชากรที่ฉลาด มีความรับผิดชอบ และสามารถดำรงชีวิตในครอบครัว ในสภาพแรงงาน และในสังคมได้อย่างมีอิสระ มีความนึกคิดและสำนึกอย่างประชาธิปไตย คนงานที่ได้รับการศึกษารู้จักคิดอย่างมีเหตุผล การที่คนงานอ่านออกเขียนได้มีความจำเป็นมากสำหรับการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม อย่างน้อยก็เพื่อให้สามารถอ่านกฎข้อบังคับในการทำงานหรือในการรักษาความปลอดภัยได้ รวมถึงการเรียนรู้อาชีพใหม่ๆ วิธีการทำงานแบบใหม่ มีความคิดที่จะปรับปรุงการจัดระเบียบองค์กรของแรงงาน และเป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างผู้ร่วมงาน ทำให้คนงานเข้าใจและร่วมมือในแผนงานต่างๆ มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้คนงานที่มีการศึกษายังมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม หากความชำนาญด้านอื่นๆ เพิ่มเติมได้อีก (ฉลวย แก้วบุบผา, 2522 : 32-33)

ประวัติความเป็นมา การศึกษาผู้ใหญ่ในโรงงานอุตสาหกรรมเริ่มเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2517 ซึ่งแนวคิดในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทยเกิดจาก คุณชิตจันทร์ หังสตุต ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายแรงงานหญิงและเด็ก กองคุ้มครองแรงงาน กรมแรงงานได้ไปดูงานและฝึกอบรมด้านการให้การศึกษาแก่คนงานของนายจ้างที่มีคนทำงานอยู่ในโรงงานของตนด้วย ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา แล้วเกิดแนวความคิดที่จะนำเอาสิ่งที่ได้จากการฝึกอบรมและดูงานมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2519 : 305) เมื่อกลับมาถึงเมืองไทยแล้วจึงได้ประชุมคนงานหญิงเพื่อทราบความต้องการของเขา และก็ได้ทราบว่า คนงานหญิงมีปมด้อยในการศึกษา ต้องการเรียนเพิ่มเติม (กรมแรงงาน, 2519 : 6) และจากการสำรวจโรงงานอุตสาหกรรมของฝ่ายแรงงานหญิงและเด็ก กองคุ้มครองแรงงาน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ได้พบความจริงว่าคนงานซึ่งทำงานอยู่ในกิจการอุตสาหกรรมต่าง ๆ นั้น ยังมีระดับการศึกษาต่ำ คนงานส่วนใหญ่มีความรู้เพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คนงานบางกลุ่มอ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ และมักประสบปัญหาต่างๆ ในการทำงาน ตัวอย่างเช่น อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในขณะทำงาน ไม่เข้าใจในการสื่อสารข้อความ เมื่อทางโรงเรียนมีประกาศหรือระเบียบปฏิบัติใหม่ๆ ออกมาก็อ่านไม่เข้าใจ หรือเข้าใจไม่ตรงกับเจตนาของฝ่ายบริหาร ทำให้เกิดความเข้าใจผิด

และเมื่อเล่าต่อ ๆ กันไป ความเข้าใจผิดก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกขาดความมั่นคงในการทำงาน นอกจากนี้การมีพื้นฐานการศึกษาต่ำทำให้ไม่มีความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว ไม่เข้าใจในข้อกำหนดของกฎหมายแรงงาน ขาดการเป็นผู้บริโภคที่ดี และไม่ค่อยมีเหตุผลในการตัดสินใจ (ชำนาญ นิสารัตน์, ม.ป.ป. : 222)

ฝ่ายแรงงานหญิงและเด็ก กรมแรงงานได้สำรวจพบปัญหาเหล่านี้จึงได้ร่วมมือกับกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา จัดทำโครงการเสริมการศึกษาแก่ลูกจ้างสตรีและเด็กขึ้น โครงการนี้ต่อมาถูกเรียกว่า โครงการโรงเรียนในโรงงาน โครงการดังกล่าวมีเป้าหมายและจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้คนงานได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทที่ตนมีต่อครอบครัวและสังคมส่วนรวม
2. เพื่อปลูกฝังให้มีความเชื่อมั่นในตนเองในอันที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ได้
3. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คนงานได้รู้หนังสือและมีโอกาส ในการเลื่อนตำแหน่งให้แก่ตนเอง
4. เพื่อสร้างเจตคติที่ดีให้แก่คนงานในอันที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5. เพื่อส่งเสริมให้คนงานได้แสดงข้อคิดเห็นและมีความคิดริเริ่ม
6. เพื่อส่งเสริมให้คนงานได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเห็นคุณค่าของเวลาที่ผ่านไป
7. เพื่อส่งเสริมให้คนงานเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายแรงงาน และทำตนเป็นลูกจ้างที่ดี
8. เพื่อส่งเสริมให้คนงานเป็นพลเมืองดี เป็นผู้นำที่ดีและมีวัฒนธรรม (ชำนาญ นิสารัตน์. ม.ป.ป. : 223

โครงการโรงเรียนในโรงงานนี้เริ่มดำเนินการโดยความร่วมมือระหว่างกรมแรงงานและกองการศึกษาผู้ใหญ่ โดยกรมแรงงานทำหน้าที่ประสานงานกับโรงงานอุตสาหกรรม กองการศึกษาผู้ใหญ่มีหน้าที่จัดทำหลักสูตร จัดหาค่าตอบแทนครู และนายจ้างเป็นผู้จัดผู้เรียนและเวลาที่เหมาะสมในการเรียน รวมทั้งห้องเรียน อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนการสอน โรงงานที่เห็นความสำคัญของการศึกษาและให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการนี้ คือ โรงงานทอผ้าไทยสุราโบ ซึ่งตั้งอยู่ที่ 14/3 ถนนพหลโยธิน จังหวัดปทุมธานี โรงงานแห่งนี้ได้ให้ความสะดวกในเรื่องสถานที่ และเปิดรับสมัครลูกจ้างที่จะเข้าเรียน มีลูกจ้างสมัครเข้าเรียนรุ่นแรกมากกว่า 100 คน ในจำนวนนี้เป็นหัวหน้าคนงาน 8 คน ทุกคนสมัครเข้าเรียนในชั้นระดับ 3 ประถมปีที่ 7 มีครู

สอน 5 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2517 นับว่าเป็นโรงงานแห่งแรกในประเทศไทยที่เปิดสอนวิชาสามัญให้แก่ลูกจ้าง ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมที่เปิดโรงเรียนผู้ใหญ่ 6 แห่ง คือ บริษัทไทฟูจิกักัด บริษัทยูเนี่ยนจักัด บริษัทอุตสาหกรรมพรมไทย องค์การค้าคุรุสภา บริษัทไทยไนลอน และบริษัทไทยเกรียง เปิดดำเนินการในวันที่ 1 พฤษภาคม 2518

จากความร่วมมือร่วมใจของโรงงานอุตสาหกรรมทั้ง 7 แห่ง เป็นผลให้ผู้ใช้แรงงานได้เห็นช่องทางในอนาคตของตน และคาดว่า การศึกษาผู้ใหญ่จะกระจายขยายวงกว้างออกไปในสังคมผู้ใช้แรงงานตามบริษัทหรือโรงงานต่างๆ ผู้ใช้แรงงานจะมีโอกาสเลื่อนวิทยฐานะตนเอง มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่สูงกว่าที่เป็นอยู่ เป็นการยกฐานะตนเองทางสังคมและเศรษฐกิจ สร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัว (ชำนาญ นิสารัตน์. ม.ป.ป. : 223-225) ผลการดำเนินงานประสบความสำเร็จด้วยดี ทำให้ได้รับความสนใจจากนายจ้างและผู้ใช้แรงงานของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงได้ขอให้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนผู้ใหญ่ในโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นตามลำดับ จนถึงปี พ.ศ. 2521 มีโรงเรียนผู้ใหญ่ในโรงงานถึง 18 โรงเรียน มีผู้ใช้แรงงานสมัครเรียนในระดับต่างๆ จำนวนประมาณ 3,000 คน

โครงการนี้ดำเนินการได้ประมาณ 4 ปี ก็หยุดชะงักลง เนื่องจากประสบปัญหาดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2526 : 28)

1. ระเบียบและหลักสูตรในสมัยนั้น กำหนดว่า ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จึงจะมีสิทธิสอบ ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนมาก ในเรื่องเวลาเรียนไม่พอ เนื่องจากในช่วงระยะเวลาที่เรียน ผู้เรียนต้องทำงานนอกเวลา
2. ปัญหาสถานที่ศึกษาและสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน เป็นผลให้ผู้เรียนลาออกกลางคัน
3. ปัญหาผู้เรียนน้อยกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 20 คน ทำให้ต้องยุบชั้นเรียน
4. ปัญหาครูสอนลาออกกลางคัน เมื่อได้งานที่มั่นคงกว่า

ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ใช้แรงงาน ศรีสุวรรณค์ แสงวิจิตร (2531 : 20-22) ได้แยกความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ใช้แรงงานเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. แรงงานศึกษา (Labour Education) เป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจและสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ใช้แรงงานด้วยกัน โดยมีสหภาพแรงงานเป็นศูนย์กลาง และอาจจะร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ก็ได้ เช่น วิทยาลัย มหาวิทยาลัย เป็นต้น และการศึกษาดังกล่าวจะเน้นในเรื่องกิจกรรมเป็น

กลุ่มเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม วิชาที่เรียนรู้ก็มักเน้นในเรื่องเศรษฐกิจและรวมถึงการฝึกอบรมทางด้านวิชาชีพด้วย

2. การศึกษาของแรงงาน (Workers Education) มีจุดมุ่งหมายให้ความรู้ในเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบแก่ผู้ใช้แรงงาน การศึกษาที่ต่างจากการฝึกวิชาชีพ ซึ่งจะเป็นการเรียนการสอนในเรื่องปัญหาสังคม เศรษฐศาสตร์ทั่วไป ปรัชญาและกิจกรรมของสมาคม องค์การผู้ใช้แรงงาน กฎหมายเบื้องต้น หลักการพูดในที่สาธารณะ เป็นการศึกษาเบื้องต้น โดยมุ่งให้การศึกษาเพื่อเป็นพลเมืองที่ดี

การให้ความรู้แก่ผู้ใช้แรงงานในลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน อาจจะแตกต่างกันไปตามสภาพของแรงงานและสังคม แต่จุดประสงค์ก็เพื่อให้ผู้ใช้แรงงานได้เข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ของตนเอง และการมีหน้าที่ที่ดีต่อสังคม (อาคม ใจแก้ว, 2522 : 42)

ความจำเป็นที่ต้องจัดการศึกษาผู้ใหญ่ให้แก่ผู้ใช้แรงงาน มุลเหตุที่ต้องจัดการศึกษาให้แก่ผู้ใช้แรงงาน ได้แก่

1. การขาดความรู้ขั้นพื้นฐาน จากการที่ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ กล่าวคือ ผู้ใช้แรงงานในเมืองส่วนมากเป็นผู้ที่มีการศึกษาดั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนปลายลงมา การขาดความรู้นี้เมื่อคนงานอายุมากขึ้น ความรู้ที่มีอยู่นี้หากไม่ได้นำมาใช้อย่างสม่ำเสมอก็มักจะลืมเลียบ้าง ในขณะที่เดียวกันคนงานรุ่นใหม่ที่เข้ามาสู่กำลังแรงงานจะได้รับการศึกษามากกว่าเดิม ทำให้คนงานรุ่นเก่ายิ่งด้อยการศึกษามากขึ้น ซึ่งจะเป็อุปสรรคในการที่จะทำความเข้าใจกฎระเบียบต่างๆ รอบๆ ตัวเขา และการพัฒนาการศึกษาเพื่อโอกาสก้าวหน้าในชีวิตก็จะลดน้อยลง หากไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร

2. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิชาการสมัยใหม่ ในงานอุตสาหกรรมมีการพัฒนาวิชาการให้ทันสมัยและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งความต้องการความชำนาญจากผู้ใช้แรงงานมากขึ้น แต่จากการที่ความสามารถของผู้ใช้แรงงาน ถ้ามีไม่เพียงพอต่อความต้องการจะเป็นปัญหาที่ทำให้นายจ้างได้ผลิตผลไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยตามที่ต้องการ และเป็นปัญหาของผู้ใช้แรงงานเองด้วยที่จะต้องเสี่ยงภัยต่อการทำงานมากขึ้น และอาจประสบอันตรายจากการทำงานได้ง่ายขึ้น จึงต้องมีการจัดการศึกษาหรือฝึกอบรมความรู้วิชาการ เพื่อพัฒนากระดับฝีมือคนงานให้ก้าวหน้าทันต่อการพัฒนาเทคโนโลยี

3. การใช้ชีวิตของผู้ใช้แรงงานในสังคมอุตสาหกรรมในประเทศกำลังพัฒนา สังคม

เกษตรกรรมได้ค่อยๆ เปลี่ยนไปอยู่สังคมอุตสาหกรรม แรงงานจากภาคเกษตรกรรมได้เข้ามาสู่งานอุตสาหกรรมมากขึ้น การปรับตัวจากชีวิตซึ่งไม่รีบร้อน ตนเป็นนายของตนเอง และมีการดำเนินชีวิตขึ้นกับสภาพดิน ฟ้า อากาศไปสู่การทำงานอุตสาหกรรม ซึ่งต้องเร่งรีบ มีระเบียบแบบแผน ทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัว ปรับชีวิตของผู้ใช้แรงงาน การจัดการศึกษาให้แก่ผู้ใช้แรงงานจึงจำเป็นต้องมีส่วนในการให้ความรู้ ความเข้าใจในชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใช้แรงงาน

4. สิทธิ หน้าที่ และการรวมตัวกันเป็นองค์กรของผู้ใช้แรงงาน ผู้ใช้แรงงานจำเป็นต้องรู้และเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ตามกฎหมาย ทั้งในด้านการคุ้มครองแรงงาน เพื่อมิให้นายจ้างถือโอกาสเอาเปรียบ โดยอาศัยประโยชน์จากการไม่รู้ของผู้ใช้แรงงานและจากการที่กฎหมายเปิดช่องโอกาสให้ผู้ใช้แรงงานมีการรวมตัวกันเป็นองค์กร การดำเนินการในการเป็นองค์กรของผู้ใช้แรงงาน ไม่ว่าจะเป็สหภาพแรงงาน หรือสหพันธ์แรงงานก็ตาม จึงต้องเป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดเอาไว้ จึงจำเป็นต้องให้การศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานในเรื่องสิทธิ ผลประโยชน์และสิ่งที่เกี่ยวข้องในการค้าเพื่องานตามกฎหมายในฐานะเป็นองค์กรของผู้ใช้แรงงาน (อัญมณี บุรณกานนท์. 2526 : 16-17)

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใช้แรงงาน

การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใช้แรงงานมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและศึกษาความชำนาญในการอ่าน เขียน สำหรับผู้ที่ได้รับการศึกษาจากโรงเรียน และสำหรับการศึกษาเพื่อความก้าวหน้า
2. เพื่อความสามารถในหน้าที่การงานเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้
3. ทำให้เข้าใจและสามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การจ้างงานและสถานภาพของตน
4. ทำให้ได้รับการสนองตอบตามความต้องการทางวัฒนธรรมและสังคมอย่างเต็มที่

การจัดการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงานเป็นการช่วยให้ผู้ใช้แรงงานได้มีความรู้ ความเข้าใจในชีวิตการทำงาน และสามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ของตัวเขาได้ดี (สุภาพร จันทร์จำเริญ, 2524 : 20)

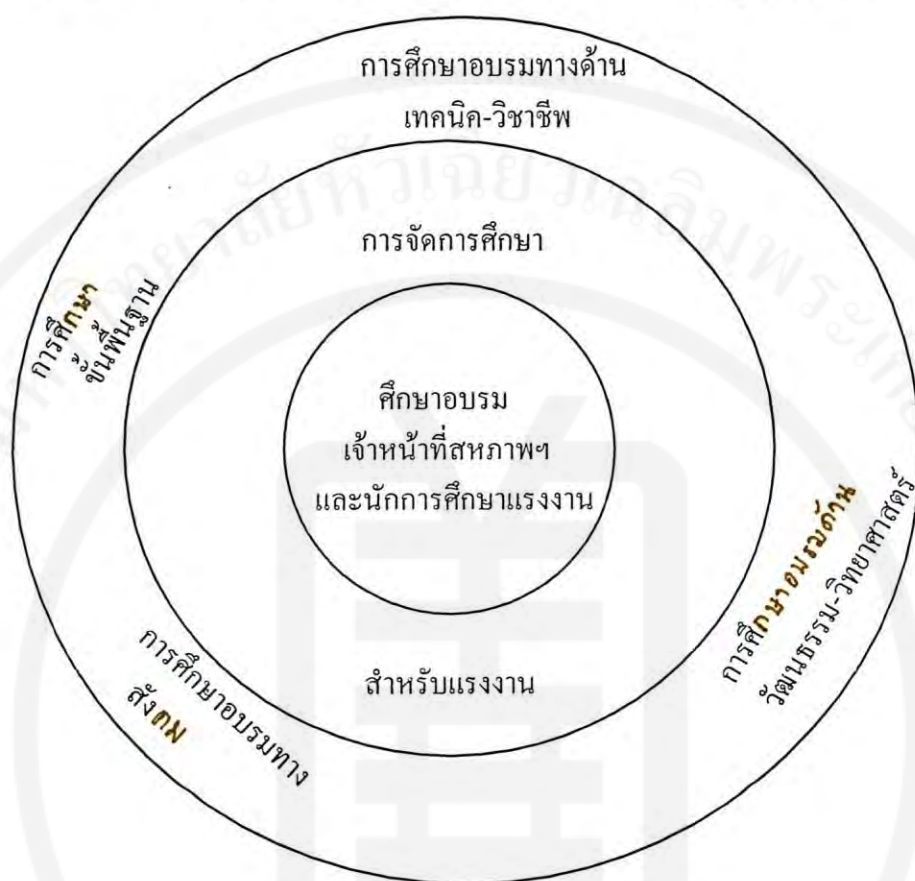
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใช้แรงงาน นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาความชำนาญในการอ่าน เขียน เพื่อความก้าวหน้า เพิ่มความสามารถในหน้าที่การงาน เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้แล้ว ยังมีความมุ่งหมายอื่นๆ ที่สำคัญซึ่งสำนักงานแรงงานสากล (International Labour Office. 1976 : 11-12) ได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เครื่องมือช่วยในการศึกษา เพื่อก่อให้เกิดบทบาทที่มีประสิทธิภาพในสังคมโดยการฝึกฝนในทักษะพื้นฐานต่างๆ
2. เพื่อเร่งเร้าให้เกิดความสนใจในสหภาพและงานของสหภาพ
3. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงปัญหาแรงงานมากยิ่งขึ้น
4. เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสหภาพตระหนักถึงความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดสรรสวัสดิการให้แก่สมาชิก

ส่วนประกอบของการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ใช้แรงงาน สำนักงานแรงงานสากล (International Labour Office. 1976 : 16-21) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ใช้แรงงาน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน มุ่งให้การศึกษาเฉพาะผู้ใช้แรงงาน แบ่งได้ดังนี้

1. การอบรมขั้นพื้นฐาน (Basic skills) ได้แก่ การให้การศึกษาวิชาสามัญ
2. การศึกษาอบรมทางด้านเทคนิคและวิธี (Technical and Vocational Training) ได้แก่ การฝึกทำงานและการพัฒนาฝีมือในการทำงาน
3. การศึกษาอบรมทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Education) ได้แก่ การให้การศึกษาทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิชาการแรงงาน การบริหารสหภาพแรงงาน ความรับผิดชอบของสหภาพแรงงานที่มีต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
4. การศึกษาอบรมทางด้านวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ (Cultural and Scientific Education) หมายถึง การอบรมพิเศษทางด้านวัฒนธรรมและนันทนาการ ความเกี่ยวข้องของการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงาน อาจแสดงด้วยภาพดังนี้

ภาพประกอบ 2.1 แสดงส่วนประกอบของการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ใช้แรงงาน

ที่มา : International Labour Office. 1976 : 16

ภายในวงกลมใหญ่แสดงขอบเขตของการศึกษานอกโรงเรียน จะมีส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง คือ การศึกษาสำหรับแรงงาน วงกลมรอง และภายในขอบเขตการศึกษาสำหรับแรงงานก็จะมีส่วนสำคัญอยู่ส่วนหนึ่งอยู่ คือ การศึกษาเฉพาะสำหรับเจ้าหน้าที่สหภาพแรงงานและนักรักศึกษาแรงงาน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนงานสามารถอ่านออกเขียนได้

รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและการพัฒนากระบวนการคิดในการทำงาน ซึ่งการศึกษานอกโรงเรียนเคยจัดโครงการ โรงเรียนในโรงเรียน แต่ก็ต้องหยุดลงเนื่องจากประสบปัญหาหลายประการแต่การศึกษาสำหรับแรงงานนั้นมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการต่อไป เพื่อพัฒนาคุณภาพแรงงานให้มีความรู้ขั้นพื้นฐาน ความรู้ในการประกอบอาชีพการทำงาน และคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของตลาดแรงงาน ตลอดจนจนเป็นการช่วยให้ผู้ใช้แรงงานสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมอุตสาหกรรมได้

2.5 รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้ใหญ่ เพื่อเป็นส่วนประกอบในการพิจารณากำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาด้วย

โรเจอร์ (สุนันทา บุญสิทธิ์, 2532 : 25 อ้างอิงมาจาก Rogers, 1951 : 338-391) กล่าวว่า การสอนผู้ใหญ่ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered teaching) ควรคำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 5 ประการคือ

1. เราไม่สามารถจะสอนผู้อื่นได้โดยตรง เราสามารถเพียงแต่ช่วยให้เขาเรียนรู้ ทั้งนี้ เพราะว่าคุณคนทุกคนจะอยู่ในโลกแห่งประสบการณ์ของตน สิ่งมีชีวิตนั้นจะมีปฏิสัมพันธ์ ต่อสนาม (Field) แห่งปรากฏการณ์ต่างๆ ตามที่เขาแต่ละคนประสงค์และรับรู้อยู่ และ บุคคลจะเรียนรู้ได้ดีในสิ่งที่เขาเรียนรู้และคิดว่าสิ่งนั้น จะมีส่วนน้อยส่งเสริมหรือช่วยให้เขา สามารถรักษาโครงสร้างภายในตนเอง (Organization of self) ได้

1. บุคคลจะต่อต้านและปฏิเสธประสบการณ์ที่เขาคิดว่าเป็นประสบการณ์ที่จะต้องให้ เขาเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในตนเอง

2. ถ้าหากบุคคลอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เขาคิดว่าข่มขู่โครงสร้างภายใน ตัวของเขา บุคคลนั้นจะขยับเขยื้อนไม่ยอมยืดหยุ่นปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม แต่ถ้าหาก เขารู้สึกว่ายู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ไม่มีสิ่งใดมาทำให้เขาตึงเครียด เขาจะปรับตัวเองให้ เข้ากับประสบการณ์ได้

3. ประสบการณ์ทางการศึกษาที่จะมีประสิทธิภาพที่สุดในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ จะต้องเป็นประสบการณ์ที่ไม่ข่มขู่ผู้เรียน และเป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถจำแนก วิเคราะห์องค์ประกอบของสถานการณ์ที่เขากำลังประสบและรับรู้ ดังนั้น การเลือกรูปแบบ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ และเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จของการจัดการศึกษา

เวอร์เนอร์ (คมกริช จันทร์จจร, 2537 : 30-34 อ้างอิงจาก Verner, 1964 : 159) แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. วิธีการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ได้แก่ การฝึกงาน การศึกษาเป็นรายบุคคล การเรียนรู้ทาง ไปรษณีย์ เป็นต้น
2. วิธีการเรียนรู้สำหรับกลุ่ม ได้แก่ การเรียนเป็นชั้น การประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น
3. วิธีการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน คือ การศึกษาที่นำไปสู่การปฏิบัติของชุมชน ซึ่งการจำแนกรูปแบบของเวอร์เนอร์ และมัลคัม โนลส์ นั้นมีความหมายตรงกัน

โนลส์ (Knowles. 1972 : 90 - 91) จำแนกรูปแบบการเรียนรู้โดยแบ่งรูปแบบในการเรียนรู้เป็น 3 ลักษณะ คือ รูปแบบในการเรียนรู้รายบุคคล รูปแบบในการเรียนรู้สำหรับกลุ่ม และการพัฒนาชุมชนเป็นรูปแบบของการเรียนรู้

ต่อไปนี้จะอธิบายถึงรูปแบบต่างๆ ของการเรียนรู้ซึ่งสรุปจากรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่ (สมบุญธน์ ศาลยาชีวิน. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่ เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยศึกษาศาสตร์คณะ, 2526) เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นรายบุคคล

รูปแบบการเรียนรู้เป็นรายบุคคลมีหลายรูปแบบ รูปแบบของการเรียนรู้นั้นจะเป็นรูปแบบที่ทำให้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้บรรลุตามความสามารถ ตามอัตราการเรียนรู้ของแต่ละคน รูปแบบของการเรียนรู้อาจประเภทไม่จำเป็นต้องไปเรียนที่สถาบันใดอาจจะเรียนอยู่กับบ้านก็ได้ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวเหมาะสำหรับผู้ชราหรืออยู่ห่างไกลจากชุมชน รูปแบบการเรียนรู้รายบุคคลแบ่งเป็น 5 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 การฝึกงานและฝึกภาคปฏิบัติ รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ใช้ในการฝึกทักษะหรือการเรียนรู้ในที่ทำงาน

รูปแบบที่ 2 การเรียนโดยทางไปรษณีย์ การเรียนรู้ทางไปรษณีย์ผู้เรียนจะต้องอ่านหนังสือตามหลักสูตร และส่งแบบฝึกหัดไปให้ผู้สอนตรวจโดยใช้ระบบไปรษณีย์เป็นสื่อ

รูปแบบที่ 3 การให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษามี 2 รูปแบบคือ

3.1 การให้คำปรึกษาด้านการศึกษา คือแนะนำให้เลือกเรียนวิชาที่ถนัด

3.2 การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ

รูปแบบที่ 4 การเรียนแบบตัวต่อตัว การเรียนแบบนี้เป็นการเรียนที่ผู้เรียนจะต้องอ่านหนังสือด้วยตนเอง แล้วจึงมาปรึกษาผู้แนะนำหรือที่เลี้ยงที่เขาอ่านนั้นว่าได้ผลอย่างไรเพื่อช่วยเหลือเป็นระยะๆ ในห้องสมุดหลายๆแห่งจะจัดบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้อ่าน

รูปแบบที่ 5 การเรียนรู้จากโปรแกรม หรือบทเรียนสำเร็จรูป เป็นรูปแบบใหม่ที่สุดของการเรียนปัจจุบันได้มีการพัฒนาโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์เข้าช่วย ซึ่งเนื้อหาสาระในบทเรียนจะถูกเรียงตามลำดับขั้นตอนอย่างมีแบบแผนรอบคอบ ผู้เรียนจะต้องตอบแบบวัดผลตามความเข้าใจของผู้เรียนและจะทราบผลได้ทันทีว่าผู้เรียนตอบผิดหรือถูกประการใด ถ้าผู้เรียนทำถูกก็จะได้รางวัลหรือแรงเร้าใจให้ทำบทต่อไป ถ้าคำตอบผิดก็จะต้องศึกษาเอกสารนั้นใหม่และเลือกคำตอบ

ใหม่ การเรียนรู้ดังกล่าวนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเมื่อผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้นแล้วเป็นอันว่าโปรแกรมเสร็จสมบูรณ์

รูปแบบการเรียนรู้เป็นกลุ่ม

ส่วนมากการเรียนรู้ในองค์การต่างๆเกิดขึ้นในรูปของกลุ่ม รูปแบบสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มได้แก่

รูปแบบที่ 1 กลุ่มปฏิบัติการ (Workshop) หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่ในระยะสั้นและมีกิจกรรมหลายๆอย่างเข้าด้วยกัน ได้แก่กิจกรรมการพบกันในกลุ่มใหญ่ เช่น วิธีการที่ใช้ในกลุ่มใหญ่โดยการอภิปรายและรวมทั้งกิจกรรมสนทนาคำด้วย ช่วงเวลาของการปฏิบัติอาจจะใช้ระยะเวลาตั้งแต่ 1-7 วัน และส่วนมากผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องพักในที่ๆจัดการประชุมปฏิบัติการนั้น ซึ่งอาจจะจัดในโรงแรมหรือศูนย์สัมมนา เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 การประชุมสัมมนา (Seminar) เป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสาร แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมกันแก้ปัญหา

รูปแบบที่ 3 การอภิปรายกลุ่ม (Discussion group) คือ การจัดให้กลุ่มบุคคลได้มีโอกาสพบปะและอภิปรายแบบไม่เป็นทางการในหัวข้อที่สมาชิกทุกคนให้ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกลุ่มผู้นำให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น ในด้านการพัฒนาชุมชนหรือการศึกษาจากระบบ เพื่อศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหานั้นๆ พร้อมกับการวางแผนปฏิบัติการ เพื่อเปลี่ยนทัศนคติด้วยการอภิปรายและการศึกษาข้อมูลต่างๆ การอภิปรายกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ช่วยกันแก้ปัญหาด้วยมติของคนส่วนใหญ่ตามระบอบประชาธิปไตย เป็นการรวมพลังความสามารถ พลังความรู้และประสบการณ์ของทุกคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

รูปแบบที่ 4 การระดมพลังสมอง (Brain storming) เป็นเทคนิคการสร้างความคิดริเริ่มก่อนลงมือปฏิบัติงาน การจัดระดมพลังสมองเพื่อให้สมาชิกทุกคนได้ออกความเห็นโดยไม่คำนึงถึงความคิดนั้นๆว่าจะใช้ได้หรือไม่ ควรกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนรู้สึกเป็นอิสระที่จะพูด และแสดงความคิดเห็นโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ เพื่อจะให้ได้แสดงความคิดดีๆ ออกมาให้มากที่สุด ก่อนที่จะมีการอภิปรายและประเมินข้อเสนอต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่ม เป็นวิธีการที่สามารถช่วยแก้ปัญหา ซึ่งแก้ไขไม่ได้มาก่อน ผู้มีส่วนร่วมจะรู้สึกตื่นเต้นต่อการแสดงออกอย่างเสรี สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

รูปแบบที่ 5 การอภิปรายเป็นคณะ (Panel discussion) คือ การจัดกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 4 -8 คน ซึ่งมีความรู้พิเศษในเรื่องที่จะบรรยาย โดยมีการพูดอย่างมีระเบียบในหัวข้อที่มอบหมายให้เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเรื่องที่จะนำมาอภิปราย เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจในแง่ต่างๆ ของเรื่องนั้นๆ เพื่อพิจารณาข้อดีข้อเสียในการดำเนินการใดๆ การจัดอภิปรายเป็นคณะ เป็นการสร้างความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้อภิปรายกับผู้ฟัง การเปลี่ยนหน้าผู้พูดและความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ช่วยให้ผู้ฟังตื่นตัวอยู่เสมอ

รูปแบบที่ 6 การบรรยายเป็นชุดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Symposium) คือ การเตรียมปาฐกถาเป็นช่วงๆ โดยบุคคลตั้งแต่ 2-5 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของเรื่องเดียวกัน การบรรยายนั้นควรจะใช้เวลาประมาณ 10 -15 นาทีต่อคน ความมุ่งหมายเพื่อเสนอความรู้ใหม่โดยวิธีย่อและต่อเนื่องกันอย่างมีเหตุผล เป็นการเสนอข้อคิดเห็นในหลายๆแง่ต่อปัญหาที่กำลังศึกษาอยู่ เพื่อแยกแยะความคิดเห็นในแต่ละแง่และขั้นตอนอย่างได้ชัดเจนต่อปัญหาที่สับสน เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนกับปัญหาทั้งหมด เป็นการพูดอย่างสั้นๆ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ฟังคล้อยตามความคิดเห็นของผู้พูดเพียงคนเดียว

รูปแบบที่ 7 การแสดงบทบาทสมมติ (Role play) ผู้เข้าร่วมแสดงบทบาทหรือชีวิตจริงต่อหน้ากลุ่มจะต้องไม่มีบทเรียน และไม่เตรียมคำถามคำตอบไว้ล่วงหน้า และให้สร้างเรื่องขึ้นในขณะที่กำลังแสดงอยู่ เสร็จแล้วให้กลุ่มได้อภิปรายข้อคิดเห็นจากการแสดงต่อสภาพปัญหาที่กำลังพิจารณาอยู่ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอย่างละเอียดเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ เพื่อศึกษาวิธีแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งต่อทัศนคติที่แตกต่างกันจากผู้เข้าร่วมแสดงทั้งหลาย เป็นวิธีช่วยทำให้เกิดการอภิปรายจากบทบาทที่แสดงไปแล้วนั้น และเป็นการเสนอแนะทางที่จะแก้ปัญหาหนึ่ง ๆ ด้วยวิธีการลดการเสี่ยงแบบลองผิดลองถูก โดยการให้โอกาสแก่บุคคลที่สมมติตัวเองในบทบาทของคนอื่นตามที่คิด และกระทำเหมือนคนอื่นที่เขาสวมบทบาทที่สมมติขึ้นนั้น

รูปแบบที่ 8 การใช้กรณีตัวอย่าง (Case study) คือรายละเอียดของเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดที่นำมาเสนอต่อผู้ฟังโดยปากเปล่า ข้อเขียน หรือฟิล์มภาพยนตร์ หรือทั้งสามวิธีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีแก้ไขปัญหา เป็นการให้รายละเอียดของเรื่องหนึ่งๆ ที่เรากำลังศึกษาอยู่ ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นหนทางแก้ไขปัญหาหลายๆ ทางต่อปัญหานั้นๆ และทำให้ผู้เข้าร่วมมีความคิดริเริ่มที่จะวิเคราะห์เหตุการณ์และมีทักษะในการแก้ปัญหา

รูปแบบที่ 9 การทำงานในรูปกรรมการ (Committee) ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลกลุ่มเล็กๆ เพื่อทำหน้าที่บางประการซึ่งไม่สามารถจะจัดให้ทุกๆ คนในกลุ่มใหญ่ทำได้ การจัดแบ่งงานให้ทำในรูปกรรมการนี้ทำได้หลายลักษณะ เช่น จัดเป็นรูปกรรมการบริหาร กรรมการเฉพาะกิจ ฯลฯ

ความมุ่งหมายเพื่อวางแผนกิจกรรมเฉพาะตอนหรือวางแผนระยะยาว เพื่อทำหน้าที่เป็นคณะที่ปรึกษา เพื่อศึกษาปัญหาเฉพาะ เพื่อเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์กิจการ หรือประเมินผลงานที่ทำไปแล้ว การทำงานในระบบกรรมกรนั้นเป็นการฝึกผู้นำในอนาคตได้เป็นอย่างดี

รูปแบบที่ 10 การสาธิต (Demonstration) คือการเสนอวิธีทำงานหรือกระบวนการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยปกติเมื่อสาธิตแล้วก็จะทำให้ผู้ชมหรือผู้เรียนทดลองปฏิบัติตามขั้นตอนที่สาธิตให้ชมแล้วนั้นต่อไป โดยมีผู้ควบคุมและแนะนำอย่างใกล้ชิด แล้วก็ติดตามด้วยการอภิปรายความมุ่งหมายเพื่อสอบวิธีทำหรือปฏิบัติ หรือแสดงเทคนิคใหม่ๆ เป็นการจูงใจให้เชื่อหรือศรัทธาต่อผลผลิตใหม่ๆ หรือความคิดใหม่ๆ

รูปแบบที่ 11 การจัดทัศนศึกษา (Field trip of tour) การจัดทัศนศึกษาควรเตรียมการอย่างระมัดระวังเพื่อให้กลุ่มผู้เข้าร่วมได้ชมสิ่งของหรือสถานที่ที่น่าสนใจ อันเป็นประสบการณ์ตรงในการศึกษา การจัดทัศนศึกษานี้จะจัดเป็นระยะสั้น เพื่อไปเยี่ยมชมที่แห่งเดียวหรือไปหลายๆวัน เพื่อชมหลายๆ สิ่งในหลายสถานที่ก็ได้ เพื่อให้โอกาสได้ประสบการณ์ในสิ่งซึ่งอาจนำมาแสดงหรือมาสอนในสถานที่เรียนตามปกติไม่ได้ เป็นการช่วยทำให้เกิดความสนใจอย่างแท้จริงต่อสภาพหรือปัญหาที่จะต้องศึกษาอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เห็นผลของการปฏิบัติที่แท้จริงในสภาพสิ่งแวดล้อมนั้นๆ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติต่อปัญหาหนึ่งๆ

รูปแบบการเรียนรู้แบบพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการที่ปฏิบัติในสนาม ลงมือปฏิบัติจริง เป็นรูปแบบของการเรียนรู้ที่กว้างขวางและเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง กล่าวคือชุมชนนั้นเปรียบเสมือนชั้นเรียน เป็นห้องปฏิบัติการสำหรับการเรียนรู้ ปัจจุบันเรามีโอกาสเรียนรู้แก้ปัญหาในชีวิตจริงๆ ชุมชนเองก็มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีแก้ปัญหาของชุมชนนั้นๆ และวิธีแก้ปัญหาทั้งสองของปัจเจกชนและชุมชนก็จะเป็นวิถีทางของการเรียนรู้ที่ดี

ในการพัฒนาชุมชนนั้น นักการศึกษาผู้ใหญ่โดยอาชีพ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและวิทยากรแก่สมาชิกของชุมชนที่อาจรวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือช่วยกันหลายกลุ่มภายใต้การอุปถัมภ์ขององค์การ เช่น สภาตำบล โครงการที่ประชาชนริเริ่มทำ อาจเป็นโครงการพัฒนาเรื่องหนึ่งเรื่องใด เช่น การพัฒนาอาชีพ การปรับปรุงที่อยู่อาศัย การทำถนน พัฒนาแหล่งน้ำ ฯลฯ บทบาทของนักการศึกษาผู้ใหญ่คือการช่วยเหลือชุมชนในการวินิจฉัยทักษะและความรู้ที่จำเป็น เพื่อจะดำเนินการตามโครงการพัฒนาชุมชน หลักการที่สำคัญคือ พยายามช่วยเหลือให้เขารู้จักช่วยตนเองให้มากที่สุดซึ่งประกอบไปด้วย กิจกรรมช่วยตนเองในเรื่องเหล่านี้ คือ

1. การวิเคราะห์ปัญหาโดยประชาชนหรือผู้นำชุมชน
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และการจัดลำดับก่อนหลังของกิจกรรมที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา
3. การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการ
4. การวางแผนและการจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
5. การดำเนินกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้
6. การติดตามประเมินผลกิจกรรม

สรุปรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้ใหญ่และความแตกต่างของบุคคล และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จึงต้องมีความแตกต่างกันตามสภาพและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

2.6 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน

เน้นที่การจัดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเป็นระบบการบริการการศึกษาที่เกิดจากการประสมกลมกลืนสอดคล้องสัมพันธ์และสนับสนุนกันและกันของการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยให้บริการศึกษา 3 ประเภท คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2533 ค : 10)

บริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การให้การศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าพื้นฐานหรือความจำเป็นขั้นต่ำของการศึกษาของคนในสิ่งแวดล้อมต่างกัน หรือในช่วงที่แตกต่างกันย่อมไม่เหมือนกัน การศึกษาขั้นพื้นฐานที่บุคคลจะได้รับจะเริ่มตั้งแต่เกิด โดยการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการภายใต้การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และเมื่ออายุถึงเกณฑ์ก็จะได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน ส่วนในกรณีบุคคลในวัยเรียนไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ว่าจะโดยสาเหตุใดก็ตามจะมีโอกาสได้รับการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการทดแทน การศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความต่อเนื่องและมีการถ่ายโยงกันได้ โดยจะต้องเสริมต่อสัมพันธ์กับระบบการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการที่บุคคลเคยได้รับ ตลอดจนเป็นพื้นฐานการศึกษาที่จะได้รับต่อไปในอนาคต

เนื้อหาสาระของการให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ความรู้เรื่องความเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม ความรู้ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการค้นหาความรู้เพิ่มเติมหรือการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ความสามารถในการคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และนิสัยในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม (โกวิท วรพิพัฒน์. 2533 : 15) โดยจัดกิจกรรมประเภทการศึกษาพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการอ่าน

และ การเขียนของประชากร การศึกษาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาความรู้ด้านอาชีพ เพื่อให้ผสมกลมกลืนกับสภาพท้องถิ่นและความจำเป็นในการดำรงชีวิตของผู้เรียน

2. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ 2530 แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการจัดการศึกษาเพื่อผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนให้สามารถได้รับการศึกษาเพิ่มเติม โดยที่ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในชีวิตประจำวันประกอบอาชีพตามปกติ และในเวลาว่างผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนได้ 3 วิธี ดังนี้

1) การเรียนแบบชั้นเรียน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบของชั้นเรียนปกติ แต่ช่วงวันและเวลาที่จัดการเรียนการสอนนั้นผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามกลุ่มหรือชั้นเรียนที่ตนเองสามารถเข้าเรียนได้ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเย็นหลังเวลาเลิกงาน เป็นต้น

2) การเรียนแบบทางไกล มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนโดยผ่านสื่อ เช่นการเรียนทางวิทยุไปรษณีย์ การเรียนโดยผ่านสื่อ สิ่งพิมพ์ หรือชุดการเรียน การเรียนด้วยวิธีนี้จะมีการจัดให้พบกลุ่มกับวิทยากรหรือครูผู้สอน ตามกำหนดเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มการเรียน และสอบถามปัญหาหรือข้อสงสัยกับวิทยากรหรือครูผู้สอน

3) การเรียนแบบตนเอง การเรียนรู้แบบนี้ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องต้องมาศึกษาในชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้จากชุดการเรียนในแต่ละรายวิชา แล้วสอบเทียบความรู้ในรายวิชาที่กำหนด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2533 ค : 181)

บริการข่าวสารข้อมูล เป็นระบบที่ช่วยสานต่อระหว่างความรู้พื้นฐานที่ได้รับกับความรู้ใหม่ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของบุคคลให้มีพื้นฐานทันต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การให้ข่าวสารของการศึกษาอาจอยู่ในรูปของการเผยแพร่ การส่งเสริม โดยใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว การผลิตเอกสารหรือสื่อที่มีเป้าหมายในการให้การศึกษา และการจัด

ตั้งศูนย์หรือสถานที่ซึ่งจะเป็นแหล่งเพื่อให้บุคคลในชุมชนต่างๆ ได้ใช้เป็นสถานที่ในการค้นคว้าหาความรู้ แม้ว่าทำให้ข่าวสารข้อมูล จะมีเป้าหมายเพื่อสานต่อสิ่งที่บุคคลได้รับในระบบโรงเรียนก็ตาม หากจัดกิจกรรมให้เหมาะสมแล้วจะช่วยอนุรักษ์และสืบทอดระบบการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการหรือประเพณีนิยมที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้อีกด้วย เนื้อหาสาระในระบบข่าวสารข้อมูลเพื่อการศึกษาจะเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของประชาชน เนื้อหาสำคัญมักรวมไปถึงความรู้ทางด้านอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร กฎหมายเบื้องต้น หน้าที่พลเมืองดี การบริโภค อนามัยและประชากรศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2523 ค : 68) โดยจัดกิจกรรมประเภทข่าวสารข้อมูลดังนี้

1. ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดประชาชนมีทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อบริการการอ่านให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปแล้ว ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดมุมหนังสือไว้สำหรับเด็กโดยเฉพาะ นอกจากนั้นยังมีมุมสื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนนอกระบบ เช่น ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและประจำวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้อ่านหนังสือเพื่อคงสภาพการอ่าน ไม่ให้ลืมหนังสือและมีโอกาสได้รับความรู้และข่าวสารข้อมูลที่ เป็นปัจจุบัน
3. ศูนย์รับบริจาคหนังสือ เป็นหน่วยรับบริจาคจัดตั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำหน้าที่รับบริจาคหนังสือจากประชาชนเพื่อส่งไปยังห้องสมุด และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและวัด ยังใช้วิธีทอดผ้าป่าหนังสือเพื่อรับบริจาคอีกด้วย
4. หน่วยโตดทัศนศึกษา ออกเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนในชนบทโดยการนำภาพยนตร์ สไลด์ เทปโทรทัศน์เกี่ยวกับงานการศึกษานอกโรงเรียน และงานของหน่วยราชการต่างๆ และความรู้ทั่วไปออกไปฉาย ในบางครั้งจัดนิทรรศการและบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ร่วมไปด้วย
5. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา จัดระบบการวิทยุกระจายเสียงสำหรับประชาชนและรายการวิทยุโรงเรียน รายการวิทยุสำหรับประชาชน เสนอข่าวสารความรู้ ความบันเทิง เช่น การอาชีพ สุขภาพอนามัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วัฒนธรรม ดนตรี วรรณกรรมการสอน ภาษาและข่าว นอกจากนั้นมีรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา รายการวิดิทัศน์เพื่อการศึกษาผลิตภาพยนตร์ สไลด์ และภาพเคลื่อนไหว
6. ศูนย์ริภัณฑ์เพื่อการศึกษา มุ่งให้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม จัดพิพิธภัณฑ์สำหรับเยาวชน พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ห้องฟ้า

จำลองกรุงเทพฯ พิพิธภัณฑสถานเคลื่อนที่ และการขยายบริการไปสู่ประชาชนที่อยู่ห่างไกล โยใช้ พิพิธภัณฑสถานเคลื่อนที่

7. การประสานงานกับสื่อมวลชนในระดับท้องถิ่นเพื่อให้การศึกษาและความรู้ที่เหมาะสมกับ อาชีพและการดำรงชีวิตในท้องถิ่น โดยผ่านสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ หอกระจายข่าว เพื่อให้ ข่าวสารข้อมูลที่สำคัญกับประชาชนในระดับท้องถิ่น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2533 ค : 182)

บริการฝึกทักษะอาชีพ เป็นส่วนที่ช่วยให้การศึกษาดลอดชีวิตมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นแม้ ว่าการกระจายข่าวสารข้อมูลเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาต่อเนื่องจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ ธรรมชาติของระบบข่าวสารข้อมูลก็มีข้อจำกัดในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้ การ เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในสังคมบางครั้งทำให้เกิดความจำเป็นที่บุคคลในสังคมต้องมีระบบ ความคิด ทักษะ และทักษะใหม่ๆ ซึ่งไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยวิธีกระจายข่าวสารข้อมูลตามปกติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการฝึกทักษะขั้นเพื่อให้บุคคลในสังคมได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกเป็นระยะๆ ตามความจำเป็น

คำว่า การฝึกทักษะ ไม่ได้จำกัดเฉพาะการฝึกอาชีพ ซึ่งเป็นเพียงลักษณะการฝึกประเภท หนึ่งเท่านั้น สารของการฝึกทักษะระยะสั้นในความหมายที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา ดลอดชีวิต อาจรวมไปถึงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแก้ปัญหา นิสัยในการปฏิบัติงาน ทักษะในการทำงานกลุ่ม อุปนิสัยที่พึงประสงค์ต่างๆ ทักษะในการจัดการ และทักษะในการปฏิบัติงาน ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ระบบการฝึกทักษะระยะสั้นมีความจำเป็น สำหรับประชาชนทุกกลุ่ม ทุกระดับอาชีพ นับตั้งแต่ผู้ใช้แรงงานไปจนถึงผู้ใช้วิชาชีพระดับสูง

วัตถุประสงค์ที่ทำให้ลักษณะการฝึกเป็นช่วงสั้นๆก็เพื่อให้บุคคลโดยเฉพาะในวัยที่รับผิดชอบ ในหน้าที่การงาน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยไม่เกิดความเสียหายต่อหน้าที่การงาน ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลได้รับการศึกษาตามแนวการศึกษาตลอดชีวิต (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2533 ค : 69 -70) โดยจัดกิจกรรมประเภทเพิ่มทักษะความรู้ดังต่อไปนี้

1. การฝึกอบรมวิชาชีพ จัดดำเนินการเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทประจำที่และเคลื่อนที่ ประเภทประจำที่ จัดสอนโดยใช้อาคารและสถานที่ของโรงเรียนในภาคกลางวัน โดย อาศัยครู - อาจารย์ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้ว หลักสูตรมีระยะเวลาระหว่าง 30 - 300 ชั่วโมง ประเภทเคลื่อนที่ เป็นหน่วยย่อยออกไปบริการประชาชนในชนบทที่ห่างไกล สอนโดยใช้ หลักสูตรเดียวกับโรงเรียนประจำที่

การฝึกอาชีพของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตน หรือนำไปประกอบอาชีพโดยตนเอง หรือร่วมกับผู้อื่น หรือนำไปประกอบอาชีพรับจ้าง

2. กลุ่มสนใจ เป็นวิธีฝึกอบรมระยะสั้น หลักสูตรไม่เกิน 30 ชั่วโมง และจบในตัวเอง แต่ผู้เรียนต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์มาเอง
3. การฝึกอบรมอื่นๆ โครงการที่ทำเป็นประจำคือ การอบรมประสานงานระดับท้องถิ่น คณะกรรมการผู้พัฒนาหมู่บ้านหรือตำบล ซึ่งรับผิดชอบในด้านการศึกษาผู้ใหญ่ในชนบท เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพและปรับปรุงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2533 : 183)

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการการศึกษาแก่ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาในแต่ละชุมชนและท้องถิ่น การจัดการศึกษาจึงต้องมีความยืดหยุ่นและคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของผู้รับบริการทางการศึกษา (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2533 ค : 192) ดังนี้

1. วันและเวลาในการจัดกิจกรรมการศึกษา เนื่องจากผู้รับบริการการศึกษานอกโรงเรียน ต้องใช้เวลาในชีวิตประจำวันประกอบอาชีพ ดังนั้น ระยะเวลาที่จัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะศึกษาในเวลาว่างจากการประกอบอาชีพ
2. สถานที่จัดกิจกรรมการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งบางครั้งมีปัญหาในด้านเศรษฐกิจ หรือระยะเวลาในการเดินทางมาศึกษาในแหล่งศึกษา ดังนั้น กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงอาศัยชุมชนในท้องถิ่นของผู้รับบริการการศึกษา เป็นที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งความรู้ ชุมชน หรือโรงเรียน เป็นต้น
3. วิทยากรหรือครูผู้สอน เนื่องจากการศึกษานอกโรงเรียนมีเครือข่ายการบริการการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยมีบุคลากรดำเนินการในจำนวนจำกัด ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดหาวิทยากรซึ่งเป็นบุคคลในชุมชนหรือท้องถิ่น โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนวิทยากร

การบริการการศึกษานอกโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่ให้บริการครอบคลุมและกว้างขวางแก่ผู้ ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมการศึกษาอบรมตามแนวการศึกษา อบรม 3 ระบบ คือ การบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริการข่าวสารข้อมูล และการบริการฝึก ทักษะอาชีพ โดยคำนึงถึงความจำเป็นของผู้เรียนในด้านเวลา สถานที่ และวิทยาการ ในการจัดการ ศึกษา ดังนั้น จึงถือได้ว่าการศึกษานอกโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อชุมชนและ ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยว กับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในลักษณะของ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังต่อไปนี้

สมนึก โทณผลิน (2533 : 212 - 233) ได้กล่าวไว้ในวารสารการศึกษานอกระบบโรงเรียน ถึง ความพยายามในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ดูเหมือนว่าจะเป็นสิ่งที่ทำลายความสามารถของคณะทำงานศูนย์สมุทรปราการ การจัดกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียนให้กับพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม จำเป็นต้องหาวิธีที่สอดคล้องกับ สภาพ วิถีชีวิต และสถานการณ์ของโรงงานนั้นๆ

มยุรี จารุปาน (2520 : 50 - 53) ได้กล่าวไว้ในวารสารการศึกษาแห่งชาติว่าการศึกษานอก ระบบโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ และทักษะต่างๆ ให้ มนุษย์รู้จักตนเอง ตลอดจนสังคมและพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าไปในแนวทางที่พึงประสงค์ เนื่องจากการศึกษานอกโรงเรียนเป็นรูปแบบของการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ใช้งานอันเป็นคน ที่อยู่นอกโรงเรียน ไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาเพิ่มเติมในระบบโรงเรียนปกติได้ อีกทั้งสภาพที่มี ข้อจำกัดทางเวลา และต้องการนำความรู้ไปใช้ทันทีในการทำงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้การ ศึกษาในระบบโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองได้ และเน้นให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น จะต้องคำนึงถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ และการประกอบอาชีพที่เหมาะสมมากกว่าเน้นด้าน การศึกษาสายสามัญ

ชัยวัฒน์ ยืนยาว (2539) ได้ศึกษาการเข้าศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา โดยวิธีเรียนทางไกล ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการเข้าเรียนแยกคำถามเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านสังคม ด้านอาชีพ - การงาน และด้านการสนับสนุนจากบุคคลอื่น

อัญมณี บูรณากานนท์ (2526) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาจากระบบโรงเรียนของลูกจ้างไทยในอุตสาหกรรมการผลิต เพื่อศึกษาแนวคิดของลูกจ้างไทยต่อการศึกษานอกระบบและเพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาของลูกจ้างต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์จากแบบสอบถามลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวนประมาณ 200 คน จากการศึกษาพบว่า การศึกษานอกระบบของลูกจ้างไทยตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันเป็นการศึกษาที่ลูกจ้างต้องขวนขวายเรียนรู้เองตามสภาพการณ์ของแต่ละบุคคล ทั้งนี้สืบเนื่องจากสภาพการณ์ของสังคมไทยที่ลูกจ้างมีโอกาสเรียนรู้และต่อสู้เพื่อพัฒนาองค์กรของตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นอิสระได้น้อยมาก การศึกษาโดยผ่านองค์กรต่างๆรวมทั้งองค์กรลูกจ้างเองก็มีลักษณะเป็นการป้อนให้มากกว่าจะพัฒนาความคิดและศักยภาพของลูกจ้าง สำหรับในเรื่องแนวคิดของลูกจ้างต่อการศึกษานอกระบบนั้นลูกจ้างมองว่าควรมีผู้จัดการศึกษา “ ให้ “ และมองว่ารัฐบาลควรเป็นผู้จัดการสำคัญ โดยจัดเนื้อหาในเรื่องที่กระทบความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของตนเป็นส่วนใหญ่

สุนันทา บุญสิทธิ์ (2532) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางส่งเสริมเพื่อช่วยเหลือคนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความต้องการในการศึกษาวิชาชีพและแนวทางให้ความรู้ด้านวิชาชีพของคนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ โดยศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 316 คน พบว่าคนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ มีความต้องการการจัดอบรมการศึกษาวิชาชีพ แต่ระยะเวลาในการจัดอบรมควรสอดคล้องกับเวลาทำงานในโรงงาน สำหรับเกร็ดความรู้ทางด้านอาชีพให้ผ่านทางสื่อโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารประเภทดาร

สมพร ใจฟุ้ง (2521) ได้กล่าวไว้ในการทำวิจัยเรื่องการบริหารโครงการโรงเรียนในโรงงานว่า การศึกษาผู้ใหญ่มีความจำเป็นสำหรับผู้ใช้แรงงาน เพราะจะทำให้ผู้ใช้แรงงานมีความสามารถ มีความรับผิดชอบ และสามารถดำรงชีวิตในครอบครัวในสภาพแรงงานและสังคมได้อย่างมีอิสระและความภาคภูมิใจ มีความนึกคิดและความสำนึกอย่างเป็นประชาธิปไตย ผู้ใช้แรงงานที่ได้รับการศึกษาจะรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวนี้ จะทำให้เห็นถึงแนวคิดในแง่ต่างๆเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับผู้ใช้แรงงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาประชากรไม่รู้หนังสือ (Illiteracy) + ความไม่รู้ (Ignorance) + ความยากจน (Poverty) อันเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของประเทศ เมื่อประชากรมีความรู้ มีการศึกษา มีฐานะทางเศรษฐกิจ ได้พัฒนาอาชีพตามความรู้ ตัวอย่างเช่นผู้ใช้แรงงานที่สามารถอ่านแบบหรือคำแนะนำง่ายๆ ในการใช้เครื่องจักร มักจะทำงานได้คล่องแคล่วและดีกว่าคนที่อ่านหนังสือไม่ได้ ประเทศที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประชากรมีการศึกษาดี จะมีอัตราการเปลี่ยนอาชีพของบุคคลในแรงงานระดับต่างๆ ในทางสูงขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงาน มีความจำเป็นและควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างอุตสาหกรรมในประเทศไทย กำลังขยายกำลังในการผลิตมากขึ้น การเพิ่มความรู้ขั้นพื้นฐานและฝึกทักษะอาชีพ ควรมีความร่วมมือกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยผ่านการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ แรงงานที่อยู่ในตลาดแรงงานเป็นผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ควรได้รับการพัฒนาทั้งทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีมือแรงงาน การพัฒนาการศึกษาของผู้ใช้แรงงาน ที่เปลี่ยนจากภาคเกษตรกรรมมาสู่ภาคอุตสาหกรรมจำเป็นต้องใช้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นสื่อหรือองค์กรที่ให้การศึกษาคือ โดยไม่ต้องใช้งบประมาณสูงมากทั้งด้านผู้รับบริการการศึกษา และผู้ให้บริการศึกษา เนื่องจากบุคลากรและสถานที่ของการศึกษาในระบบโรงเรียนสามารถเอื้ออำนวยให้กับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2. ปรัชญา เป้าหมาย นโยบายการพัฒนากำลังคน ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน แต่ในด้านอุปสงค์และอุปทาน ยังไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ความต้องการของตลาดแรงงานได้กำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาขั้นต่ำของผู้ใช้แรงงานคือจบระดับมัธยมศึกษาในจำนวนมาก แต่ในขณะเดียวกัน ประชากรในวัยแรงงานที่จบการศึกษาระดับดังกล่าวยังมุ่งที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ฉะนั้นแรงงานรุ่นเก่าจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองเพื่อความอยู่รอด แต่การกระจายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปสู่ผู้ใช้แรงงานยังไม่ทั่วถึง ทั้งที่การศึกษานอกโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้เอื้ออำนวยต่อเวลาทำงานและการปรับวิธีการเรียนให้ผู้เข้ารับบริการสามารถจบการศึกษาได้ง่ายขึ้นก็ตาม แต่หลักสูตรการศึกษาก็ยังเปิดกว้างให้กับผู้ที่สนใจทั่วไปเข้าศึกษาได้ตามอัธยาศัย มากกว่าการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงาน (Workers Education) ซึ่งมีสิ่งต่างๆ ที่ผู้ใช้แรงงานจะต้องเรียนรู้ ไม่เพียงแต่ความรู้สามัญขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็น 1 ใน 4 รูปแบบการเรียนที่สำนักงานแรงงานสากล (International Labour Office) ได้กำหนดเอาไว้

แต่อย่างไรก็ตาม แรงงานที่เข้าศึกษาก็ได้รับประโยชน์จากการศึกษามากกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้ารับบริการการศึกษา

3. การฝึกทักษะทางด้านอาชีพ โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับนโยบายวางแผนกำลังคนด้านอุตสาหกรรม การพัฒนาเทคโนโลยี งบประมาณ การลงทุน กฎระเบียบ การจัดและบริหารองค์กรระหว่างรัฐและเอกชน คุณภาพและมาตรฐานของช่างฝีมือตลอดจนการประสานงานอันดีระหว่างภาครัฐและเอกชน มีการร่วมมือกันแค่ไหน ยังไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องและมีความสำเร็จที่ระดับใด

จากการศึกษาและแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงแยกองค์ประกอบของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไว้ดังนี้คือ

1. หลักการ คือ ผู้ใช้แรงงานที่เข้าศึกษาสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ ในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การเรียนด้านทฤษฎีและปฏิบัติควรมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี

2. การจัดและการบริหารองค์กร ต้องมีความสอดคล้องของความเป็นไปได้ กล่าวคือมีหน่วยงานระดับชาติประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสภาพสังคม หรือตลาดแรงงาน

3. หลักสูตร เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีและพัฒนาให้สอดคล้องกับความถนัด ความต้องการของแต่ละบุคคล และวัยวุฒิของผู้เข้าศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งการจัดได้เป็น 2 แนวทางคือ แบบกว้าง และแบบลึก ทั้งระยะสั้น และระยะยาว ปรับเปลี่ยนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

4. สภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษา มีผู้จัดการศึกษามีประสบการณ์ การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม สื่อการสอน อุปกรณ์ที่สามารถใช้ได้ในชีวิตการทำงานจริง บรรยายภาคในการสอนให้เกิดการเรียนรู้ที่ทันสมัย และทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

5. การประสานงานระหว่างภาครัฐคือหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงานและภาคเอกชน ซึ่งได้รับประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพแรงงาน มีการร่วมมือกันอย่างจริงจังทั้งในด้านนโยบาย และการปฏิบัติ ที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ได้รับประโยชน์จริงๆ

7. การประเมินผล มีการติดตามผลการศึกษาของผู้ใช้แรงงานและการรับประกันคุณภาพฝีมือแรงงานที่ผ่านการศึกษาเพื่อนำไปปรับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือ วิถีชีวิต

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในบทนี้ผู้ ศึกษาจะนำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับความต้องการ การศึกษา
นอกระบบโรงเรียน กรณี สภาพที่เป็นจริงกับความคาดหวังของผู้ใช้แรงงานในโรงงาน
อุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ขอบเขตในการศึกษา
- ตัวแปร
- กรอบแนวคิด
- คำถามในการวิจัย
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- การทดสอบเครื่องมือ

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ผู้เข้าเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญ
แบบทางไกลของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ 114 ศูนย์ประจำปี
การศึกษา 2540 โดยพิจารณาเลือกคุณสมบัติของศูนย์บริการที่จะเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. บริการผู้ใช้แรงงานหรือมีผู้ใช้แรงงานเข้ารับบริการ
2. มีความต่อเนื่องในการจัดบริการการศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ภาคเรียน
3. มีการเปิดบริการการศึกษาในสายสามัญ ประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย โดยแยกประเภทเป็น
 - 3.1 เปิดในศูนย์บริการในสถานประกอบการ
 - 3.2 เปิดในศูนย์บริการนอกสถานประกอบการ

จากสถิติจำนวนศูนย์บริการการศึกษาทั้ง 2 ประเภท เมื่อพิจารณาตามคุณสมบัติดังกล่าวก็จะเหลือจำนวนศูนย์บริการที่จะพิจารณาเป็นกลุ่มตัวอย่างเพียง 94 ศูนย์ จำแนกตามศูนย์บริการของอำเภอในเขตจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 5 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ คืออำเภอเมือง อำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ อำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ และกิ่งอำเภอบางเสาธง (ตามตารางที่ 1 - 6 ในภาคผนวก ข)

เนื่องจากจำนวนประชากรของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 94 ศูนย์ มีจำนวนผู้เข้าศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 มากถึง 32,450 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่ม 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มศูนย์บริการขนาดเล็ก มีผู้เข้าศึกษาตั้งแต่ 1 - 50 คน
2. กลุ่มศูนย์บริการขนาดกลาง มีผู้เข้าศึกษาตั้งแต่ 51 - 200 คน
3. กลุ่มศูนย์บริการขนาดใหญ่ มีผู้เข้าศึกษาตั้งแต่ 201 คน ขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบช่วงชั้น(Stratified Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. สุ่มเลือกศูนย์บริการต่างๆที่เปิดนอกสถานประกอบการทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กให้เหลือขนาดละ 8 ศูนย์ โดยครอบคลุมทั้ง 6 เขต ใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลากผลปรากฏดังนี้

1.1 ศูนย์บริการขนาดใหญ่จำนวน 8 ศูนย์ได้แก่

1.1.1 ร.ร สมุทรพิทยาคม	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	1,144 คน
1.1.2 ร.ร รัตนโกสินทร์ฯ 9	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	1,139 คน
1.1.3 ร.ร สามัคคีวิทยา	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	368 คน
1.1.4 ร.ร เทศบาล 1	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	488 คน
1.1.5 ร.ร บางเมืองเขินผ่องอนุสรณ์	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	800 คน
1.1.6 ร.ร หาดอมรวิทย์รัชนีวิทยา	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	729 คน
1.1.7 ร.ร วัดสวนส้ม	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	2,183 คน
1.1.8 ร.ร วัดบางโหลงใน	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	804 คน
	รวม	<u>7,655</u> คน

1.2 ศูนย์บริการขนาดกลางจำนวน 8 ศูนย์ ได้แก่

1.2.1 ร.ร วัดหัวคู	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	137 คน
1.2.2 ร.ร วัดมงคลนิมิตร	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	165 คน
1.2.3 วัดมงคลฯ	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	177 คน
1.2.4 ร.ร คลองสองพี่น้อง	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	124 คน
1.2.5 ร.ร สุขสวัสดิ์	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	192 คน
1.2.6 ร.ร วัดหนามแดง	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	142 คน
1.2.7 ร.ร สุหร่าบางปลา	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	133 คน
1.2.8 ร.ร ชิกวิทาลัย	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	183 คน
	รวม	<u>1,253</u> คน

1.3 ศูนย์บริการขนาดเล็กจำนวน 8 ศูนย์ ได้แก่

1.3.1 ร.ร ปากคลองมอญ	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	70 คน
1.3.2 ร.ร ตลาดคลองสวน	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	62 คน
1.3.3 ร.ร ไทยรัฐวิทยา 11	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	28 คน
1.3.4 ร.ร คลองสวน	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	46 คน
1.3.5 ศ.บ.อ พระสมุทรเจดีย์	ผู้เข้าศึกษาจำนวน	55 คน
1.3.6 ร.ร วัดใหญ่	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	47 คน
1.3.7 ร.ร วัดสุขกร	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	89 คน
1.3.8 วัดอโศการาม	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	74 คน
	รวม	<u>471</u> คน

รวมผู้ที่กำลังศึกษาทั้งหมด 9,379 คน

2. สุ่มตัวอย่างจากศูนย์บริการที่เปิดในสถานประกอบการที่มีการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จำนวน 9 ศูนย์ แบ่งขนาดละ 3 ศูนย์ ได้แก่

2.1 ศูนย์บริการขนาดใหญ่

2.1.1 ศูนย์บริการในบริษัทเอราวัณสิ่งทอ	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	279 คน
2.1.2 ศูนย์บริการในบริษัทศรีเจริญวิลล่า	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	603 คน
2.1.3 ศูนย์บริการในบริษัทซีเกตเทคโนโลยี	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	151 คน
	รวม	<u>1,033</u> คน

2.2 ศูนย์บริการขนาดกลาง

2.2.1 ศูนย์บริการในบริษัทเมทโก้จำกัด	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	155 คน
2.2.2 ศูนย์บริการในบริษัทสยามนิสสัน	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	113 คน
2.2.3 ศูนย์บริการในบริษัทส่งเสริมไทย	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	122 คน
	รวม	<u>390 คน</u>

2.3 ศูนย์บริการขนาดเล็ก

2.3.1 ศูนย์บริการในบริษัทยางสยาม	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	33 คน
2.3.2 ศูนย์บริการในบริษัทแปลนทอย	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	80 คน
2.3.3 ศูนย์บริการในบริษัทโลหะประทีป	มีผู้เข้าศึกษาจำนวน	61 คน
	รวม	<u>174 คน</u>

รวมผู้ที่จบการศึกษาทั้งหมด 1,597 คน

3. ผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้วติดตามผลจากผู้ใช้แรงงานที่เคยเข้าศึกษาใน 9 ศูนย์บริการ ที่การศึกษานอกโรงเรียนได้เปิดในสถานประกอบการในข้อ 2 ในสัดส่วนต่อผู้ที่กำลังศึกษาใน ข้อ 1 และ ข้อ 2 : ผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว เท่ากับ 10 : 3

4. การคำนวณหากลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด 2535 : 38) ดัง

$$n = \frac{P(1-P)}{\frac{e^2}{Z^2} + \frac{P(1-P)}{N}}$$

เมื่อ n = แทนจำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง

P = แทนสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัย กำหนดจะ
สุ่ม(4)

Z = แทนระดับความมั่นใจที่ผู้วิจัยกำหนดไว้มีค่า
= 1.96 ที่ระดับความมั่นใจ 95% (ระดับ 0.5)

e = แทนสัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้
เกิดขึ้นได้

N = แทนจำนวนประชากร

เมื่อแทนค่าสูตร

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{(.4)(1-.4)}{0.5^2 + \frac{(.4)(1-.4)}{32,450}} \\
 &= \frac{0.24}{.0025 + \frac{0.24}{32,450}} \\
 &= \frac{0.24}{.000650 + .0000073} \\
 &= \frac{0.24}{0.0006573} \\
 &= 365.13 \\
 &= 365
 \end{aligned}$$

ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ที่กำลังศึกษาทั้งสิ้น 365 คน การกำหนดสัดส่วนระหว่างผู้ที่กำลังศึกษา กับผู้ที่จบการศึกษาโดยประมาณว่าผู้ที่จบการศึกษาแล้วยังทำงานในสถานที่เดิมประมาณร้อยละ 35 ซึ่งได้จากประมาณการของผู้บริหารงานบุคคลในสถานประกอบการดังนั้นสามารถคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่จบการศึกษาแล้วจึงเท่ากับ 128 คน คิดเป็นสัดส่วนของผู้ที่กำลังศึกษา : ผู้ที่จบการศึกษาแล้ว เท่ากับ 6 : 4 ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จึงแบ่งเป็นสัดส่วนเท่ากับ 365 : 128 รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 493 คน การกระจายของกลุ่มตัวอย่างซึ่งคำนวณได้จากจำนวน 493 คนมีดังนี้

1. ผู้ที่กำลังศึกษากระจายการสุ่มใน 33 ศูนย์ จาก 94 ศูนย์ เก็บกลุ่มตัวอย่าง 365 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ศูนย์บริการขนาดใหญ่จำนวน 8 ศูนย์ ประชากร	7,655 คน	ตัวอย่าง	255 คน
ศูนย์บริการขนาดกลาง จำนวน 8 ศูนย์ ประชากร	1,235 คน	ตัวอย่าง	41 คน
ศูนย์บริการขนาดเล็ก จำนวน 8 ศูนย์ ประชากร	471 คน	ตัวอย่าง	16 คน
ศูนย์บริการในสถานประกอบการ 9 ศูนย์ ประชากร	1,597 คน	ตัวอย่าง	53 คน

รวม 365 คน

2. ผู้ที่จบการศึกษาแล้วและยังทำงานอยู่สุ่มจากใน 9 ศูนย์ ของสถานประกอบการ คิดจาก สักส่วนผู้กำลังศึกษา : ผู้ที่จบการศึกษาแล้วยังทำงานอยู่ต่อไป (365 :128 คน) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8 ของประชากร 1,597 คน ดังนั้นการกระจายของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่จบการศึกษาจะเป็นดังนี้

สถานประกอบการขนาดใหญ่	3 แห่ง	ประชากร	1,033 คน	ตัวอย่าง	83 คน
สถานประกอบการขนาดกลาง	3 แห่ง	ประชากร	390 คน	ตัวอย่าง	31 คน
สถานประกอบการขนาดเล็ก	3 แห่ง	ประชากร	174 คน	ตัวอย่าง	14 คน
		รวม		<u>128</u>	คน

3.2 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการศึกษาของผู้ใช้แรงงานและความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนในด้านบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญศึกษา แบบทางไกล ประจำปีการศึกษา 2540 ที่ผู้ใช้แรงงานได้เข้าศึกษาในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในสถานประกอบการและนอกสถานประกอบการ ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 94 ศูนย์บริการ มีผู้เข้ารับบริการการศึกษาจำนวน 32,450 คน (ภาคผนวก ข)

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 เพศ จำแนกเป็น

2.1.1.1 ชาย

2.1.1.2 หญิง

2.1.2 สถานภาพสมรส

2.1.3 อายุ จำแนกออกเป็น 6 ระดับ คือ

2.1.3.1 อายุต่ำกว่า 20 ปี

2.1.3.2 อายุ 20 - 25 ปี

2.1.3.3 อายุ 26 - 30 ปี

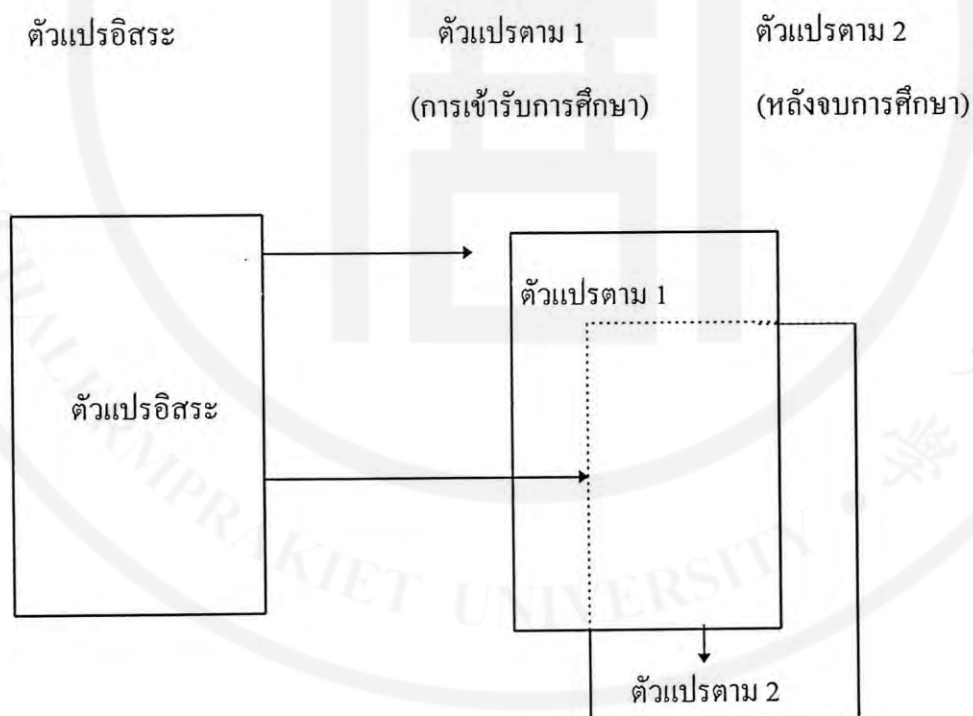
2.1.3.4 อายุ 31 - 36 ปี

- 2.1.3.5 อายุ 36 - 40 ปี
- 2.1.3.6 อายุ 40 ปีขึ้นไป
- 2.1.4 วุฒิทางการศึกษา จำแนกเป็น 7 ระดับคือ
 - 2.1.4.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา
 - 2.1.4.2 ประถมศึกษา
 - 2.1.4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น
 - 2.1.4.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 2.1.4.5 ป.ว.ช
 - 2.1.4.6 ป.ว.ส
 - 2.1.4.7 อื่นๆ
- 2.1.5 ระดับตำแหน่ง แบ่งเป็น 3 ระดับคือ
 - 2.1.5.1 ต่ำกว่า foreman
 - 2.1.5.2 foreman
 - 2.1.5.3 foreman ระดับกลาง
 - 2.1.5.4 foreman ระดับสูง
- 2.1.6 ประสบการณ์หรืออายุการทำงาน
- 2.1.7 ระยะทางระหว่างที่พักกับสถานที่ศึกษา
- 2.1.8 รายได้
- 2.1.9 ภูมิถิ่นา
- 2.1.10 ความคาดหวังในอนาคตทางการศึกษา
- 2.1.11 ความคาดหวังในอนาคตทางอาชีพ
- 2.1.12 นโยบายพัฒนานุเคราะห์ของสถานประกอบการ
- 2.2 ตัวแปรตามคือ
 - 2.2.1 สถานภาพทางการศึกษา
 - 2.2.1.1 รูปแบบการรับบริการการศึกษา
 - 2.2.1.2 การเรียนในหลักสูตรต่อเนื่อง
 - 2.2.1.3 ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
 - 2.2.2 ความต้องการการศึกษาของผู้ใช้แรงงาน
 - 2.2.2.1 รูปแบบการศึกษา
 - 2.2.2.2 สถานที่ศึกษา

- 2.2.2.3 เงินทุนการศึกษา
- 2.2.2.4 การสนับสนุนการศึกษา
- 2.2.2.5 ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
- 2.2.2.6 ความคาดหวังในการศึกษาต่อ
- 2.2.2.7 ความคาดหวังในอาชีพ
- 2.2.3 ความคาดหวังในอาชีพ
- 2.2.4 ความคาดหวังอื่นๆ

ซึ่งสรุปเป็นกรอบแนวคิด (conceptual framework) ได้ดังนี้

3.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

<p>สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ใช้แรงงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ ภูมิถิ่นอาศัย ประสบการณ์ทำงาน
<p>สภาพแวดล้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระยะทางระหว่างที่พักกับ สถานที่ศึกษา
<p>นโยบายพัฒนานุเคราะห์ของสถาน</p> <p>ประกอบการ</p>
<p>ความต้องการหรือความคาดหวังของ</p> <p>ผู้ใช้แรงงาน</p>

ตัวแปรตาม 1 (การเข้ารับการศึกษ)

<p>สถานภาพทางการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบการศึกษา - สถานที่ศึกษา
<p>การศึกษาในหลักสูตรต่อเนื่อง</p>
<p>ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน</p>

ตัวแปรตาม 2 (หลังจบการศึกษา)

<p>ความต้องการการศึกษาในอนาคต</p> <ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบการศึกษา - สถานที่ศึกษา - เงินทุนการศึกษา - การสนับสนุนการศึกษา
<p>ความคาดหวังในการศึกษาต่อ</p>
<p>ความคาดหวังในอาชีพ</p>
<p>ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน</p>
<p>ความคาดหวังอื่นๆ</p>

3.5 คำถามในการวิจัย

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ใช้แรงงานมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาในระบบการบริการ การศึกษาของศูนย์บริการการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ?

2. ผู้ใช้แรงงานเข้ารับการศึกษานอกระบบโรงเรียนในสถานที่ และวิธีการจัดการศึกษา เช่นไร ด้วยเหตุผลใด ?

2.1 ผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้วได้เข้ารับการศึกษาศาสนาที่แบบใด มากน้อยเพียงใด จากประสบการณ์มีความคิดเห็นว่าสถานที่ศึกษาแบบใดเหมาะสมกับผู้ใช้แรงงาน ?

2.2 รูปแบบการเรียนเช่นไร สถานที่ และหลักสูตรแบบใดที่ผู้ใช้แรงงานประเมินแล้วว่า เรียนจนสำเร็จได้

3. นอกเหนือจากสถานภาพส่วนบุคคลแล้วผู้ใช้แรงงานมีเหตุผลและความคาดหวังใดบ้าง ? ในการเข้าศึกษาในศูนย์บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3.1 ผู้จบการศึกษาคาดหวังระดับการศึกษาในอนาคตอย่างไร ?

3.2 สถานประกอบการที่ผู้ใช้แรงงานทำงานอยู่ได้มีนโยบายและวิธีการสนับสนุนการ ศึกษาต่อของผู้ใช้แรงงานอย่างไร และมากน้อยเพียงใด ?

3.3 สถานประกอบการ ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ารับการศึกษและเลือกที่ศึกษา อย่างไร รวมทั้งได้มีเงื่อนไขสนับสนุนให้ศึกษาต่อหรือไม่ ?

3.4 หลังจากจบการศึกษา สถานประกอบการได้ให้การสนับสนุนแก่ผู้ใช้แรงงาน อย่างไร

3.5 โดยภาพรวมแล้วการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่สนับสนุนโดยสถานประกอบการกับผู้ใช้แรงงานที่เข้าศึกษาเอง มีผลต่อการนำความรู้มาใช้ต่อความก้าวหน้าในอาชีพของผู้ใช้แรงงาน มากน้อยต่างกันเพียงใด ?

4. ผู้ใช้แรงงานทราบข้อมูลการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากแหล่งใดบ้าง มากน้อยเพียงใด ?

5. ผู้จบการศึกษาได้ประจักษ์ถึงประโยชน์ของการการศึกษานอกระบบโรงเรียน อย่างไร ?

6. ผู้ใช้แรงงานได้มีการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อเนื่องอย่างไร ?
7. ข้อเสนอแนะในอนาคตต่อแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใช้งานควรเป็นอย่างไร ?

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบ และส่วนที่ใช้วัดระดับความต้องการ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งแบ่งออกเป็น โดยแบ่งเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 สำหรับผู้ตอบที่กำลังศึกษาอยู่ในการศึกษานอกระบบโรงเรียน ชุดที่ 2 สำหรับผู้ตอบที่จบการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้ว แบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม อันประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม ระดับการศึกษา หน้าที่การงานปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน เงินเดือนที่ได้รับ และระยะทางระหว่างที่พักอาศัยกับสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 (ของผู้ที่กำลังศึกษา) เป็นแบบสอบถามที่วัดระดับสภาพการจัดบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการศึกษาต่อการจัดบริการการศึกษาของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ อันประกอบด้วย รูปแบบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่ผู้ใช้แรงงานเข้ารับการบริการ การสนับสนุนของสถานประกอบการ การรับทราบนโยบายการศึกษาของผู้ใช้แรงงาน วิธีจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ผู้ใช้แรงงานพึงประสงค์ เหตุผลในการตัดสินใจตัดสินใจเข้าศึกษาและความต่อเนื่องในการศึกษา

ส่วนที่ 2 (ของผู้ที่จบการศึกษาแล้ว) เป็นข้อมูลการเข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ที่จบการศึกษาแล้ว อันประกอบด้วยรูปแบบการศึกษา การตัดสินใจเข้าร่วมศึกษา การสนับสนุนการศึกษาที่ได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมการศึกษา ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา และการดำเนินการของสถานประกอบการภายหลังผู้ใช้แรงงานสำเร็จการศึกษา (ดูภาคผนวก ก.)

3.7 การทดสอบเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา เนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรง
2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุง แก้ไขแล้วไปทดสอบ (Pretest) กับ นักศึกษาในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนหน่วยโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งไม่เป็นโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน
3. นำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หาค่าความเชื่อมั่นโดยประเมินด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หาค่า Reliability Coefficient Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = 0.8758$ เพื่อพิจารณาจากข้อมูลหรือคำตอบที่ได้รับมา มีความสอดคล้องกันหรือไม่ ผลการทดสอบปรากฏว่า แบบสอบถามมีความถูกต้อง เที่ยงตรง และน่าเชื่อถือได้

3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ประสานกับบุคคลหลายฝ่าย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ไปขอความร่วมมือจากหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อความสะดวกและการได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ประสานงานติดต่อกับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง นัดหมาย วัน เวลา ที่จะนำแบบสอบถามไปแจก ผู้วิจัยได้ควบคุมการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และรับกลับคืนมาทันทีมาเป็นบางส่วน ส่วนที่เหลือนัดหมายวัน เวลาไปเก็บ
3. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์

4. จากแบบสอบถามที่แจก 493 ชุด ได้รับคืน 365 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 74.03 โดยที่ผู้กำลังศึกษาอยู่แจกไป 365 ชุด ได้รับ 250 ชุด คิดเป็นร้อยละ 68.50 และผู้ที่จบการศึกษาแล้วแต่ยังทำงานอยู่ในสถานประกอบการนั้นต่อไปแจกไป 128 ชุด ได้รับ 115 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90 ส่วนแบบสอบถามที่เหลือ ได้นัดหมายไปเก็บแล้ว แต่เนื่องจากติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ๆ รับผิดชอบไม่ได้จึงได้เลิกเก็บ

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package For Social Sciences) โดยใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. ค่าร้อยละ ค่ามัธยิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในลักษณะเชิงพรรณนา
2. ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Oneway Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรตามระหว่างตัวแปรอิสระที่ต่างกัน
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

บทที่ 4
ผลการศึกษา

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากศูนย์บริการของการศึกษานอกโรงเรียนและผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้วในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 4. 1

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
เพศ			
ชาย	68	27.8	
หญิง	177	72.2	
รวม	250	100.0	มีผู้ไม่ตอบ 5 คน
อายุ			
ต่ำกว่า 20 ปี	72	30.4	
20 - 25 ปี	124	52.3	
26 - 30 ปี	29	12.2	
31 - 35 ปี	4	1.7	
36 - 40 ปี	3	1.3	
สูงกว่า 40 ปี	5	2.1	
รวม	250	100.0	มีผู้ไม่ตอบ 5 คน
สถานภาพสมรส			
โสด	215	87.4	
สมรสแล้ว	29	11.8	
หย่าร้าง	1	0.4	มีผู้ไม่ตอบ 4 คน
อื่นๆ	1	0.4	
รวม	250	100.0	

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ภูมิลำเนา			
สมุทรปราการ	38	15.8	
กรุงเทพมหานคร	3	1.3	
ภาคตะวันออก	6	2.5	
ภาคกลาง	28	11.7	
ภาคอีสาน	125	52.1	
ภาคเหนือ	28	11.7	
ภาคใต้	12	5.0	มีผู้ไม่ตอบ 10 คน
รวม	250	100.0	
กำลังศึกษาระดับ			
ประถมศึกษา	18	7.2	
มัธยมศึกษาตอนต้น	90	36.0	
มัธยมศึกษาตอนปลาย	136	54.4	
อื่นๆ	6	2.4	
รวม	250	100.0	
หน้าที่การงานปัจจุบัน			
โพรแมนระดับสูง	2	0.9	
โพรแมนระดับกลาง	16	5.7	
โพรแมน	12	7.6	
ต่ำกว่าโพรแมน	181	85.8	มีผู้ไม่ตอบ 39 คน
รวม	250	100.0	
ประสบการณ์การทำงาน			
ต่ำกว่า 5 ปี	177	78.3	
5 - 10 ปี	41	18.1	
11 - 15 ปี	2	0.9	
16 - 20 ปี	6	2.7	มีผู้ไม่ตอบ 24 คน
มากกว่า 20 ปี	250	100.0	
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ

เงินเดือนที่ได้รับ			
ต่ำกว่า 5,000 บาท	87	37.0	
5,001 - 7,000 บาท	105	44.7	
7,001 - 9,000 บาท	34	14.4	
9,001 - 10,000 บาท	6	2.6	
มากกว่า 10,000 บาท	3	1.3	
รวม	250	100.0	มีผู้ไม่ตอบ 15 คน
ระยะทางระหว่างที่พักกับ สถานศึกษา			
0 - 5 ก.ม	127	53.1	
6 - 10 ก.ม	58	24.3	
11 - 15 ก.ม	18	7.5	
16 ก.ม ขึ้นไป	36	15.1	
รวม	250	100.0	มีผู้ไม่ตอบ 11 คน

ภูมิหลังและสภาพของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ 250 คน พบว่าเป็นผู้ใช้แรงงานชาย 68 คนหรือร้อยละ 27.8 เป็นผู้ใช้แรงงานหญิง 177 คนหรือร้อยละ 72.2 มีผู้ไม่ตอบ 5 คน (ตารางที่ 1)

ในด้านอายุ พบว่าผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับการศึกษาจะมีอายุอยู่ในระหว่าง 20 - 25 ปีเป็นจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 52.3 ลำดับสองได้แก่อายุที่ต่ำกว่า 20 ปีมีร้อยละ 30.4 ลำดับ 3 ได้แก่ช่วงอายุ 26 - 30 ปี มีผู้เข้าศึกษาอยู่ในช่วงอายุนี้อ้อยละ 12.2 นอกจากนี้มีผู้เข้าศึกษาที่มีอายุในช่วงต่างๆ เรียงตามลำดับดังนี้ 40 ปีขึ้นไปร้อยละ 2.1 อายุ 31 - 35 ปี ร้อยละ 2.0 อายุ 31 - 35 ปี มีร้อยละ 1.7 อายุ 36 - 40 ปี ร้อยละ 1.3 และมีผู้ไม่ตอบ 5 คน

สถานภาพสมรสของผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับการศึกษานอกระบบโรงเรียนจำนวน 250 คน พบว่าเป็นแรงงานที่ยังเป็นโสด 215 คนหรือร้อยละ 87.4 สมรสแล้ว 29 คนหรือร้อยละ 11.8 ส่วนผู้ที่มิ

สถานภาพสมรสอื่น ๆ คือหย่าร้าง 1 คน และเป็นหม้าย 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4 และมีผู้ไม่ตอบ 4 คน

ในการศึกษาถึงภูมิฐานะของผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับการศึกษา จำนวน 250 คนพบว่า เป็นผู้ที่มีภูมิฐานะส่วนมากที่สุดมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 125 คนหรือร้อยละ 52.1 รองลงมาคือผู้ที่มีภูมิฐานะอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ 38 คนหรือร้อยละ 15.8 จากภาคเหนือ 28 คนหรือร้อยละ 11.7 นอกจากนั้นมาจากภาคใต้ 12 คน หรือร้อยละ 5.2 ภาคตะวันออก 6 คนหรือร้อยละ 2.5 และจากกรุงเทพมหานคร 3 คน หรือร้อยละ 1.3 มีผู้ไม่ตอบ 1 คน

ในด้านการศึกษาปัจจุบันของผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับการศึกษาของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 250 คน พบว่า เป็นผู้ที่กำลังเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุดถึงร้อยละ 54.4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 90 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.0 ระดับประถมศึกษาเพียง 18 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.2 เท่านั้น นอกจากนั้นเป็นผู้ที่กำลังศึกษาระดับอื่นๆ อีก 6 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 2.4

ในด้านหน้าที่การงานปัจจุบันของผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับการศึกษาของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 250 คนพบว่า เป็นแรงงานระดับต่ำกว่าโพร์แมนมากที่สุดจำนวน 181 คนหรือร้อยละ 85.8 เป็นโพร์แมน 12 คนหรือร้อยละ 7.6 โพร์แมนระดับกลาง 16 คน หรือร้อยละ 5.7 ผู้ที่เข้าศึกษาน้อยที่สุดคือโพร์แมนระดับสูงมีเพียง 2 คนหรือร้อยละ 0.9และมีผู้ไม่ตอบ 39 คน

ประสบการณ์ในการทำงานของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาจำนวน 250 คน พบว่า เป็นแรงงานที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปีมีจำนวนสูงสุด จำนวน 177 คนหรือร้อยละ 78.3 ประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 41 คนหรือร้อยละ 18.1 ประสบการณ์ในการทำงาน 16 - 20 ปีมี 6 คนหรือร้อยละ 2.7 กลุ่มผู้เข้ารับการศึกษาที่มีประสบการณ์ 11 - 15 ปี มีน้อยที่สุด คือ 2 คน หรือร้อยละ 0.9 และมีผู้ไม่ตอบ 24 คน

รายได้ของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียนจำนวน 250 คนพบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในระดับ 5001 - 7000 บาท จำนวน 105 คน หรือร้อยละ 44.7 ซึ่งสอดคล้องกับอายุการทำงานของผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในช่วงประสบการณ์ต่ำ รายได้ต่ำกว่า 5000 บาท จำนวน 87 คน หรือร้อยละ 37.0 รายได้ระดับ 7001 - 9000 บาทจำนวน 34 คน หรือร้อยละ 14.4 รายได้ระดับ 9001 - 10,000 บาทจำนวน 6 คน หรือ ร้อยละ 2.6 และกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า 10,000 บาทมีจำนวนน้อยที่สุดคือจำนวน 3 คนหรือเพียงร้อยละ 1.3 มีผู้ไม่ตอบ 15 คน

ระยะทางระหว่างที่พักกับอาศัยกับสถานศึกษาจากการศึกษาพบว่าผู้เข้ารับการศึกษ

จำนวน 250 คน อยู่ในระยะทางไม่เกิน 5 ก.ม ถึง 127 คนหรือร้อยละ 53.1 อยู่ในระยะทาง 6 - 10 ก.
ม 58 คน หรือร้อยละ 24.3 ระยะทาง 16 ก.ม ขึ้นไป 36 คนหรือร้อยละ 15.1 และระยะทางระหว่าง
11 - 15 ก.ม มีน้อยที่สุด เพียง 18 คน หรือร้อยละ 7.5 มีผู้ไม่ตอบ 11 คน

ตารางที่ 4.2
ข้อมูลการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>สถานที่จัดการศึกษา</u>		
- จัดในสถานประกอบการที่ผู้ใช้แรงงานทำงานอยู่	15.6	มีผู้ไม่ตอบ 13 คน
- จัดในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนโดยสถานประกอบการร่วมสนับสนุน	48.5	
- จัดในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนโดยสถานประกอบการไม่ร่วมสนับสนุน	35.9	
รวม	100.0	

จากการศึกษาถึงสถานศึกษาที่ผู้ใช้แรงงานเข้าร่วมรับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนพบว่า ผู้เข้ารับการศึกษาเข้าร่วมมากที่สุดคือศูนย์บริการการศึกษาสายสามัญแบบทางไกลที่สถานประกอบการสนับสนุนให้ไปเรียน ร้อยละ 48.5 สถานศึกษาที่จัดในลักษณะเดียวกันแต่สถานประกอบการไม่ร่วมสนับสนุนมีร้อยละ 35.9 และเข้าร่วมรับการศึกษาจากศูนย์บริการละ 15.6 (ตารางที่ 4.2)

4.3 การรับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตารางที่ 4.3

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุของผู้เข้าเรียน
กับสถานที่เข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สถานที่จัดการศึกษา	อายุ					
	ต่ำกว่า 20	20 - 25	26 - 30	31 - 35	36 - 40	สูงกว่า 40
จัดในสถานประกอบการ	17.1	11.1	19.2	-	100.0	40.0
จัดในศูนย์ ก.ศ.น โดย สถานประกอบการสนับสนุน	52.9	48.7	34.6	75.5	-	60.0
จัดในศูนย์ ก.ศ.น โดย สถานประกอบการไม่สนับสนุน	30.0	40.2	46.2	25.0	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 26.62754$$

D.F = 10

Sig. = .0030

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ารับบริการ ในสถานที่บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ

ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 25 ปีที่เข้าศึกษาในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ไปเรียนในสัดส่วนร้อยละ 52.9 และ 48.7 ตามลำดับ ส่วนสถานศึกษาที่จัดในศูนย์บริการที่สถานประกอบการไม่มีส่วนสนับสนุนมีผู้รับบริการเพียงร้อยละ 30.0 และ 40.2 ในขณะที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดในสถานประกอบการมีผู้รับบริการเพียงร้อยละ 17.1 และ 11.1

ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุระหว่าง 26 - 30 ปี ตัดสินใจเข้าศึกษาที่จัดในสถานที่ที่สถานประกอบการไม่ให้การสนับสนุนถึงร้อยละ 46.2 ส่วนสถานศึกษาที่จัดในศูนย์บริการที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนมีผู้เลือกร้อยละ 34.6 ในขณะที่สถานศึกษาที่จัดในสถานประกอบการมีผู้เลือกเพียงร้อยละ 19.2

ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี ตัดสินใจเข้าศึกษาที่จัดในศูนย์บริการที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนถึงร้อยละ 75.5 ส่วนสถานศึกษาที่สถานประกอบการไม่มีส่วนสนับสนุนมีผู้เลือกเพียงร้อยละ 25.0 ในขณะที่ศูนย์บริการที่จัดในสถานประกอบการไม่มีผู้เลือกเลย

ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุระหว่าง 36 - 40 ปี ตัดสินใจเข้าศึกษาในสถานที่ที่จัดในสถานประกอบการถึงร้อยละ 100.00

ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ตัดสินใจเข้าศึกษาที่จัดในศูนย์บริการที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนถึงร้อยละ 60.0 ในขณะที่เลือกสถานที่จัดการศึกษาในสถานประกอบการเพียงร้อยละ 40.0 ส่วนสถานที่ศึกษาที่สถานประกอบการไม่ให้การสนับสนุนไม่มีผู้เลือกเลย (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.4

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุการทำงานและสถานที่รับบริการการศึกษา

สถานที่จัดการศึกษา	อายุการทำงาน			
	ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	16 - 20 ปี	มากกว่า 20 ปี
จัดในสถานประกอบการ	15.6	12.5	50.0	66.7
จัดในศูนย์ ก.ศ.น ที่สถานประกอบการให้การสนับสนุน	49.1	45.0	50.0	33.3
จัดในศูนย์ ก.ศ.น ที่สถานประกอบการไม่ได้สนับสนุน	33.3	42.5	-	-

$$\chi^2 = 14.61442$$

$$D.F = 6$$

$$\text{Sig.} = .0235$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

อายุการทำงานหรือประสบการณ์การทำงานของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า อายุการทำงานมีความสัมพันธ์กับการเลือกสถานที่เข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ

ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุการทำงานต่ำกว่า 5 ปี เข้ารับบริการการศึกษาในศูนย์บริการที่จัดในสถานที่ที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนในสัดส่วนร้อยละ 49.1 ส่วนศูนย์บริการที่จัดโดยสถานประกอบการไม่ได้มีส่วนสนับสนุนมีผู้เลือก ร้อยละ 33.3 ในขณะที่จัดในสถานประกอบการมีผู้เลือกเพียงร้อยละ 15.6

ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุการทำงานระหว่าง 5 - 10 ปี เข้ารับบริการการศึกษาที่จัดในศูนย์บริการที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนถึงร้อยละ 45.0 ส่วนในศูนย์บริการที่สถานประกอบการไม่ได้มีการสนับสนุนมีผู้เลือกร้อยละ 42.5 ส่วนศูนย์บริการที่จัดในสถานประกอบการมีผู้เลือกเพียงร้อยละ 12.5

ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุการทำงานระหว่าง 16 - 20 ปี เข้ารับบริการการศึกษาที่จัดในสถานประกอบการ และจัดในศูนย์บริการที่จัดในสถานที่ที่สถานประกอบการให้ความสนับสนุนในสัดส่วนที่เท่ากันคือร้อยละ 50.0

ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุการทำงานมากกว่า 20 ปี เข้ารับการศึกษาที่จัดในสถานประกอบการ ในอัตราค่อนข้างสูงถึงร้อยละ 66.7 และเลือกเข้ารับบริการจากศูนย์บริการที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนในสัดส่วนร้อยละ 33.3 ส่วนศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนที่สถานประกอบการมิได้มีการสนับสนุนไม่มีผู้ใดเลือกเลย

จากความสัมพันธ์ดังกล่าวสรุปได้ว่าผู้ใช้แรงงานที่มีอายุน้อยและมีอายุการทำงานน้อยนิยมการศึกษาที่จัดนอกสถานประกอบการทั้งในที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนและมีได้มีส่วนสนับสนุน ส่วนผู้ที่มีอายุมากและมีอายุในการทำงานนานมากกว่า 16 ปี นิยมรับการศึกษาที่จัดในสถานประกอบการ และในศูนย์บริการที่สถานประกอบการสนับสนุน

(ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.5

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางการเดินทางมาศึกษากับการตัดสินใจเข้าศึกษา

สถานที่จัดการศึกษา	ระยะทางระหว่างที่พักกับสถานที่ศึกษา			
	0 - 5 ก.ม.	6 - 10 ก.ม.	11 - 15 ก.ม.	16 ก.ม. ขึ้นไป
จัดในสถานประกอบการ	23.8	6.0	11.1	5.6
จัดในศูนย์ ก.ศ.น ที่สถานประกอบการให้การสนับสนุน	45.9	56.0	61.1	50.0
จัดในศูนย์ ก.ศ.น ที่สถานประกอบการไม่ได้สนับสนุน	30.8	38.0	27.8	44.4

$$\chi^2 = 13.78687$$

$$D.F = 6$$

$$\text{Sig.} = .0321$$

$$\text{ระดับนัยสำคัญทางสถิติ} = .05$$

ระยะทางในการเดินทางมาศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากการศึกษาพบว่า ระยะทางในการศึกษาของผู้ใช้แรงงานมีความสัมพันธ์กับการเลือกสถานที่เข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ

ผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในระยะทางระหว่างที่พักกับสถานที่รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่เกิน 5 ก.ม. เลือกเข้ารับบริการในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนมากที่สุดร้อยละ 45.9 ส่วนที่จัดในศูนย์บริการที่สถานประกอบการไม่ได้ให้การ

สนับสนุนมีผู้เลือกเข้ารับบริการร้อยละ 30.3 ในขณะที่จัดในสถานประกอบการมีผู้เข้ารับบริการเพียงร้อยละ 23.8

ผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในระยะทางระหว่างที่พักกับสถานที่รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน 6 - 10 ก.ม. เลือกเข้ารับบริการในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนร้อยละ 56.0 ส่วนที่จัดในศูนย์บริการที่สถานประกอบการไม่ได้ให้การสนับสนุนมีผู้เลือกเข้ารับบริการร้อยละ 30.3 ในขณะที่จัดในสถานประกอบการมีผู้เข้ารับบริการเพียงร้อยละ 6.0

ผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในระยะทางระหว่างที่พักกับสถานที่รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน 11 - 15 ก.ม. เลือกเข้ารับบริการในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่สถานประกอบการให้การ

สนับสนุนร้อยละ 61.1 ส่วนที่จัดในศูนย์บริการที่สถานประกอบการไม่ได้ให้การสนับสนุนมีผู้เลือกเข้ารับบริการร้อยละ 27.8 ในขณะที่จัดในสถานประกอบการมีผู้เข้ารับบริการเพียงร้อยละ 11.1

ผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในระยะทางระหว่างที่พักกับสถานที่รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน 16 ก.ม. ขึ้นไป เลือกเข้ารับบริการในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนมากที่สุดคือร้อยละ 50.0 ส่วนที่จัดในศูนย์บริการที่สถานประกอบการไม่ได้ให้การสนับสนุนมีผู้เลือกเข้ารับบริการร้อยละ 44.4 ในขณะที่จัดในสถานประกอบการมีผู้เข้ารับบริการเพียงร้อยละ 5.6 (ตารางที่ 4.5)

4.4 นโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ

ตารางที่ 4.6

ระดับนโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ

ระดับนโยบายส่งเสริมการศึกษา	ร้อยละ	หมายเหตุ
สูง	28.3	มีผู้ไม่ตอบ 3 คน
ปานกลาง	44.2	
ต่ำ	15.4	
ไม่มีเลย	12.1	
รวม	100.0	

นโยบายส่งเสริมการศึกษาของผู้ใช้แรงงานของสถานประกอบการจากการศึกษาจากผู้ใช้งานที่เข้าร่วมศึกษา พบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจะอยู่ในระดับปานกลางหรือร้อยละ 44.2 ความคิดเห็นที่อยู่ในระดับสูงเพียงร้อยละ 28.3 ระดับต่ำร้อยละ 15.4 มีความคิดเห็นว่าจะสถานประกอบการไม่มีนโยบายส่งเสริมเลยร้อยละ 12.1 และมีผู้ไม่ตอบ 3 คน (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.7

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ
กับการสนับสนุนด้านการเงิน

นโยบายการส่งเสริม	การสนับสนุนการเงิน				
	ไม่มีเลย	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
สูง	37.9	16.7	33.3	9.1	3.0
ปานกลาง	51.0	18.0	24.0	7.0	-
ต่ำ	69.4	16.7	8.3	2.8	2.8
ไม่มีเลย	85.2	7.4	3.7	3.7	-

$$\chi^2 = 28.10024$$

$$D.F = 12$$

$$\text{Sig.} = .0053$$

$$\text{ระดับนัยสำคัญทางสถิติ} = .05$$

นโยบายส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานของสถานประกอบการ การศึกษาจากผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับบริการการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนด้านการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กล่าวคือ สถานประกอบการที่มีนโยบายส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ใช้แรงงานสูง จะสนับสนุนทางการเงินมากกว่าสถานประกอบการที่มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาต่ำ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วพบว่ายังมีการสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้ใช้แรงงานน้อย เช่นสถานประกอบการที่มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานสูง มีการสนับสนุนการเงิน มาก - มากที่สุดเพียงร้อยละ 12.1 เท่านั้น (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.8

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ
กับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์การศึกษา

นโยบายการส่งเสริม	การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา				
	ไม่มีเลย	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
สูง	43.9	16.7	28.8	9.1	1.5
ปานกลาง	52.5	18.8	23.8	5.0	-
ต่ำ	50.0	33.3	8.3	5.6	2.8
ไม่มีเลย	78.6	3.6	10.7	7.1	-

$$\chi^2 = 22.73440$$

$$D.F = 12$$

$$\text{Sig.} = .0301$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

นโยบายส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานของสถานประกอบการมีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์การศึกษา คือ สถานประกอบการที่มีนโยบายการส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ใช้แรงงานสูง จะให้การสนับสนุนทางด้านอุปกรณ์การศึกษามากกว่าสถานประกอบการที่มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาค่ำ อย่างไรก็ตามก็ยังคงนับว่าโดยทั่วไปแล้วยังให้การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาน้อย เช่นสถานประกอบการที่มีนโยบายด้านนี้สูงก็ให้การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาเพียงร้อยละ 10.6 เท่านั้น (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.9

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ
กับการสนับสนุนด้านการผ่อนผันเวลาทำงาน / เลิกงาน

นโยบายการส่งเสริม การศึกษา	การสนับสนุนด้านการผ่อนผันเวลาทำงาน / เลิกงาน				
	ไม่มีเลย	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
สูง	1.5	16.4	37.3	29.9	14.9
ปานกลาง	11.9	13.8	50.5	19.3	4.6
ต่ำ	13.2	50.0	18.4	13.2	5.3
ไม่มีเลย	64.3	17.9	7.1	3.6	7.1

$$\chi^2 = 102.21366$$

$$D.F = 12$$

$$\text{Sig.} = .0000$$

$$\text{ระดับนัยสำคัญทางสถิติ} = .05$$

นโยบายส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานของสถานประกอบการมีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนด้านการผ่อนผันเวลาทำงาน/เลิกงาน ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 คือ สถานประกอบการที่มีนโยบายการส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ใช้แรงงานสูง จะมีการสนับสนุนทางด้านการผ่อนผันเวลาทำงาน/เลิกงานมากกว่าสถานประกอบการที่มีนโยบายดังกล่าวต่ำกว่า และโดยทั่วไปสนับสนุนด้านการผ่อนผันเวลาทำงาน / เลิกงานในระดับปานกลาง ถึง น้อย ซึ่งยังมีมากกว่าด้านการเงิน และอุปกรณ์การศึกษา (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.10

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการ

กับการดำเนินการหลังจากผู้ใช้แรงงานจบการศึกษา

นโยบายการส่งเสริม การศึกษา	การดำเนินการหลังจากผู้ใช้แรงงานสำเร็จการศึกษา				
	ศึกษาต่อ	ศึกษาต่อ เลื่อน ตำแหน่ง	ศึกษาต่อ เลื่อน ตำแหน่ง เพิ่มเงิน เดือน	ไม่ดำเนิน การใดๆ	ไม่ทราบ
สูง	50.8	12.7	25.4	3.2	7.9
ปานกลาง	51.9	4.8	11.5	12.5	19.2
ต่ำ	16.7	2.8	2.8	44.4	33.3
ไม่มีเลย	7.1	3.6	10.7	57.1	21.4

$$\chi^2 = 82.20262$$

D.F = 12

Sig. = .0000

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

นโยบายส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานของสถานประกอบการ การศึกษาจากผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับบริการการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการดำเนินการหลังจากผู้ใช้แรงงานจบการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กล่าวคือ สถานประกอบการที่มีนโยบายการส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ใช้แรงงานสูงและปานกลาง จะมีการสนับสนุนให้ศึกษา เลื่อนตำแหน่ง และการเพิ่มเงินเดือนมากกว่าสถานประกอบการที่มีนโยบายต่ำกว่า (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.11

แสดงร้อยละและค่าเฉลี่ยการสนับสนุนการศึกษาของสถานประกอบการในการเข้าเรียน

การสนับสนุน	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย \bar{x}
การเงิน	1.3	6.9	21.6	16.5	53.7	.857
อุปกรณ์การศึกษา	0.9	6.9	21.0	18.9	52.4	.850
ผ่อนผันเวลาทำงาน/ เลิกงาน	8.2	19.2	36.7	20.8	15.1	1.845

วิธีการสนับสนุนการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ใช้แรงงานของสถานประกอบการ จากการศึกษาพบว่าผู้เข้าร่วมศึกษาส่วนมากที่สุดมีความคิดเห็นว่าสถานประกอบการให้การสนับสนุน ในด้านการผ่อนผันเวลาทำงาน / เลิกงานอยู่ในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 1.845 รองลงมาคือสนับสนุนด้านการเงินอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยที่ค่าเฉลี่ย .875 และสนับสนุนด้านอุปกรณ์การศึกษาน้อยที่สุดคือค่าเฉลี่ย .850 (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.12

การรับทราบนโยบายการศึกษาสำหรับผู้ใช้งาน

แหล่ง	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 1	เฉลี่ย \bar{x}
จากนายจ้างหรือตัวแทน	4.0	7.6	26.5	24.7	37.2	1.166
จากสหภาพแรงงานหรือ ตัวแทน	12.3	7.0	26.4	25.6	28.6	1.489
จากเพื่อนร่วมงาน	20.9	22.6	39.7	13.2	3.4	2.444
จากการประชาสัมพันธ์ ของ ก.ศ.น	17.5	25.8	38.9	10.5	7.4	2.354
จากญาติ	10.6	16.8	32.3	25.2	15.0	1.827
สืบหาด้วยตนเอง	24.5	31.4	24.5	13.1	6.6	2.541

การรับทราบนโยบายการศึกษาของผู้ใช้งานจากการศึกษาพบว่าผู้เข้าร่วมศึกษารับทราบนโยบายการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากการสืบหาด้วยตนเองมากที่สุดที่ระดับค่าเฉลี่ย 2.541 รองลงมาคือจากเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 2.354 จากการประชาสัมพันธ์ของ ก.ศ.น. จากญาติ 1.827 จากสหภาพแรงงานหรือตัวแทน 1.489 และผู้ที่ให้นโยบายการศึกษาแก่ผู้ใช้งานน้อยคือนายจ้างหรือตัวแทนซึ่งอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 1.166 (ตารางที่ 4.12)

4.5 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ตารางที่ 4.13

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

วิธีการศึกษา	ร้อยละ	หมายเหตุ
โรงเรียนผู้ใหญ่อีกคำ	9.3	
เรียนทางไกลสายสามัญในศูนย์บริการ ก.ศ.น	58.9	
เรียนทางไกลสายสามัญในศูนย์บริการ ของสถานประกอบการ	13.8	
ศูนย์การเรียนนอกโรงเรียนในองค์การ เอกชน(โรงเรียนเอกชน)	6.1	
ศูนย์การเรียนนอกโรงเรียนในรัฐ วิสาหกิจ	11.8	
		มีผู้ไม่ตอบ 9 คน

วิธีการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงาน จากการศึกษาจากผู้ใช้งานที่เข้าร่วมศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานเข้าศึกษาในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญแบบทางไกลที่สถานประกอบการสนับสนุนให้ไปศึกษามากที่สุดถึงร้อยละ 58.9 รองลงมาคือการศึกษาสายสามัญแบบทางไกลที่เปิดบริการในสถานประกอบการร้อยละ 13.8 ศึกษาจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในโรงเรียนเอกชนร้อยละ 11.8 และเรียนในโรงเรียนผู้ใหญ่อีกคำร้อยละ 9.3 จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในรัฐวิสาหกิจร้อยละ 6.1 มีผู้ไม่ตอบ 9 คน (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.14

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจตัดสินใจเข้าศึกษากับความสะดวกในการเดินทาง

ระดับการเลือก เพราะสะดวกในการ เดินทาง	การเลือกสถานที่เรียน		
	ในสถานประกอบการ	ศูนย์ ก.ศ.น ที่สถานประกอบการ สนับสนุน	ศูนย์ ก.ศ.น ที่สถานประกอบการไม่ สนับสนุน
น้อย	-	6.4	6.3
ปานกลาง	8.1	28.4	29.1
มาก	35.1	41.3	45.6
มากที่สุด	56.8	23.9	19.0
รวม	100	100	100

$$\chi^2 = 22.32269$$

$$D.F = 6$$

$$\text{Sig.} = .0011$$

$$\text{ระดับนัยสำคัญทางสถิติ} = .05$$

การตัดสินใจตัดสินใจเข้าศึกษามีความสัมพันธ์กับความสะดวกในการเดินทาง จากการ
ศึกษาจากผู้ใช้งานที่เข้ารับบริการการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน
250 คน พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกสถานศึกษากับความสะดวกในการเดิน
ทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 กล่าวคือผู้ใช้งานที่เข้าร่วมศึกษาตัดสินใจเข้าศึกษาภายใน
สถานประกอบการเพราะมีความสะดวกในการเดินทางมากที่สุดถึงร้อยละ 56.8 รองลงมา มีความ
สะดวกในการเดินทางมากคือร้อยละ 35.1 และมีความสะดวกในการเดินทางในระดับปานกลางมี
ร้อยละ 8.1

ผู้ใช้แรงงานที่ตัดสินใจตัดสินใจเข้าศึกษาในศูนย์บริการ กสน.นอกสถานประกอบการที่สถานประกอบการสนับสนุน เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทางมากถึงร้อยละ 41.3 รองลงมา มีความสะดวกในการเดินทางระดับปานกลางคือร้อยละ 28.4 มีความสะดวกในการเดินทางในระดับมากที่สุด มีเพียงร้อยละ 23.9 และมีความสะดวกในการเดินทางในระดับน้อยมีเพียงร้อยละ 6.4 เท่านั้น

สำหรับผู้ใช้แรงงานที่ตัดสินใจตัดสินใจเข้าศึกษาภายในสถานประกอบการที่สถานประกอบการไม่สนับสนุน เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทางระดับมากถึงร้อยละ 45.6 รองลงมา มีความสะดวกในการเดินทางระดับปานกลาง คือร้อยละ 29.1 มีความสะดวกในการเดินทางในระดับมากที่สุด มีเพียงร้อยละ 19.0 และระดับน้อยมีเพียงร้อยละ 6.3 เท่านั้น (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.15

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกเรียนเนื่องจากได้รับคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงาน

ระดับการเลือก เพราะได้รับคำแนะนำ จากเพื่อน	การตัดสินใจเข้าศึกษา		
	ในสถาน ประกอบการ	ศูนย์ ก.ศ.น. ที่สถาน ประกอบการสนับสนุน	ศูนย์ ก.ศ.น. ที่สถาน ประกอบไม่สนับสนุน
ไม่มีเลย	2.7	1.9	8.8
น้อย	5.4	13.1	11.3
ปานกลาง	29.7	48.6	45.0
มาก	48.6	25.2	28.8
มากที่สุด	13.5	11.2	6.3

$$\chi^2 = 15.68428$$

$$D.F = 8$$

$$Sig. = .0471$$

$$\text{ระดับนัยสำคัญทางสถิติ} = .05$$

การตัดสินใจตัดสินใจเข้าศึกษามีความสัมพันธ์กับการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงานจากการศึกษาจากผู้ใช้งานที่เข้ารับบริการการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 250 คน พบว่ามีความสัมพันธ์กับการได้รับคำแนะนำจากเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กล่าวคือ

ผู้ใช้งานที่เข้าศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในสถานประกอบการ หรือในศูนย์ ก.ศ.น. ที่สถานประกอบการสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนล้วนแต่สัมพันธ์กับการได้รับการแนะนำจากเพื่อนในการเข้าศึกษาทั้งสิ้น (ตารางที่ 4.15)

4.6 การตัดสินใจเลือกสถานที่ศึกษา

ตารางที่ 4.16

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสถานที่เข้าศึกษา

เหตุผล	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
สภาพการจัดการเรียนการสอน น่าสนใจ	17.6	40.3	38.6	3.4	-	2.721
มีแนวโน้มจบการศึกษา	19.5	56.4	19.9	3.3	.8	2.905
สะดวกต่อการเดินทาง	27.9	40.2	25.1	5.5	1.4	2.877
ได้รับคำแนะนำสนับสนุนจาก เพื่อนร่วมงาน	9.7	29.7	44.5	11.4	4.7	2.284
ได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากญาติ	12.9	27.0	37.3	12.4	10.3	2.197
สถานประกอบการสนับสนุนค่า ใช้จ่าย	1.7	6.8	25.6	21.4	44.4	1.000
สถานประกอบการผ่อนผันเวลา เข้าทำงาน / เลิกงาน	7.0	18.7	37.4	17.8	19.1	1.765
สถานประกอบการสนับสนุนให้ ไปเรียน	4.8	24.0	32.3	17.9	21.0	1.738
สถานประกอบการจัดในที่ทำงาน	8.6	15.8	24.8	10.4	40.5	1.414
ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์	35.3	36.2	16.2	5.5	6.8	2.877

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมการศึกษา จากการศึกษาพบว่าผู้เข้าร่วมศึกษา 250 คน เลือกสถานศึกษาด้วยเหตุผลสำคัญมากที่สุดคือมีแนวโน้มในการจบการศึกษาอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 2.905 รองลงมาคือสถานศึกษาที่สะดวกต่อการเดินทาง และต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย ระดับเท่ากันที่ 2.877 สภาพการจัดการศึกษาน่าสนใจ 2.721 เหตุผลที่อยู่ในระดับปานกลางคือได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเพื่อนร่วมหน่วยงาน 2.284 ได้รับคำแนะนำจากญาติ 2.197 สถานประกอบการผ่อนผันเวลาในการเข้างาน / เลิกงาน 1.765 สถานประกอบการสนับสนุนให้ไปเรียน 1.738 สถานประกอบการจัดในหน่วยงาน 1.414 และเหตุผลที่ผู้เข้าร่วมศึกษาใช้เป็นข้อตัดสินใจน้อยที่สุดคือการสนับสนุนด้านเงินช่วยเหลือจากสถานประกอบการอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 1.000 (ตารางที่ 4.16)

4.7 การสนับสนุนการศึกษาของสถานประกอบการ

ตารางที่ 4.17

การสนับสนุนการศึกษาของสถานประกอบการ

วิธีการสนับสนุน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ให้ศึกษาต่อ	40.9	มีผู้ไม่ตอบ 11 คน
ให้ศึกษาต่อและเลื่อนปรับตำแหน่งให้เหมาะสมขึ้น	6.5	
ให้ศึกษาต่อ ปรับตำแหน่งให้เหมาะสมและเพิ่มเงินเดือนให้มากขึ้น	13.8	
ไม่สนับสนุนใดๆ	20.3	
ไม่ทราบ	18.5	

การให้ความร่วมมือของสถานประกอบการในการสนับสนุนการศึกษาของผู้ใช้แรงงานพบว่าสถานประกอบการได้มีการสนับสนุนให้ผู้ใช้งานเข้าร่วมศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบโรงเรียนถึงร้อยละ 40.9 สนับสนุนให้ศึกษา แล้วปรับตำแหน่งให้เหมาะสมและเพิ่มเงินเดือนให้มากขึ้นร้อยละ 13.8 สนับสนุนให้ศึกษาต่อและเลื่อนปรับตำแหน่งให้เหมาะสมขึ้นร้อยละ 6.5 ผู้เข้าร่วมศึกษาที่สถานประกอบการไม่สนับสนุนด้านใดๆ ร้อยละ 20.3 และผู้เข้าร่วมศึกษาที่ไม่ทราบว่ามีการสนับสนุนหรือไม่ร้อยละ 18.5 มีผู้ไม่ตอบ 11 คน (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.18
ค่าใช้จ่ายในการศึกษา

ผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา	ร้อยละ	หมายเหตุ
ตนเอง	84.9	มีผู้ไม่ตอบ 11 คน
ญาติพี่น้อง	3.8	
สถานประกอบการที่ทำงาน	8.4	
อื่นๆ	1.7	

ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาในการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 250 คน จากการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมศึกษาออกค่าใช้จ่ายโดยตนเองมากที่สุดถึงร้อยละ 84.9 รองลงมาคือสถานประกอบการ ร้อยละ 8.4 ได้รับจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 3.8 และจากแหล่งอื่นๆ ร้อยละ 1.7 มีผู้ไม่ตอบ 11 คน (ตารางที่ 4.18)

4.8 ความคาดหวังในการศึกษา
ตารางที่ 4.19 เหตุผลในการเข้าศึกษาต่อ

เหตุผล	มากที่สุด = 4	ปานกลาง = 3	มาก = 2	น้อย = 1	น้อยที่สุด = 0	เฉลี่ย
การประชาสัมพันธ์ของ ก.ศ.น	14.1	29.1	37.6	10.7	8.5	2.295
การกระตุ้นของบุคคล ในครอบครัว	12.5	29.7	35.3	14.2	8.2	2.241
ต้องการหาประสบการณ์ จากเพื่อนต่างหน่วยงาน	14.5	35.0	35.9	11.1	3.4	2.462
ต้องการรับวุฒิปัตร์เพื่อ ศึกษาต่อ	43.5	32.9	20.3	2.1	1.3	3.152
ต้องการรับวุฒิปัตร์เพื่อ นำไปประกอบอาชีพ	42.4	39.1	14.3	2.5	1.7	3.181
ต้องการความก้าวหน้า ในหน้าที่การงาน	45.5	32.4	13.9	1.7	6.7	3.080

เหตุผลในการเข้าศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาพบว่าต้องการวุฒิทางการศึกษาเพื่อนำไปประกอบอาชีพมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.181 รองลงมาคือต้องการวุฒิทางการศึกษาเพื่อไปศึกษาต่อ 3.152 ต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 3.080 ส่วนเหตุผลอื่นๆที่ผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ต้องการหาประสบการณ์จากเพื่อนต่างหน่วยงาน 2.462 จากการประชาสัมพันธ์ของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2.295 และเหตุผลประการสุดท้ายที่ผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาต้องการในระดับปานกลางคือได้รับการกระตุ้นจากบุคคลในครอบครัวที่ค่าเฉลี่ย 2.241 (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.20
การนำผลสำเร็จจากการศึกษาไปใช้

เหตุผลในการนำไปใช้	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
เพื่อเพิ่มเงินเดือน	16.7	34.2	29.6	8.8	10.8	2.371
เพื่อเลื่อนตำแหน่ง	16.0	33.6	31.9	8.8	9.7	2.274
เพื่อศึกษาต่อในระดับสูง	31.0	42.0	22.4	2.9	1.6	2.980
เพื่อป้องกันการเอาเปรียบ จากนายจ้าง	19.2	40.8	27.9	9.6	2.5	2.646
เพื่อต่อรองค่าจ้าง	11.1	24.7	37.0	18.7	8.5	2.111
เพื่อเป็นหลักประกันของ ชีวิต	30.8	44.2	18.3	5.4	1.3	2.979
เพื่อพิทักษ์สิทธิการ พัฒนาอาชีพ	23.2	46.5	25.3	2.5	2.5	2.855
เพื่อหาทางประกอบอาชีพ อื่น	26.2	38.5	22.5	7.8	4.9	2.734
ยังไม่ได้คิด	2.9	8.6	19.0	20.0	49.5	.952

ความคาดหวังของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนจำนวน 250 คน พบว่า มีความคาดหวังในการนำผลสำเร็จจากการศึกษาเพื่อไปศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปมากที่สุดที่ระดับค่าเฉลี่ย 2.980 รองลงมาคือเป็นหลักประกันชีวิต ระดับค่าเฉลี่ย 2.734 ความคาดหวังที่อยู่ในระดับปานกลางคือ ป้องกันการเอาเปรียบจากนายจ้าง 2.646 เพื่อเพิ่มเงินเดือน 2.371 เพื่อเลื่อนตำแหน่ง 2.274 ความคาดหวังที่อยู่ในระดับน้อยคือการนำผลสำเร็จจากการศึกษาไปใช้เป็นข้อต่อรองกับนายจ้าง 2.111 และยังไม่ได้คิดอะไรเลย .952 (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.21
ความคาดหวังในการศึกษา

ระดับการศึกษาสูงสุด	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
มัธยมศึกษา	21.8	23.1	39.1	8.9	7.1	2.436
ระดับ ป.ว.ช	10.3	27.7	43.8	11.2	7.1	2.228
ระดับ ป.ว.ส	12.4	30.2	36.0	14.2	7.1	2.267
ปริญญาตรี	22.7	21.0	26.2	19.7	10.5	2.258
ปริญญาโท	4.6	17.0	37.0	25.2	16.1	1.688
ปริญญาเอก	3.2	16.5	33.5	23.9	22.9	1.532

ความคาดหวังถึงระดับการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาจำนวน 250 คนพบว่า ผู้เข้าร่วมศึกษามีความคาดหวังถึงระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับชั้นมัธยมศึกษาอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 2.436 ความคาดระดับปานกลางคือหวังว่าจะเรียนจบชั้น ป.ว.ส เฉลี่ย 2.267 ระดับปริญญาตรี 2.258 ระดับ ป.ว.ช 2.228 การศึกษาระดับปริญญาโท 1.688 และการศึกษาระดับปริญญาเอก 1.532 (ตารางที่ 4.21)

4.9 ความคาดหวังในอาชีพ

ตารางที่ 4.22

ความคาดหวังในอาชีพภายหลังการศึกษา

ความคาดหวังต่ออาชีพ	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
มีหน้าที่การงานดีขึ้น	21.7	45.4	25.8	2.9	4.0	2.775
ฐานะทางสังคมดีขึ้น	12.5	43.8	35.4	6.3	2.1	2.583
เป็นตัวแทนของเพื่อนร่วมงานที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ	12.9	30.0	37.8	12.4	6.9	2.296
มีรายได้มากขึ้น	18.0	45.6	28.9	5.4	2.1	2.720
มีทักษะในการทำงานมากขึ้น	20.3	48.9	26.2	4.2	0.4	2.844
ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น	27.2	54.8	15.5	1.7	0.8	3.059
ปรับปรุงครอบครัวให้ดีขึ้น	21.8	51.3	23.5	2.9	0.4	2.912
มีความก้าวหน้าในการทำงานมากขึ้น	28.0	51.9	18.4	1.3	0.4	3.059
มีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น	24.6	50.8	21.3	2.5	0.8	2.958
ไม่เคยคิด	1.0	1.5	4.4	9.4	83.7	0.266

ความคาดหวังในอาชีพของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 250 คน พบว่า ผู้เข้าร่วมศึกษามีความคาดหวังต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นมากที่สุดที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.059 ความคาดหวังในระดับมากคือคาดว่าจะมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้นที่รับค่าเฉลี่ย 2.958 ปรับปรุงครอบครัวให้ดีขึ้น 2.912 มีหน้าที่การงานดีขึ้นมากกว่าเดิม 2.775 และมีรายได้มากขึ้นกว่าเดิม 2.720 ความคาดหวังในระดับปานกลางค่อนข้างมากที่ผู้เข้าร่วมศึกษาคาดหวังไว้คือจะมีฐานะทางสังคมดีขึ้นที่ระดับค่าเฉลี่ย 2.583 เป็นตัวแทนของเพื่อนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ 2.296 ส่วนผู้ที่ไม่เคยมีความคาดหวังเลยมีน้อยที่สุดที่ระดับ 0.266 (ตารางที่ 4.22)

4.10 ความต่อเนื่องในการศึกษา

ตารางที่ 4.23

ความต่อเนื่องในการเข้ารับการศึกษา

หลักสูตรที่เข้าศึกษา	ร้อยละ	หมายเหตุ
เรียนเฉพาะหลักสูตร	20.6	มีผู้ไม่ตอบ 27 คน
เรียนหลักสูตรสายสามัญประถมและมัธยมต้น	11.7	
เรียนหลักสูตรสายสามัญประถมมัธยมต้น และมัธยมปลาย	67.7	

ความต่อเนื่องในการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 250 คน พบว่า ผู้เข้าร่วมศึกษามีการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สายสามัญประถม มัธยมต้น และมัธยมปลายมากที่สุดถึงร้อยละ 67.7 รองลงมาคือเข้าศึกษาหลักสูตรประถมและมัธยมต้น ร้อยละ 11.8 ส่วนหลักสูตรที่ไม่ต่อเนื่องคือเรียนเฉพาะหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งร้อยละ 20.6 (ตารางที่ 4.23)

4.11 ข้อมูลทั่วไปของผู้จบการศึกษา

ตารางที่ 4..24

ผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
เพศ ชาย	43	38.7	มีผู้ไม่ตอบ 4 คน
หญิง	68	61.3	
รวม	115	100.0	
อายุ			มีผู้ไม่ตอบ 5 คน
ต่ำกว่า 20	8	7.3	
20 - 25	36	32.7	
26 - 30	17	15.5	
31 - 35	15	13.6	
36 - 40	11	10.0	
สูงกว่า 40	23	20.9	
รวม	115	100	
สถานภาพสมรส			มีผู้ไม่ตอบ 4 คน
โสด	59	53.2	
สมรสแล้ว	52	46.8	
หย่าร้าง	-	-	
อื่นๆ	-	-	
รวม	115	100.0	
ภูมิลำเนา			ไม่ตอบ 10 คน
สมุทรปราการ	25	23.8	
กรุงเทพมหานคร	7	6.7	
ภาคตะวันออก	4	3.8	
ภาคกลาง	14	13.3	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	31	29.5	
ภาคเหนือ	19	18.1	
ภาคใต้	5	4.8	
รวม	115	100	

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ระดับการศึกษา			
ต่ำกว่าประถมศึกษา	-	-	
ประถมศึกษา	14	12.4	
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	41.6	
มัธยมศึกษาตอนปลาย	50	44.2	
ป.ว.ช	-	-	
ป.ว.ส	2	1.8	
รวม	115	100.0	มีผู้ไม่ตอบ 2 คน
หน้าที่การงานปัจจุบัน			
โพรแมนระดับสูง	2	2.1	
โพรแมนระดับกลาง	3	3.1	
โพรแมน	8	8.2	
ต่ำกว่าโพรแมน	84	86.6	
รวม	115		
ประสบการณ์การทำงาน			มีผู้ไม่ตอบ 18 คน
ต่ำกว่า 5 ปี	36	33.3	
5 - 10 ปี	39	36.1	
11 - 15	6	5.6	
16 - 20	8	7.4	
สูงกว่า 20 ปี	19	17.6	
เงินเดือนที่ได้รับ			มีผู้ไม่ตอบ 7 คน
ต่ำกว่า 5,000 บาท	13	11.8	
5,001 - 7,000 บาท	33	30.0	
7,001 - 9,000 บาท	30	27.3	
9,001 - 10,000 บาท	10	9.1	มีผู้ไม่ตอบ 5 คน
สูงกว่า 10,000 บาท	24	21.8	
รวม	115	100.0	

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ระยะทางระหว่างที่พักกับสถานศึกษา			
0 - 5 ก.ม.	57	50.9	
6 - 10 ก.ม.	15	13.4	
11 - 15 ก.ม.	9	8.0	
16 ก.ม. ขึ้นไป	31	27.7	
รวม	115	100.0	มีผู้ไม่ตอบ 3 คน

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 115 คน พบว่า เป็นผู้ใช้แรงงานชายร้อยละ 38.7 เป็นผู้ใช้แรงงานหญิงร้อยละ 61.3 ในด้านอายุ พบว่าผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้วจะมีอายุอยู่ระหว่าง 20 - 25 ปีเป็นจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 32.7 รองลงมาคือกลุ่มผู้มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ร้อยละ 20.9 ลำดับ 3 ได้แก่กลุ่มผู้มีอายุระหว่าง 26 - 30 ปีร้อยละ 15.5 นอกจากนี้ผู้ที่จบการศึกษาแล้วมีอายุอยู่ในช่วงต่าง ๆ ดังนี้ 31 - 35 ปี ร้อยละ 13.6 อายุระหว่าง 36 - 40 ปีร้อยละ 10.0

ในด้านสถานภาพสมรสของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่าเป็นแรงงานที่ยังเป็นโสด มีร้อยละ 53.2 และเป็นแรงงานที่สมรสแล้วร้อยละ 46.8

ภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่ามีภูมิลำเนาสูงสุดมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 29.5 รองลงมาคือมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ 23.8 จากภาคเหนือร้อยละ 18.1 นอกจากนั้นมาจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลางร้อยละ 13.3 จากกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 6.7 ภาคตะวันออก ร้อยละ 3.8 ภาคใต้ ร้อยละ 4.8

ระดับการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้วจากการศึกษาพบว่าเป็นแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 43.5 รองลงมาคือแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 41.6 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 12.4 และระดับ ป.ว.ส ร้อยละ 1.8

หน้าที่การงานปัจจุบันของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่าเป็นแรงงานที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า โฟร์แมนมีจำนวนสูงสุดร้อยละ 86.6 เป็น โฟร์แมนระดับสูง ร้อยละ 8.2 นอกจากนั้นเป็นแรงงานที่เป็น โฟร์แมน ร้อยละ 2.1 และเป็น โฟร์แมนระดับกลาง ร้อยละ 3.1

ประสบการณ์ในการทำงานของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่าเป็นแรงงานที่มีอายุการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 6 - 10 ปี ร้อยละ 36.1 รองลงมาคือมีอายุการทำงานต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 33.3 นอกจากนี้ได้แก่ผู้ที่มีอายุการทำงานอยู่ในช่วง 11 - 15 ปี ร้อยละ 5.6 อายุการทำงาน 16 - 20 ปี ร้อยละ 7.4 อายุการทำงานสูงกว่า 20 ปี ร้อยละ 17.6

รายได้ของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้วมีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 5,001 - 7,000 บาท ร้อยละ 30.0 รองลงมาคือรายได้ อยู่ระดับ 7,001 - 9,000 บาท ร้อยละ 27.3 รายได้สูงกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 21.8 นอกจากนี้ได้แก่กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำกว่า 5000 บาท ร้อยละ 11.8 รายได้ระดับ 9001 - 10,000 บาท ร้อยละ 9.1

ระยะทางระหว่างที่พักอาศัยของผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้วจากการศึกษาพบว่า ผู้ใช้แรงงานเคยเดินทางเข้าร่วมศึกษาในศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนอยู่ในระยะทางไม่เกิน 5 ก.ม. จำนวนสูงสุด ร้อยละ 50.9 รองลงมาคือระยะทาง 16 ก.ม.ขึ้นไป ร้อยละ 27.7 นอกจากนี้ได้แก่ผู้ใช้แรงงานที่ต้องเดินทางไปเรียนในระยะทางระหว่าง 6 - 10 ก.ม. ร้อยละ 13.4 ระยะทางระหว่าง 11 - 15 ก.ม. ร้อยละ 8.0 (ตารางที่ 4.24)

4.12 การรับบริการการศึกษา

ตารางที่ 4.25

รูปแบบการศึกษาที่ผู้ใช้แรงงานสำเร็จการศึกษา

สถานที่จัดการศึกษา	ร้อยละ	หมายเหตุ
โรงเรียนผู้ใหญ่	1.8	
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ	39.8	
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในสถานประกอบการ	54.9	
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในโรงเรียนเอกชน	2.6	
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในหน่วยทหาร	0.9	มีผู้ไม่ตอบ 2 คน

การศึกษาถึงรูปแบบการศึกษาที่ผู้ใช้แรงงานสำเร็จการศึกษานอกระบบโรงเรียน และยังทำงานอยู่ในสถานที่เดิมพบว่า ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่เปิดใสถานประกอบการจำนวน 62 คน หรือร้อยละ 54.9 รองลงมาได้แก่ผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์บริการการศึกษาในโรงเรียนต่างๆที่ไม่ใช่ในสถานประกอบการ จำนวน 45 คน หรือร้อยละ 39.8 นอกจากนั้นได้แก่ผู้ที่สำเร็จจากศูนย์บริการในโรงเรียนเอกชนจำนวน 4 คน หรือร้อยละ 2.6 จากโรงเรียนผู้ใหญ่ จำนวน 2 คน หรือร้อยละ 1.8 จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในหน่วยทหาร 1 คน หรือร้อยละ 0.9 (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.26
รูปแบบการศึกษาเหมาะสมกับผู้ใช้แรงงาน

สถานที่จัดการศึกษา	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
โรงเรียนผู้ใหญ่	21.6	21.6	23.5	23.5	9.8	2.216
ศูนย์บริการ ก.ศ.น. อำเภอ	41.8	23.9	23.9	9.0	1.5	2.955
ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ใน สถานประกอบการ	65.9	14.3	13.2	6.6	-	3.396
ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ใน โรงเรียนเอกชน	13.3	2.2	20.0	53.3	11.1	1.533
ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ใน รัฐวิสาหกิจ	10.9	2.2	15.2	50.0	21.7	1.304
ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ใน หน่วยทหาร	4.4	6.7	24.4	46.7	17.8	1.333
ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ใน เรือนจำและสถานพินิจฯ	6.8	15.9	20.5	40.9	15.9	1.568
ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ในเขต ชาวเขา	11.1	11.1	22.2	42.2	13.3	1.644
หลักสูตรอาชีพระยะสั้น	25.0	25.0	16.7	33.3	33.3	2.417

รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ใช้แรงงาน จากการศึกษาจากผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนแล้ว พบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าศูนย์บริการการศึกษานอก
โรงเรียนในสถานประกอบการมีความเหมาะสมมากที่สุดอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.396 รองลงมาคือ
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนประจำอำเภอต่างๆ อยู่ในระดับสูงที่ค่าเฉลี่ย 2.955 และหลักสูตร
การฝึกอาชีพระยะสั้นอยู่ในระดับค่อนข้างสูงที่ค่าเฉลี่ย 2.417 ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมในระดับปาน
กลางคือ โรงเรียนผู้ใหญ่อยู่ที่ระดับค่าเฉลี่ย 2.216 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในเขตชุมชน
ชาวเขา 1.644 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในเรือนจำและสถานพินิจ 1.568 ศูนย์บริการใ
โรงเรียนเอกชน 1.533 และรูปแบบอื่นๆที่อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยคือ ศูนย์บริการ ก.ศ.น. ในหน่วย
ทหาร 1.333 และศูนย์ ก.ศ.น. ในรัฐวิสาหกิจ 1.304 (ตารางที่ 4.27)

4.13 การสนับสนุนการศึกษาของสถานประกอบการ

ตารางที่ 4.27

การสนับสนุนให้เข้ารับการศึกษา

ผู้สนับสนุนให้เข้ารับการศึกษา	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
ตนเอง	72.3	18.1	3.6	6.0	-	3.566
ญาติพี่น้อง	24.6	15.8	29.8	26.3	3.5	2.316
สถานประกอบการ	45.2	19.2	15.1	16.4	4.1	2.849

การสนับสนุนให้เข้ารับการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่า ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่เข้าศึกษาด้วยความสมัครใจของตนเองมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.566 รองลงมาคือสถานประกอบการสนับสนุนให้ไปเรียนที่ค่าเฉลี่ย 2.849 และผู้ที่มีส่วนสนับสนุนในระดับค่อนข้างสูงคือ ญาติพี่น้อง อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 2.316 (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.28
 เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสถานบริการศึกษา

เหตุผล	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
สภาพการจัดการ ศึกษาน่าสนใจ	27.9	42.6	19.7	9.8	-	2.885
มั่นใจว่าจบการ ศึกษา	41.4	30.0	18.6	8.6	1.4	3.054
สถานประกอบการ สนับสนุน	46.6	20.5	19.3	8.0	5.7	2.943

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสถานบริการการศึกษาตามตารางที่ 4.27 จากการศึกษาพบว่าผู้
 ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาแล้วมีความคิดเห็นมากที่สุดว่ามีความมั่นใจว่าจบการศึกษามากที่สุดที่
 ค่าเฉลี่ย 3.054 ส่วนเหตุผลรองลงมาคือ สถานประกอบการสนับสนุนให้เรียนที่อยู่ในระดับสูงที่ค่า
 เฉลี่ย 2.943 และเหตุผลประการสุดท้ายที่อยู่ในค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือมีสภาพการจัดการศึกษาน่า
 สนใจที่ค่าเฉลี่ย 2.885 (ตารางที่ 4.28)

4.14 เงื่อนไขในการเข้ารับบริการการศึกษาที่สถานประกอบการ

ตารางที่ 4.29

เงื่อนไขที่ตกลงไว้กับสถานประกอบการก่อนเข้ารับการศึกษา

เงื่อนไข	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
การปรับเงินเดือน	7.8	6.3	21.9	20.3	43.8	1.141
การปรับตำแหน่ง	5.2	6.9	15.5	22.4	50.0	.948
เงินสนับสนุนการศึกษา	6.6	11.5	23.0	13.1	45.9	1.197
การผ่อนผันเวลาทำงาน/ เลิกงาน	15.2	10.6	16.7	16.7	40.9	1.424
ไม่มีข้อตกลง	14.3	4.8	3.6	20.2	57.1	.988
ไม่ทราบว่าไม่มีข้อตกลง	7.7	7.7	9.6	13.5	61.5	.865

เงื่อนไขที่ผู้ใช้แรงงานตกลงไว้กับสถานประกอบการก่อนเข้ารับการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีเงื่อนไขตกลงไว้ในเรื่องการผ่อนผันเวลาทำงานและเลิกงานในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 1.424 ส่วนเงื่อนไขอื่นๆอยู่ในระดับน้อยและค่อนข้างน้อยคือ เรื่องการเงินสนับสนุนการศึกษาที่ระดับค่าเฉลี่ย 1.197 การปรับเงินเดือนขึ้นหลังการสำเร็จการศึกษาที่ค่าเฉลี่ย 1.141 ไม่มีข้อตกลง .988 การปรับตำแหน่งให้สูงขึ้น .948 และไม่ทราบว่าไม่มีข้อตกลง .865 (ตารางที่ 4.29)

ตารางที่ 4.30

การดำเนินการของสถานประกอบการหลังจากสำเร็จการศึกษา

การดำเนินการ	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 2	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
สนับสนุนให้ศึกษาต่อ	31.7	22.0	15.9	7.3	23.2	2.317
สนับสนุนให้ศึกษาและ ปรับตำแหน่งให้สูงขึ้น	7.9	12.7	22.2	25.4	31.7	1.397
สนับสนุนให้ศึกษาต่อ เพิ่มเงินเดือนให้เหมาะสม	11.5	9.8	27.9	16.4	34.4	1.475
ไม่ดำเนินการใดๆ	6.8	3.4	16.9	23.7	49.2	.949
ไม่ทราบ	11.5	5.8	7.7	17.3	57.7	.962

การดำเนินการของสถานประกอบการภายหลังจากที่ผู้ใช้แรงงานสำเร็จการศึกษา จากการศึกษพบว่าสถานประกอบการส่วนใหญ่สนับสนุนให้ผู้ใช้แรงงานเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปค่อนข้างสูงที่ค่าเฉลี่ย 2.317 ส่วนการดำเนินการอื่นๆอยู่ในระดับปานกลางคือ สนับสนุนให้ศึกษาต่อและเพิ่มเงินเดือนให้เหมาะสมที่ค่าเฉลี่ย 1.475 สนับสนุนให้ศึกษาต่อและเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น 1.379 ส่วนผู้ใช้แรงงานที่ยังไม่ได้รับการดำเนินการใดๆอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยที่ค่าเฉลี่ย .949 และยังไม่ทราบว่าผลสำเร็จของการศึกษามีผลประการใดต่อตนเอง .962 (ตารางที่ 4.30)

4.16 ประโยชน์ของการศึกษา ก.ศ.น. ต่ออาชีพ

ตารางที่ 4.31

ประโยชน์ของการศึกษา ก.ศ.น ต่ออาชีพ

ประโยชน์	มากที่สุด = 4	มาก =3	ปานกลาง =2	น้อย =1	ไม่มีเลย =0	เฉลี่ย
หน้าที่การงานดีขึ้น	26.6	28.1	29.7	7.8	7.8	2.578
ฐานะทางสังคมดีขึ้น	20.6	27.0	34.9	12.7	4.8	2.460
เป็นตัวแทนของเพื่อนที่ถูก เอารัดเอาเปรียบ	14.8	16.4	49.2	11.5	8.2	2.180
มีรายได้มากขึ้น	8.5	28.8	39.0	8.5	15.3	2.068
มีทักษะในการทำงานมากขึ้น	19.7	43.9	28.8	6.1	1.5	2.742
ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น	42.0	40.7	12.3	4.9	-	3.198
ปรับปรุงครอบครัวให้ดีขึ้น	31.0	40.8	19.7	8.5	-	2.944
มีความก้าวหน้าในการทำงาน	40.3	33.8	16.9	3.9	5.2	3.000
มีความมั่นใจในการทำงาน มากขึ้น	28.8	42.4	18.2	9.1	1.5	2.879
ไม่เลยคิด	2.2	4.3	15.2	17.4	60.9	.696

ประโยชน์ของการเข้าร่วมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานต่ออาชีพ จากการ
ศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานมีความคิดเห็นว่าการศึกษาที่ตนเองสำเร็จมีประโยชน์ต่อการปรับปรุงตนเอง
ให้ดีขึ้นมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.198 ความรู้สึกที่อยู่ในระดับมากและค่อนข้างมากคือ มีความก้าวหน้า
ในการทำงานที่ค่าเฉลี่ย 3.000 นำความรู้ไปปรับปรุงครอบครัวให้ดีขึ้น 2.944 มีความมั่นใจในการ
ทำงาน 2.879 มีทักษะในการทำงานมากขึ้น 2.742 มีหน้าที่การงานดีขึ้น 2.578 มีฐานะทาง
สังคมดีขึ้น 2.460 ส่วนประโยชน์จากกาเข้าร่วมการศึกษาที่อยู่ในระดับปานกลางคือ การได้เป็นตัว
แทนของเพื่อนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบที่ค่าเฉลี่ย 2.180 และมีรายได้มากขึ้น 2.068 มีผู้ใช้แรงงานที่ไม่
เลยคิดว่าการสำเร็จการศึกษามีประโยชน์ต่อตนเองในด้านใดๆค่อนข้างน้อยที่ระดับค่าเฉลี่ย
.696(ตารางที่ 4.31)

4.17 ความคาดหวังในการศึกษาต่อ

ตารางที่ 4.32

ความคาดหวังในการศึกษาต่อ

ความคาดหวัง	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
หาทางศึกษาด้วยตนเอง	53.5	23.3	11.6	7.0	4.7	3.140
รอโอกาสที่เหมาะสม	23.7	39.0	22.0	15.3	-	2.172
รอให้สถานประกอบการ สนับสนุน	21.2	27.3	18.2	10.6	22.7	2.136

ความคาดหวังในการศึกษาต่อของผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานมีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปแต่รอหาโอกาสด้วยตนเองมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.140 ส่วนความคาดหวังที่อยู่ในระดับมากคือ รอโอกาสที่เหมาะสมที่ค่าเฉลี่ย 2.172 และรอโอกาสให้สถานประกอบการสนับสนุน 2.136 (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.33

ความต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของ ก.ศ.น

ระดับการศึกษา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	เฉลี่ย
สายสามัญประถมศึกษา	12.5	35.4	18.8	16.7	16.7	2.104
สายสามัญมัธยมต้น	19.6	43.1	11.8	9.8	15.7	2.412
สายสามัญมัธยมปลาย	46.5	35.2	12.7	1.4	4.2	3.183
ฝึกอาชีพระยะสั้น	53.8	28.8	6.3	3.8	7.5	3.175

ความต้องการในการศึกษานอกระบบโรงเรียนในระดับที่สูงขึ้นไปของผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานมีความต้องการการศึกษาในระดับมากที่สุดคือต้องการเรียนในสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ค่าเฉลี่ย 3.183 และต้องการเรียนในหลักสูตรการฝึกอาชีพระยะสั้นที่ค่าเฉลี่ย 3.175 ความต้องการที่อยู่ในระดับมากคือความต้องการการศึกษาในสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ค่าเฉลี่ย 2.412 ความต้องการการศึกษาที่อยู่ในระดับปานกลางคือระดับประถมศึกษาที่ค่าเฉลี่ย 2.104 (ตารางที่ 4.33)

4.18 รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ใช้แรงงาน

ตารางที่ 4.34

หลักสูตรที่ผู้ใช้แรงงานประสบผลสำเร็จในการศึกษา

หลักสูตร	มากที่สุด = 4	มาก = 3	ปานกลาง = 2	น้อย = 1	ไม่มีเลย = 0	เฉลี่ย
โรงเรียนผู้ใหญ่	33.3	9.3	29.6	22.2	5.6	2.426
ศูนย์บริการ ก.ศ.น อำเภอ	41.8	28.4	25.4	4.5	-	3.075
ศูนย์บริการ ก.ศ.น ใน สถานประกอบการ	51.3	21.8	19.2	7.7	-	3.167
ศูนย์บริการ ก.ศ.น ในโรงเรียนเอกชน	29.5	9.8	19.7	41.0	-	2.279
ศูนย์บริการ ก.ศ.น ในรัฐวิสาหกิจ	8.0	16.0	24.0	42.0	10.0	1.700
ศูนย์บริการ ก.ศ.น ในหน่วยทหาร	12.2	14.3	28.6	34.7	10.2	1.837
ศูนย์บริการ ก.ศ.น ในเรือนจำและสถานพินิจ	10.2	12.2	24.5	40.8	12.0	1.637
ศูนย์บริการ ก.ศ.น ในเขตชุมชนภูเขา	8.0	14.0	24.0	44.0	10.0	1.660
หลักสูตรการฝึกอาชีพระยะ สั้น	32.0	14.0	20.0	30.0	4.0	2.400

หลักสูตรที่ผู้ใช้แรงงานประสบผลสำเร็จในการศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าจากผู้ใช้งานที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรต่างๆของการศึกษานอกระบบโรงเรียนพบว่า ผู้ใช้แรงงานพอใจในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนในสถานประกอบการมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.167 อยู่ในระดับมากคือ การได้รับบริการจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอต่างๆที่ค่าเฉลี่ย 3.075 หลักสูตรการศึกษาที่ผู้ใช้แรงงานพอใจในระดับค่อนข้างมากคือการศึกษาจากโรงเรียนผู้ใหญ่ค่าเฉลี่ย 2.426 หลักสูตรการฝึกอาชีพระยะสั้น 2.400 และจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในโรงเรียนเอกชน ที่ค่าเฉลี่ย 2.279 ความพอใจในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยคือ การได้รับบริการจาก ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ในหน่วยทหาร 1.837

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในรัฐวิสาหกิจ 1.700 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในเขตชุมชนชาวเขา 1.660 และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในเรือนจำและสถานพินิจ 1.637 (ตารางที่ 4.34)

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่อง การศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ : สถานภาพที่เป็นจริงและความต้องการ จุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการศึกษานอกระบบด้านความรู้พื้นฐาน ศึกษาผลการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนระหว่างผู้เรียนเรียนด้วยความสมัครใจไปเรียนตามศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน กับการได้รับการจากสถานประกอบการที่ตนทำงานอยู่ว่ามีผลต่อการศึกษาและอาชีพของผู้ใช้แรงงานเพียงใด ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับตัวแปรด้าน อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง ระดับเงินเดือน แรงผลักดันในการเข้ารับการศึกษ สถานแวดล้อม ความคาดหวังในอนาคต ศึกษาผลกระทบต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานในสถานประกอบการที่จัดบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการศึกษานี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มประชากรผู้เข้ารับการศึกษาศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดภายในหรือร่วมกับสถานประกอบการในจังหวัดสมุทรปราการ ระหว่าง ปีการศึกษา 2540 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้ใช้แรงงานที่อยู่ระหว่างศึกษาการศึกษาระบบนอกโรงเรียนจำนวน 250 คน และผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาการศึกษาระบบนอกโรงเรียนแล้วจำนวน 115 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

จากผลการศึกษาค้นคว้าการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอสรุป อภิปรายผล และเสนอแนะการวิจัยเรียงตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 การอภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สถานภาพของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมการศึกษาในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมศึกษาเป็นหญิงโสด อายุต่ำกว่า 30 ปี หน้าที่การทำงานต่ำกว่าโพร์แมน มีรายได้ระหว่าง 5,000 - 7,000 บาท ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 15 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่าครึ่งหนึ่ง ภูมิลำเนาที่อยู่ในจังหวัดสมุทรปราการมีเพียงร้อยละ 16 เป็นผู้อพยพแรงงานมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าครึ่งหนึ่ง นอกจากนั้นก็เป็นแรงงานที่มาจากภูมิภาคอื่นๆ ในอัตราเฉลี่ยที่ไม่ต่างกันมากนัก

5.1.2 สภาพแวดล้อมของสถานที่จัดการศึกษาที่ผู้ใช้แรงงานเข้าศึกษา

ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่เข้ารับบริการการศึกษาในสถานที่ที่จัดใกล้กับที่พักอาศัย ประมาณ 5 - 10 ก.ม. และจะเลือกเข้ารับบริการในสถานที่ศึกษาที่สถานประกอบการให้การสนับสนุน หรือสถานศึกษาที่จัดในสถานประกอบการ

5.1.3 การเข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่มีความต้องการความรู้ขั้นพื้นฐานสายสามัญ แบบเรียนทางไกล ประมาณ 3 ใน 5 ของผู้เข้ารับบริการ มีความต้องการที่จะได้รับบริการการศึกษาที่จัดในสถานที่ที่สถานประกอบการให้การสนับสนุน รองลงมาต้องการรับบริการการศึกษาที่จัดในสถานประกอบการ ในโรงเรียนเอกชน มีผู้ใช้แรงงานประมาณร้อยละ 10 ต้องการเข้าศึกษาในเรียนผู้ใหญ่ภาคค่ำ

5.1.4 นโยบายพัฒนาบุคลากรในด้านสนับสนุนการศึกษาของสถานประกอบการ

นโยบายพัฒนาบุคลากรในด้านสนับสนุนการศึกษานอกระบบโรงเรียน สถานประกอบการ ส่วนใหญ่มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ก็มีนโยบายค่อนข้างน้อย หรือไม่มีเลย นโยบายส่งเสริมการศึกษาของสถานประกอบการจะปรากฏอยู่ในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การผ่อนผันเวลาทำงาน / เลิกงาน ให้กับผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน จะอยู่ในค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง
- 2) การสนับสนุนด้านความช่วยเหลือด้านการเงิน ให้กับผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน แต่อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยค่อนข้างน้อย หรือเกือบไม่มีเลย
- 3) การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การศึกษา ให้กับผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด หรือเกือบไม่มีเลย

5.1.5 ความต้องการผลการศึกษาหรือความคาดหวังของผู้ใช้แรงงานในอนาคต

จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานมีความต้องการดังต่อไปนี้

- 1) ความต้องการในการศึกษาต่อระดับสูง ผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษามีความคาดหวังระดับสูงสุดในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาคือคาดหวังการศึกษาสูงสุดในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.ว.ส.) และปริญญาตรี ส่วนประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ป.ว.ช.) ไม่มีใครคาดหวัง เพราะเทียบเท่ากับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ความคาดหวังในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกอยู่ในระดับปานกลางน้อยมาก
- 2) ความต้องการความก้าวหน้าในอาชีพ ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีความคาดหวังถึงความก้าวหน้าในอาชีพค่อนข้างสูง เช่นการปรับตำแหน่ง การเพิ่มเงินเดือน นอกจากนี้ผู้ใช้แรงงานมีความคาดหวังว่าจะมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น
- 3) ความต้องการในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและครอบครัว ผู้ใช้แรงงานจำนวนมากที่เข้าร่วมศึกษามีความคาดหวังว่าหลังจากจบการศึกษา จะนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงตนเอง และครอบครัวให้ดีขึ้น นอกจากนี้ก็คาดหวังว่าจะมีฐานะทางสังคมดีขึ้นด้วย ในขณะที่ผู้ใช้แรงงานบางส่วนมีความคาดหวังว่าจะเป็นตัวแทนของเพื่อนร่วมงานที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง
- 4) ความต้องการในการเปลี่ยนอาชีพ ผู้ใช้แรงงานจำนวนมากมีความคาดหวังผลจากการศึกษาว่าเพื่อนำคุณวุฒิทางการศึกษาเพื่อไปประกอบอาชีพอื่น

5.1.6 เหตุผลในการตัดสินใจเข้ารับบริการการศึกษา

เหตุผลในการตัดสินใจที่จะเข้ารับบริการการศึกษา ณ สถานที่ใด ของผู้ใช้แรงงาน จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานเข้าร่วมศึกษาในสถานที่จัดการศึกษาด้วยเหตุผลต่าง ๆ ตามลำดับค่าเฉลี่ยดังต่อไปนี้

- 1) เข้าศึกษาในศูนย์บริการที่จัดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนต่างๆ เพราะมีความมั่นใจว่ามีแนวโน้มในการจบการศึกษามากกว่าเลือกเรียนที่อื่น ๆ แสดงว่าผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับการศึกษายังมีความเชื่อมั่นอยู่ในการจัดหลักสูตร ก.ศ.น. แบบเก่า ๆ แม้ว่าจะมีผู้เข้าศึกษาแล้วต้องออกกลางคันมาก
- 2) เข้าศึกษาในศูนย์บริการที่มีสภาพแวดล้อมตรงกับที่ตนสนใจ กล่าวคือ สะดวกในการเดินทาง และมีสภาพการจัดการศึกษาน่าสนใจ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ของ Kurt Lewin
- 3) เข้าศึกษาในศูนย์บริการที่ได้รับคำแนะนำมาจากเพื่อนร่วมงาน จากญาติ หรือบุคคลในครอบครัว
- 4) เหตุผลอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่กล่าวแล้วข้างต้น ที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานตัดสินใจเข้าศึกษาในศูนย์บริการ คือสถานประกอบการให้การสนับสนุนด้านการผ่อนผันเวลาทำงาน / เลิกงาน ด้านการเงิน หรือด้านอุปกรณ์การศึกษา แต่เหตุผลนี้มีผลต่อการตัดสินใจในอัตราเฉลี่ยค่อนข้างน้อย

5.1.7 ความต่อเนื่องในการศึกษาระดับที่สูงขึ้น

ความต่อเนื่องในการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานมีความคาดหวังการศึกษาในระดับต่อเนื่องดังนี้

- 1) ต้องการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่หลักสูตร ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ถึงร้อยละ 67.7
- 2) ต้องการศึกษาเพียงหลักสูตร ประถมศึกษาและ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีเพียงส่วนน้อย คือร้อยละ 11.7 เท่านั้นเอง
- 3) ต้องการศึกษาเฉพาะหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง สาเหตุอาจเป็นเพราะต้องการต่อยอดการศึกษาโดยการเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้ที่เรียนมาจากการศึกษาในระบบโรงเรียนมา แล้วต้องออกกลางคันด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง ซึ่งหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนเปิดโอกาสให้ แต่ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาถึงรายละเอียดเหล่านี้ ความต้องการในระดับนี้มีเพียงร้อยละ 20.6

5.1.8 ค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการศึกษา

ค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการศึกษาของผู้ใช้แรงงาน จากการศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายเกือบทั้งหมดของผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับการศึกษาเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายด้วยตนเองแทบทั้งสิ้น ส่วนที่ได้รับการสนับสนุนจากสถานประกอบการมีน้อยมาก ไม่ถึง 1 ใน 10 ของค่าใช้จ่ายที่เป็นจริง แหล่งการเงินอื่นๆ ที่สนับสนุนผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับการศึกษา คือ ญาติพี่น้อง หรือบุคคลในครอบครัว ส่วนแหล่งการเงินอื่นๆ มีน้อยมาก

5.1.9 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้หญิง ที่มีอายุระหว่าง 20 - 25 ปี อย่างไรก็ตามผู้ใช้แรงงานที่มีอายุมากกว่า 40 ปีก็มีจำนวน มากพอสมควร สถานภาพสมรสของผู้ใช้แรงงานกลุ่มนี้ประมาณร้อยละ 47 เป็นผู้แต่งงานแล้ว อายุการทำงานอยู่ในช่วง 6 - 15 ปี รายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง 7,000 - 10,000 บาท ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ 24 นอกจากนั้นเป็นผู้อพยพแรงงานมาจากภาคต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 30 ภาคเหนือร้อยละ 18 ส่วนที่มาจากภูมิภาคอื่นมีน้อย อยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

การศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประมาณร้อยละ 43 จบมัธยมศึกษาตอนต้นประมาณ ร้อยละ 42 ระดับประถมศึกษาประมาณ ร้อยละ 13 มีผู้ใช้แรงงานบางส่วนที่ได้เรียนต่อไปถึงขั้น สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเพียงประมาณร้อยละ 2

สภาพแวดล้อมของสถานที่ศึกษาที่ผู้ใช้แรงงานจบการศึกษา ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากสถานที่ศึกษาที่อยู่ในระยะห่างจากสถานที่พักไม่เกิน 5 ก.ม. และจบการศึกษาจากศูนย์บริการการศึกษาที่เปิดในสถานประกอบการเป็นอันดับสูงสุด

5.1.10 เงื่อนไขที่ตกลงไว้กับสถานประกอบการ

เงื่อนไขที่ผู้ใช้แรงงานตกลงไว้กับสถานประกอบการก่อนเข้ารับการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีเงื่อนไขตกลงไว้ในเรื่องการผ่อนผันเวลาทำงานและเลิกงานในระดับปานกลาง ส่วนเงื่อนไขอื่นๆอยู่ในระดับน้อยและค่อนข้างน้อยคือ ส่วนเรื่องการเงินสนับสนุนการศึกษา การปรับเงินเดือนขึ้น การปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นภายหลังสำเร็จการศึกษาแทบจะไม่มีข้อตกลง อย่างไรก็ตามผู้ใช้แรงงานบางส่วนไม่ทราบว่าสามารถมีข้อตกลงได้

5.1.11 ความก้าวหน้าทางการศึกษา

แม้ว่าจะไม่มีข้อตกใจใดๆ ก่อนเข้ารับการศึกษาแต่เมื่อผู้ใช้แรงงานจบการศึกษามาแล้วปรากฏว่าสถานประกอบบางแห่งได้ดำเนินการภายหลังผู้ใช้แรงงานจบการศึกษาหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งแล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานเหล่านั้นจะได้รับการดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ใช้แรงงานส่วนมากจะได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
- 2) ผู้ใช้แรงงานจำนวนปานกลางที่จะได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและเพิ่มเงินเดือนให้สูงขึ้น
- 3) ผู้ใช้แรงงานจำนวนปานกลางค่อนข้างน้อยที่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อและเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น
- 4) ผู้ใช้แรงงานจำนวนน้อยที่ยังไม่ได้รับการดำเนินการใด ๆ และยังมีผู้ใช้แรงงานส่วนหนึ่งที่ยังไม่ทราบว่าสถานประกอบการจะดำเนินการใด ๆ ให้กับตนหลังจากสำเร็จการศึกษา

5.1.12 ความเปลี่ยนแปลงชีวิตในด้านอื่นๆ

ประโยชน์ของการเข้าร่วมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานนอกจากต่อการศึกษาต่อและอาชีพโดยตรงแล้ว จากการศึกษาพบว่า ผู้ใช้แรงงานมีความคิดเห็นว่าการศึกษาที่ตนเองสำเร็จมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต กล่าวคือ การปรับปรุงตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้นมากที่สุด ส่วน ความรู้สึกที่อยู่ในระดับมากและค่อนข้างมากคือ มีความก้าวหน้าในการทำงาน มีความมั่นใจในการทำงาน มีทักษะในการทำงานมากขึ้น และคาดว่าจะมีหน้าที่การงานดีขึ้น ในด้านสังคมคาดว่าจะมีฐานะทางสังคมดีขึ้น ส่วนประโยชน์จากกาเข้าร่วมการศึกษาที่อยู่ในระดับปานกลางคือ การได้เป็นตัวแทนของเพื่อนที่ถูกละเลยเปรียบ และมีรายได้มากขึ้น มีผู้ใช้แรงงานที่ไม่เคยคิดว่าการสำเร็จการศึกษามีประโยชน์ต่อตนเองในแง่ใดๆ ค่อนข้างน้อย

5.1.13 รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ใช้แรงงาน

เมื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้วว่ารูปแบบการศึกษาแบบใดที่ผู้ใช้แรงงานเข้าศึกษาแล้วจะมีประโยชน์และมีความสำเร็จสูง จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษานอกระบบโรงเรียนและยังทำงานอยู่ในสถานที่เดิม มีความพอใจในสถานที่จัดการศึกษาและรูปแบบดังต่อไปนี้

1) ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่เปิดในสถานประกอบการร้อยละ 54.9

2) รองลงมาได้แก่ผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดในโรงเรียนต่างๆ ของส่วนราชการประจำอำเภอต่างๆ ร้อยละ 39.8

3) ส่วนสถานที่อื่นๆ ที่ผู้ใช้แรงงานเข้ารับการศึกษาที่มีที่จัดในโรงเรียนเอกชน หน่วยทหาร และ โรงเรียนผู้ใหญ่ภาคค่ำ

รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ใช้แรงงาน จากการศึกษาจากผู้ใช้งานที่จบการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้ว พบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญศึกษา แบบการเรียนทางไกลในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดในสถานประกอบการมีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนประจำอำเภอต่างๆ ที่จัดในส่วนราชการ และรูปแบบการศึกษาที่ผู้ใช้แรงงานพอใจในระดับค่อนข้างสูงคือหลักสูตรการฝึกอาชีพระยะสั้น ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมในระดับปานกลางคือ โรงเรียนผู้ใหญ่ภาคค่ำ

5.1.14 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามในการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับผู้ใช้แรงงาน

ผู้ใช้แรงงานส่วนมากมีความพอใจที่ได้เข้าร่วมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในหลักสูตรที่การศึกษานอกโรงเรียนได้จัดขึ้น โดยแสดงความคิดเห็นพอสรุปเป็นประเด็นโดยส่วนรวมดังนี้

- 1) เป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา
- 2) ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 3) ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้ใช้แรงงานที่ต่างสถานที่ทำงาน
- 4) ได้พัฒนาตนเองและหน้าที่การงานให้ดีขึ้น
- 5) เจ้าของสถานประกอบการควรให้โอกาสผู้ใช้แรงงานได้เข้าร่วมการศึกษาโดยไม่หักเวลาทำงานและให้การสนับสนุนบ้างตามที่สมควร
- 6) ต้องการให้การศึกษานอกโรงเรียนเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลเป็นประเด็นสำคัญโดยการตอบคำถามในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ใช้แรงงานมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาในระบบบริการการศึกษาของศูนย์บริการการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนให้แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ?

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ใช้แรงงานมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาในการบริการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนให้แตกต่างกัน

1.) จากการศึกษาดังอายุของผู้เข้าศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กล่าวคือ

1.1) ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุน้อยและประสบการณ์ในการทำงานค่อนข้างน้อยเลือกเข้ารับบริการการศึกษาที่จัดนอกสถานประกอบการทั้งที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนและไม่ได้ให้การสนับสนุน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ใช้แรงงานกลุ่มที่มีอายุน้อยเพิ่งพ้นจากการศึกษาในระบบโรงเรียนมา และอาจจะมีความต้องการที่จะได้รับการศึกษาจากสถานที่ให้การศึกษาเช่นศูนย์ที่เปิดตามโรงเรียนต่างๆ ซึ่งตนเองอาจหมดสภาพมาจากการด้อยโอกาสทางการศึกษาด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง แต่เมื่อเข้ามาสู่ระบบแรงงานแล้วเห็นว่ามีโอกาสที่สามารถเรียน ได้จึงพอใจที่จะเลือกสถานที่จัดบริการการศึกษาที่มีจำนวนผู้เข้าศึกษามาก ซึ่งเป็นบรรยากาศของการเรียนที่เป็นการเรียนและมีการแข่งขันกันมากกว่าการเรียนเป็นกลุ่มน้อยในสถานประกอบการ หากพิจารณาถึงรายละเอียดของผู้ตอบจะพบว่าผู้ที่อยู่ในช่วงอายุที่ต่ำกว่า 25 ปี มีถึงร้อยละ 78.4 ซึ่งจัดได้ว่าอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น จัดเป็นวัยเยาวชน หนึ่งในนั้นก็จะเป็นไปตามพัฒนาการของวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เต็มไปด้วยพลังทั้งทางกาย และพลังที่จะเรียนรู้ในพลังความคิด พลังในการตัดสินใจ และพลังในการสร้างสรรค์ เป็นช่วงที่สามารถพัฒนาศักยภาพได้เต็มที่ รวมทั้งมีการรับรู้เร็ว การเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมซึ่งมีลักษณะงานซ้ำซาก จำเจ ทำให้ผู้ใช้แรงงานจะขาดโอกาสในการฝึกฝนอาชีพ ทักษะต่างๆ นอกจากนี้อยู่ในวัยวัยรุ่นตอนปลายหรือวัยเยาวชนนี้ เป็นวัยที่มีความขัดแย้งหลายประการในตัวเอง เช่นต้องการความเป็นอิสระ หลุดพ้นจากการควบคุมของผู้ปกครอง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการความรัก ความเข้าใจ และคำแนะนำด้วย วัยนี้กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากเพราะต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน และต้องการผู้ที่เข้าใจและสามารถร่วมแก้ปัญหาทุกข์ สุข ได้ เป็นการเตรียมพร้อมที่จะไปสู่วัยผู้ใหญ่และการมีครอบครัว หากพิจารณาถึงรายละเอียดของเหตุผลในการเข้าร่วมการศึกษาจะพบว่าได้รับการแนะนำจากเพื่อน ในระดับค่อนข้างมาก ในขณะที่มีความต้องการสูงสุดอยู่ที่การต้องการจบการศึกษา และสนใจในสภาพการจัดการศึกษาว่ามีสิ่งใดที่ตนเองสนใจหรือไม่

1.2) ส่วนสถานภาพของผู้ที่มีอายุมากและประสบการณ์ในการทำงานมานานมากกว่า 16 ปีพบว่ามีความต้องการที่จะเข้ารับบริการการศึกษาจากระบบโรงเรียนจากศูนย์ที่เปิดในสถานประกอบการหรือสถานประกอบการให้ความสนับสนุน ทั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ชอบที่จะมีการเรียนรู้มีกิจกรรมกลุ่มและสันทนการด้วย และชอบที่จะเป็นอิสระที่จะพูดและแสดงความคิดเห็น การได้ศึกษาในกลุ่มที่มีความคุ้นเคยกันมาก่อนเช่นเพื่อนร่วมงานจะสร้างความสัมพันธ์ในบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดีกว่าการที่ต้องไปเข้ากลุ่มกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า และความคิดเห็นไม่เหมือนกัน

2.) สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ใช้แรงงานในด้านเพศ จากการศึกษาพบว่าทั้งผู้ที่กำลังศึกษาและผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ผู้ที่กำลังศึกษาเป็นเพศหญิง : เพศชาย ร้อยละ 72.2 : 27.8 หรือประมาณ 7 : 3 ผู้ที่สำเร็จการศึกษจากระบบโรงเรียน พบว่า เป็นเพศหญิง : เพศชาย ร้อยละ 61.3 : 38.7 หรือประมาณ 6 : 4

3.) ในด้านสถานภาพสมรสของผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานทั้งสองกลุ่มที่ยังเป็นโสดเข้ารับการศึกษามากกว่าผู้ที่สมรสแล้ว กล่าวคือในกลุ่มผู้ที่กำลังศึกษามีอัตราส่วนผู้ที่เป็นโสด : ผู้ที่สมรสแล้ว ร้อยละ 87.4 : 11.8 ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว มีอัตราส่วนร้อยละ 51.3 : 46.8 แสดงว่าสถานภาพทางการสมรสไม่มีผลต่อการเข้าร่วมการศึกษา หากพิจารณาจะเห็นว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วอัตราส่วนระหว่างผู้ที่เป็นโสดกับผู้สมรสแล้วอยู่ในอัตราเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน

4.) ภูมิภาคเนาของผู้ใช้แรงงานทั้งที่กำลังศึกษาและผู้ที่จบการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่าภูมิภาคเนาสูงสุดมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือภาคเหนือ ส่วนผู้ที่มีภูมิภาคเนาในจังหวัดสมุทรปราการและปริมณฑลมีอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้นก็มาจากภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศในอัตราเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือประมาณไม่เกินร้อยละ 15

ภูมิภาคเนาของผู้ใช้แรงงานทั้งที่กำลังศึกษาและผู้ที่จบการศึกษาแล้วยังคงยืนยันสภาพการที่เป็นจริงของตลาดแรงงานว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ และเป็นผู้ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพแรงงานทางด้านการศึกษา ภูมิภาคเนาจึงเป็นผลต่อการตัดสินใจอีกอย่างหนึ่งในการเข้าร่วมการศึกษจากระบบโรงเรียน เช่นเดียวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส

5) ระดับการศึกษาของผู้ใช้แรงงานเป็นเหตุผลอีกอย่างหนึ่งที่เป็นผลให้ผู้ใช้งานตัดสินใจเข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับการศึกษาเป็นผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำและได้รับบริการการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุดถึงร้อยละ 67.7 เรียนระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 11.7 ส่วนผู้ที่เรียนเฉพาะหลักสูตรเพียงร้อยละ 20.6 เท่านั้นเอง จากข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลให้สรุปได้พื้นฐานการศึกษาของผู้ใช้แรงงานยังมีพื้นฐานการศึกษาต่ำและ เป็นผู้ที่ใช้บริการการศึกษามากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง

6) หน้าที่การงานของผู้ใช้งานเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นเหตุผลให้ผู้ใช้งานเข้ารับการศึกษา จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่มีหน้าที่การงานต่ำกว่าโพร์แมน เป็นผู้ที่ใช้บริการการศึกษามากที่สุดถึงร้อยละ 85.8 ส่วนผู้ที่จบการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่าเป็นแรงงานที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าโพร์แมนมีจำนวนสูงสุดร้อยละ 86.6 อย่างไรก็ตามผู้ที่มีหน้าที่การงานสูงก็เข้ารับบริการการศึกษาบ้างเหมือนกัน ทั้งที่เป็นโพร์แมนระดับสูง โพร์แมนระดับกลาง และแรงงานที่เป็นโพร์ แต่อยู่ในอัตราเฉลี่ยที่น้อยกว่าผู้ที่มีหน้าที่การงานต่ำกว่าโพร์แมน

7) ประสบการณ์ในการทำงานของผู้ใช้แรงงานเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุให้ผู้ใช้งานตัดสินใจเข้าศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าผู้ที่ใช้บริการการศึกษามากส่วนใหญ่มักเป็นแรงงานที่มีอายุน้อยกว่า 5 ปี ถึงร้อยละ 78.3 ส่วนผู้ที่จบการศึกษาแล้วเป็นแรงงานที่มีอายุการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 6 - 10 ปี ร้อยละ 36.1 รองลงมาคือมีอายุการทำงานต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 33.3 อย่างไรก็ตามผู้ใช้แรงงานที่มีอายุการทำงานนานมากกว่า 20 ปี ที่จบการศึกษาแล้วก็ยังมีเข้ารับการศึกษาถึงร้อยละ 17.6

8) รายได้ของผู้ใช้แรงงาน จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียนและผู้ที่ยังไม่จบการศึกษาแล้วมีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 5,001 - 7,000 บาท ร้อยละ 30.0 รองลงมาคือรายได้อยู่ระดับ 7,001 - 9,000 บาท ร้อยละ 27.3 รายได้สูงกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 21.8 นอกจากนั้นได้แก่กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 11.8 รายได้ระดับ 9,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 9.1 เป็นไปได้ว่ารายได้ของผู้ใช้แรงงานไม่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ารับการศึกษา กล่าวคือ กลุ่มที่มีรายได้ต่างกันแต่เข้าศึกษาในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

9) ระยะทางระหว่างที่พักอาศัยของผู้ใช้แรงงานเป็นเหตุผลในการตัดสินใจเข้ารับการศึกษาแตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่เข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนในสถานที่ที่จัดใกล้กับที่พักอาศัย ประมาณ 5 - 10 ก.ม. และจะเลือกเข้ารับบริการในสถานที่ศึกษาที่สถานประกอบการให้การสนับสนุน หรือ สถานศึกษาที่จัดในสถานประกอบการ

ผู้ใช้แรงงานเคยเดินทางเข้าร่วมศึกษาในศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนอยู่ในระยะทางไม่เกิน 5 ก.ม. จำนวนสูงสุด ร้อยละ 50.9 รองลงมาคือระยะทาง 16 ก.ม.ขึ้นไปร้อยละ 27.7 นอกจากนี้ได้แก่ผู้ใช้แรงงานที่ต้องเดินทางไปเรียนในระยะทางระหว่าง 6 - 10 ก.ม ร้อยละ 13.4 ระยะทางระหว่าง 11 - 15 ก.ม. ร้อยละ 8.0

2.ผู้ใช้แรงงานเข้ารับการศึกษาอกระบบโรงเรียนในสถานที่และวิธีการจัดการศึกษาเช่นไร ด้วยเหตุผลใด ?

วิธีการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงาน พบว่า ผู้ใช้แรงงานเข้าศึกษาในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญแบบทางไกลที่สถานประกอบการสนับสนุนให้ไปศึกษามากที่สุดถึงร้อยละ 58.9 รองลงมาคือการศึกษาสายสามัญแบบทางไกลที่เปิดบริการในสถานประกอบการร้อยละ 13.8 ศึกษาจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในโรงเรียนเอกชนร้อยละ 11.8 และเรียนในโรงเรียนผู้ใหญ่ภาคค่ำร้อยละ 9.3 จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในรัฐวิสาหกิจร้อยละ 6.1

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมการศึกษา จากการศึกษาพบว่าผู้เข้าร่วมศึกษา 250 คน เลือกสถานศึกษาด้วยเหตุผลสำคัญมากที่สุดคือมีแนวโน้มในการจบการศึกษาอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 2.905 แสดงให้เห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่ผู้ใช้แรงงานเคยประสบได้แก้ไขโดยการศึกษานอกโรงเรียนแล้ว รองลงมาคือสถานศึกษาที่สะดวกต่อการเดินทาง และต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย ระดับเท่ากันที่ 2.877 สภาพการจัดการศึกษาน่าสนใจ 2.721 เหตุผลที่อยู่ในระดับปานกลางคือได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเพื่อนร่วมหน่วยงาน 2.284 ได้รับคำแนะนำจากญาติ 2.197 สถานประกอบการผ่อนผันเวลาในการเข้างาน / เลิกงาน 1.765 สถานประกอบการสนับสนุนให้ไปเรียน 1.738 สถานประกอบการจัดในหน่วยงาน 1.414 และเหตุผลที่ผู้เข้าร่วมศึกษาใช้เป็นข้อตัดสินใจน้อยที่สุดคือการสนับสนุนด้านเงินช่วยเหลือจากสถานประกอบการอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 1.000

2.1 ผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้วได้เข้ารับการศึกษานในสถานที่ศึกษาแบบใด มากน้อยเพียงใด ? จากประสบการณ์มีความคิดเห็นว่าสถานที่ศึกษาแบบใดเหมาะสมกับผู้ใช้แรงงาน ?

สถานที่จัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ใช้งาน เมื่อศึกษาจากผู้ใช้งานที่สำเร็จการศึกษานอกระบบโรงเรียนและยังทำงานอยู่ในสถานที่เดิม พบว่า ผู้ใช้งานส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษานจากระดับบริการการศึกษานอกโรงเรียนที่เปิดในสถานประกอบการร้อยละ 54.9 รองลงมาได้แก่ผู้ใช้งานที่สำเร็จการศึกษานจากระดับบริการการศึกษานอกโรงเรียนประจำอำเภอต่าง ๆ ร้อยละ 39.8

ในส่วนของความเหมาะสมเมื่อสอบถามความคิดเห็นจากตัวผู้ใช้งานเอง พบว่าผู้ใช้งานส่วนใหญ่มีความพอใจในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดในสถานประกอบการมากที่สุดอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.396 รองลงมาคือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนประจำอำเภอต่างๆ อยู่ในระดับสูงที่ค่าเฉลี่ย 2.955 และหลักสูตรการฝึกอาชีพระยะสั้นอยู่ในระดับค่อนข้างสูงที่ค่าเฉลี่ย 2.417 ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมในระดับปานกลางคือ โรงเรียนผู้ใหญ่อยู่ที่ระดับค่าเฉลี่ย 2.216

จากข้อมูลดังกล่าวอาจสรุปในภาพรวมได้ว่าสถานที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เหมาะสมกับผู้ใช้งานคือศูนย์บริการการศึกษานที่เปิดในสถานประกอบการ แต่เมื่อจำแนกความแตกต่างระหว่างอายุของผู้ใช้งานกับการตัดสินใจเข้าศึกษา พบว่า อายุของผู้เข้ารับบริการมีความสัมพันธ์กับสถานที่เข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ผู้ใช้งานที่มีอายุมากและมีประสบการณ์ในการทำงานนานจะตัดสินใจเข้าศึกษาที่จัดในสถานประกอบการในอัตราที่มากขึ้น ในขณะที่ผู้ใช้งานที่มีอายุน้อยและมีอายุการทำงานน้อยเลือกเข้ารับบริการการศึกษานที่จัดนอกสถานประกอบการทั้งนี้ที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนและมีได้มีส่วนสนับสนุน

นอกจากนี้ระยะทางการเดินทางมาศึกษาก็มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าศึกษา โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือผู้ใช้งานที่อยู่ในระยะทางระหว่างที่พักกับสถานที่รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่เกิน 5 ก.ม. เลือกเข้ารับบริการในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่สถานประกอบการให้การสนับสนุน มากกว่าศูนย์บริการที่สถานประกอบการไม่ได้ให้การสนับสนุน

จากความแตกต่างดังกล่าวจึงเป็นปัญหาแก่ผู้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับผู้ใช้งานว่าทำอย่างไรจึงจะให้ผู้ใช้งานที่มีอายุน้อยและมีอายุการทำงานน้อย และเงินเดือนน้อยได้เข้ารับบริการการศึกษานในสถานประกอบการที่ตนทำงานอยู่ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และการได้รับสวัสดิการด้านอื่น ๆ ด้วย

2.2 รูปแบบการเรียน เช่นไร สถานที่ และหลักสูตรแบบใดที่ผู้ใช้แรงงานประเมินแล้วว่าเรียนจนสำเร็จได้?

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2530 แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการจัดการศึกษาเพื่อผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนให้สามารถรับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มเติม โดยที่ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในชีวิตประจำวันและประกอบอาชีพได้ตามปกติ และในเวลาว่างผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ 3 วิธี คือ การเรียนแบบชั้นเรียน การเรียนแบบทางไกล และการเรียนแบบตนเอง

การเรียนแบบทางไกล เป็นวิธีเรียนที่เหมาะสมกับผู้ที่มีภาระกิจมากจนไม่มีเวลาที่จะเข้ามานั่งเรียนในชั้นเรียนได้เป็นประจำ เช่นอยู่ในชนบทห่างไกลจากสถานที่ตั้งของศูนย์บริการการศึกษา เมื่อผู้เรียนไปขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาและลงทะเบียนเรียนแล้วก็จัดหาหนังสือหรือตำราที่สามารถศึกษาด้วยตนเองได้ ฝึกทำแบบฝึกหัดต่างๆ ฟังรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เครื่องข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษา (สวศ. 2) นอกจากนี้ผู้เข้าเรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมพบกลุ่มตามกำหนดเพื่อทำกิจกรรมตามที่ระบุไว้

เมื่อศึกษาจากผู้ใช้งานที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรต่างๆของการศึกษานอกระบบโรงเรียนพบว่า ผู้ใช้งานพอใจในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนรูปแบบการเรียนแบบทางไกลทั้ง 3 ระดับซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการรับบริการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการที่สำรวจไว้เมื่อปี 2538 (ดูภาคผนวก ก. ตารางข้อมูลการรับบริการการศึกษา)

สำหรับเหตุผลในการเลือกศึกษาในหลักสูตรในการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่การศึกษานอกโรงเรียนจัดอยู่มี 2 รูปแบบคือ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2530 ผู้เข้ารับการศึกษาพอใจหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2530 แบบเรียนทางไกลมากที่สุดด้วยเหตุผลที่มีความมั่นใจว่าจบการศึกษามากที่สุด และเหตุผลรองลงมาคือสถานประกอบการสนับสนุนให้เข้าเรียน ส่วนเหตุผลประการสุดท้ายคือพอใจในสภาพการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ซึ่งตรงกับปัญหาการจัดโรงเรียนในโรงงาน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2526 : 28) แสดงว่าการศึกษานอกโรงเรียนได้แก้ไขปัญหาค่าครองชีพของแรงงานที่เข้ารับบริการการศึกษาได้สำเร็จ ถึง 3 ประการคือ หลักสูตรการเรียน สถานที่ศึกษา และจำนวนผู้เรียนน้อยจนทำให้ต้องยุบชั้นเรียน

3. นอกเหนือจากสถานภาพส่วนบุคคลแล้วผู้ใช้แรงงานมีเหตุผลและความคาดหวังใดบ้างในการเข้าศึกษาขั้นสูงบริการการศึกษาของการศึกษานอกโรงเรียน ?

นอกเหนือจากสถานภาพส่วนบุคคลที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานมีความคาดหวังในการเข้ารับการศึกษา กล่าวคือมีความต้องการนำผลสำเร็จในขั้นนี้เพื่อเป็นฐานในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปมากที่สุด รองลงมาคือเป็นหลักประกันชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาและแนวคิดของการศึกษานอกโรงเรียนที่ระบุไว้ว่า การที่บุคคลจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น จะต้องเป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น บุคคลนี้จะต้องนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการมาประกอบการคิดและตัดสินใจ

ส่วนความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนระดับกลางของผู้ใช้แรงงานพบว่า เป็นการป้องกันการเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันที่ผู้ใช้แรงงานมักถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างในด้านสิทธิประโยชน์และด้านสวัสดิการสังคมต่างๆ ความคาดหวังที่อยู่ในระดับปานกลางที่ผู้ใช้แรงงานคาดหวังไว้ก็คือการการได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างเพิ่มขึ้น รวมทั้งการได้ปรับตำแหน่งทางหน้าที่การงานด้วย

ความคาดหวังของผู้ใช้แรงงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2535) เพื่อยกระดับการศึกษาของประชากรในวัยแรงงาน และพัฒนาคุณสมบัติของแรงงานให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรม

เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ใช้แรงงานส่วนหนึ่งยังมีความคิดที่ไม่ทราบจะนำผลสำเร็จการศึกษาไปเป็นข้อต่อรองกับนายจ้างในด้านใด และยังมีผู้ใช้แรงงานอีกจำนวนหนึ่งยังไม่คิดอะไรเลย

นอกจากความคาดหวังดังกล่าวแล้วผู้ใช้แรงงานบางส่วนมีเหตุผลในการเข้าศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องการอยู่ในระดับมากคือ ต้องการหาประสบการณ์จากเพื่อนต่างหน่วยงาน นอกจากนั้นการประชาสัมพันธ์ของ กรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งผ่านทางสื่อมวลชนหลายรูปแบบก็มีส่วนผลักดันให้ผู้ใช้แรงงานคิดพัฒนาตนเองและมีความคาดหวังในการศึกษามากขึ้น เหตุผลประการสุดท้ายที่ผู้เข้าร่วมศึกษาต้องการในระดับปานกลางคือได้รับการกระตุ้นจากบุคคลในครอบครัว เป็นที่น่าสังเกตว่าสภาพแรงงานซึ่งเป็นตัวแทนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาของผู้ใช้แรงงาน กลับไม่มีบทบาทในการเข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเลย

3.1. ผู้จบการศึกษาคาดหวังระดับการศึกษาในอนาคตอย่างไร ?

ความคาดหวังในการศึกษาต่อของผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานมีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปแต่รอหาโอกาสด้วยตนเองมากที่สุด ส่วนความคาดหวังที่อยู่ในระดับมากคือต้องการศึกษาต่อใน โอกาสที่เหมาะสม ผู้ใช้แรงงานที่ต้องการศึกษาต่อและรอโอกาสให้สถานประกอบการสนับสนุน มีความคาดหวังในระดับปานกลาง

ความต้องการในการศึกษานอกระบบโรงเรียนในระดับที่สูงขึ้นไปของผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาแล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานมีความต้องการการศึกษาในระดับมากที่สุดคือต้องการเรียนในสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และต้องการเรียนในหลักสูตรการฝึกอาชีพระยะสั้นในอัตราที่ค่อนข้างสูง ความต้องการที่อยู่ในระดับมากคือต้องการการศึกษาในสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ความต้องการการศึกษาที่อยู่ในระดับปานกลางคือมีความคาดหวังในระดับการศึกษาแค่ระดับประถมศึกษา

จากความคาดหวังที่ผู้ใช้แรงงานคาดหวังในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด อาจเป็นไปได้ว่าสถานประกอบการได้กำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาขั้นต่ำของผู้ใช้แรงงานมากขึ้นคือต้องจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และแรงงานใหม่ๆที่เข้าสู่ตลาดแรงงานก็จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น และถ้าหากผู้ใช้แรงงานรุ่นเก่าจะเปลี่ยนงานแต่ไม่มีคุณสมบัติทางการศึกษาดังกล่าว โอกาสก็เป็นไปได้ยาก

3.2 . สถานประกอบการที่ผู้ใช้แรงงานทำงานอยู่ได้มีนโยบายและวิธีการสนับสนุนการศึกษาต่อของผู้ใช้แรงงานอย่างไร และมากน้อยเพียงใด ?

นโยบายส่งเสริมการศึกษาของผู้ใช้แรงงานของสถานประกอบการ พบว่า สถานประกอบการได้ให้การสนับสนุนในระดับปานกลาง และวิธีการสนับสนุนการศึกษาที่สถานประกอบการมีต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานมีดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ให้การสนับสนุนในด้านการผ่อนผันเวลาทำงาน / เลิกงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 2) ให้การสนับสนุนด้านการเงินอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
- 3) ให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การศึกษาน้อยที่สุด

เมื่อจำแนกความแตกต่างของระดับนโยบายส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานของสถานประกอบการ พบว่า ความแตกต่างของระดับนโยบายส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานของสถานประกอบการ มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนด้านการเงิน อุปกรณ์การศึกษา และการผ่อนผันเวลาในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ สถานประกอบการมีนโยบายการส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ใช้แรงงานในระดับสูง จะมีการสนับสนุนทางด้านการเงิน อุปกรณ์การศึกษา และการผ่อนผันเวลามากกว่าสถานประกอบการที่ไม่มีนโยบายดังกล่าว

ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาในการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมศึกษาออกค่าใช้จ่ายโดยตนเองมากที่สุดถึงประมาณร้อยละ 85 รองลงมาคือได้รับจากสถานประกอบการ จากญาติพี่น้อง และจากแหล่งอื่นๆ จากข้อมูลดังกล่าวเป็นที่ยืนยันได้ว่าผู้ใช้แรงงานได้เห็น ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านการศึกษา โดยไม่ต้องรอให้สถานประกอบการส่งไปอบรม หรือได้รับการสนับสนุนจากรัฐสวัสดิการ ตามที่ได้เคยมีงานวิจัยไว้ในอดีต

3.3.สถานประกอบการได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ารับการศึกษาและการเลือกที่ศึกษาอย่างไร ? รวมทั้งได้มีเงื่อนไขสนับสนุนให้ศึกษาต่อหรือไม่ อย่างไร ?

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสถานศึกษา จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาแล้วมีความคิดเห็นว่าเลือกที่จะศึกษาในศูนย์บริการที่จัดในสถานประกอบการเพราะมีความมั่นใจว่าจบการศึกษามากที่สุด ส่วนเหตุผลรองลงมาคือ สถานประกอบการสนับสนุนให้เรียนอยู่ในระดับสูง และเหตุผลประการสุดท้ายที่อยู่ในค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือมีสภาพการจัดการศึกษาน่าสนใจ

จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านอกจากระบบการศึกษาของ ก.ศ.น. แล้ว สถานประกอบการเองก็มีบทบาทต่อการสนับสนุนให้ผู้ใช้แรงงานเข้าศึกษา การสนับสนุนของสถานประกอบการอาจจะไม่อยู่ในรูปของวัตถุ แต่อาจจะอยู่ในรูปของการให้ข้อมูล การประชาสัมพันธ์ หรือการให้การแนะแนวการศึกษา มีผู้ใช้แรงงานจำนวนมากที่ได้เข้ารับการศึกษานอกระบบโรงเรียนในสถานที่สถานประกอบการสนับสนุนให้ไปเรียน แต่เมื่อศึกษาข้อมูลทีลึกลงไปว่าการสนับสนุนของสถานประกอบการอยู่ในรูปแบบใด พบว่าที่สนับสนุนอยู่ในรูปของการเงินหรืออุปกรณ์การศึกษามีน้อยมาก อย่างไรก็ตามสถานประกอบการควรมีผู้รับผิดชอบ หรือหน่วยงานเล็ก ๆ ในสถานประกอบการที่เป็นแหล่งให้ข้อมูลการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานบ้าง เพื่อผู้ใช้แรงงานจะได้มีข้อมูลในการตัดสินใจก่อนเข้ารับการศึกษา

เงื่อนงำที่ผู้ใช้แรงงานตกลงไว้กับสถานประกอบการก่อนเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีเงื่อนงำตกลงไว้ในเรื่องการผ่อนผันเวลาทำงานและเลิกงานในระดับปานกลาง ส่วนเงื่อนงำอื่นๆอยู่ในระดับน้อยและค่อนข้างน้อยคือ เรื่องการเงินสนับสนุนการศึกษา การปรับเงินเดือนขึ้นหลังการสำเร็จการศึกษา อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีผู้ใช้แรงงานบางส่วนเข้ารับการศึกษาตามอัธยาศัย คือไม่ได้สนใจในข้อตกลงใดๆ และไม่ทราบว่าจะใช้ข้อตกลงไปปรับปรุงอะไรกับการทำงานได้

3.4.หลังจากจบการศึกษาสถานประกอบการได้ให้การสนับสนุนแก่ผู้ใช้แรงงานอย่างไร?

เงื่อนงำที่ผู้ใช้แรงงานตกลงไว้กับสถานประกอบการก่อนเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีเงื่อนงำตกลงไว้ในเรื่องการผ่อนผันเวลาทำงานและเลิกงานในระดับปานกลาง ส่วนเงื่อนงำอื่นๆอยู่ในระดับน้อยและค่อนข้างน้อยคือ เรื่องการเงินสนับสนุนการศึกษา การปรับเงินเดือนขึ้นหลังการสำเร็จการศึกษา อาจเป็นไปได้ว่าเมื่อผู้ใช้แรงงานสำเร็จการศึกษา จึงไม่พยายามเรียกร้องสิทธิใด ๆ แต่ก็ยังมีการดำเนินการของสถานประกอบการภายหลังจากที่ผู้ใช้แรงงานสำเร็จการศึกษา จากการศึกษาพบว่า

- 1) สถานประกอบการส่วนใหญ่สนับสนุนให้ผู้ใช้แรงงานเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป
ค่อนข้างสูง
- 2) การดำเนินการอื่นๆอยู่ในระดับปานกลางคือ สนับสนุนให้ศึกษาต่อและเพิ่มเงินเดือนให้
เหมาะสม
- 3) สนับสนุนให้ศึกษาต่อและเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
- 4) ผู้ใช้แรงงานที่ยังไม่ได้รับการดำเนินการใดๆ และยังไม่ทราบว่าผลสำเร็จของการศึกษา
จะมีผลประการใดต่อตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

3.5 โดยภาพรวมแล้วการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่สนับสนุนโดยสถานประกอบการกับผู้ใช้แรงงานที่เข้าศึกษาเองมีผลต่อการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในอาชีพของผู้ใช้แรงงานมากน้อยกว่ากันเพียงใด ?

โดยภาพรวมแล้วการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่สนับสนุนโดยสถานประกอบการกับผู้ใช้แรงงานที่เข้าศึกษาด้วยตนเองมีผลต่อการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในอาชีพไม่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่าผู้เข้ารับการศึกษทั้งสองกลุ่มได้รับการดำเนินการจากสถานประกอบการในระดับปานกลาง กล่าวคือสถานประกอบการที่มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาที่อยู่ในระดับมากและปานกลาง จะมีการดำเนินการสนับสนุนให้ผู้ใช้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาแล้วศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป นอกจากนี้ก็มีการดำเนินการในการเพิ่มเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่งให้อยู่ในระดับน้อย โดยไม่ได้ระบุว่าตำแหน่งที่เลื่อนให้จะเป็นระดับใด ส่วนสถานประกอบการที่ไม่มียุทธศาสตร์ส่งเสริมการศึกษาของผู้ใช้แรงงานเลยจะมีการดำเนินการในระดับน้อยมาก ผู้ใช้แรงงานมีความคิดเห็นว่าเงินเดือนที่ได้รับการเลื่อนขั้นก็เป็นไปตามเงื่อนไขการเลื่อนเงินเดือนประจำปีไม่ได้เกี่ยวกับการได้เข้าศึกษาต่อ และผู้ใช้แรงงานที่เข้าเรียนในสถานประกอบการ หรือสถานศึกษาที่สถานประกอบการให้การสนับสนุนมีแนวโน้มได้รับการดำเนินการในเรื่องปรับเงินเดือนและตำแหน่งมากกว่ากลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ไปศึกษาเอง เหตุผลเพราะผู้ใช้แรงงานดังกล่าวจะมีข้อมูลอยู่ที่ฝ่ายบุคคลของสถานประกอบการ ดังนั้นผู้ใช้แรงงานที่เข้าศึกษาในสถานศึกษาที่จัดในสถานประกอบการเพื่อการติดตามความก้าวหน้า และสถานประกอบการสนับสนุนจะได้ประโยชน์และความก้าวหน้าในอาชีพมากกว่า

3.6 ผู้ใช้แรงงานมีความคาดหวังว่าจะใช้ประโยชน์จากการจบการศึกษาในอนาคตอย่างไร ?

ความคาดหวังของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษา จากการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า มีความคาดหวังในการนำผลสำเร็จจากการศึกษาเพื่อไปศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปมากที่สุดรองลงมาคือเป็นหลักประกันชีวิต ความคาดหวังที่อยู่ในระดับปานกลางคือ ป้องกันการเอาเปรียบจากนายจ้าง เพื่อเพิ่มเงินเดือน และเพื่อเลื่อนตำแหน่ง ความคาดหวังที่อยู่ในระดับน้อยคือการนำผลสำเร็จจากการศึกษาไปใช้เป็นข้อต่อรองกับนายจ้าง และยังคงมีผู้ใช้แรงงานบางส่วนยังไม่ได้คิดอะไรเลย

ความคาดหวังถึงระดับการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษา พบว่าผู้เข้าร่วมศึกษามีความคาดหวังถึงระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ความคาดหวังระดับปานกลางคือหวังจะเรียนจบชั้น ป.ว.ศ ระดับปริญญาตรี ความคาดหวังในระดับน้อยคือ การศึกษาระดับปริญญาโท และการศึกษาระดับปริญญาเอก ในระดับ ป.ว.ช ไม่มีผู้คาดหวังมากนักเพราะถ้า

หากศึกษาจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วก็สามารถเข้าศึกษาในระดับ ป.ว.ศ. และระดับปริญญาตรีได้

4. ผู้ใช้แรงงานทราบข้อมูลการศึกษาจากระบบโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนจากแหล่งใดบ้าง มากน้อยเพียงใด ?

การรับทราบนโยบายการศึกษาของผู้ใช้แรงงานจากการศึกษาพบว่าผู้เข้าร่วมศึกษารับทราบนโยบายการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากการสืบหาด้วยตนเองมากที่สุดที่ระดับค่าเฉลี่ย 2.541 รองลงมาคือจากเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 2.354 จากญาติ 1.827 จากสหภาพแรงงานหรือตัวแทน 1.489 และผู้ที่ให้นโยบายการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานน้อยคือนายจ้างหรือตัวแทนซึ่งอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยเพียง 1.166

5. ผู้จบการศึกษาได้ประจักษ์ถึงประโยชน์ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างไร ?

ประโยชน์ของการเข้าร่วมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานต่ออาชีพ จากการศึกษพบว่าผู้ใช้แรงงานมีความคิดเห็นว่าการศึกษาที่ตนเองสำเร็จมีประโยชน์ต่อการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือมีความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมากและค่อนข้างมากคือ มีประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในการทำงาน นอกจากนั้นก็คิดว่าจะนำความรู้ไปปรับปรุงครอบครัวให้ดีขึ้น พร้อมกับมีความมั่นใจในการทำงาน และมีทักษะในการทำงานมากขึ้น ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลางคืออาจมีหน้าที่การงานดีขึ้น มีฐานะทางสังคมดีขึ้น หรือไม่ก็อาจได้เป็นตัวแทนของเพื่อนที่ถูกรีดเอาเปรียบ และมีรายได้มากขึ้น มีผู้ใช้แรงงานที่ไม่เคยคิดว่าการสำเร็จการศึกษามีประโยชน์ต่อตนเองในด้านใดๆค่อนข้างน้อย

6. ผู้ใช้แรงงานได้มีการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อเนื่องอย่างไร ?

ความต่อเนื่องในการศึกษาของผู้ใช้แรงงานที่เข้าร่วมศึกษาในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 250 คน พบว่า ผู้เข้าร่วมศึกษามีการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สายสามัญประถม มัธยมต้น และมัธยมปลายมากที่สุดถึงร้อยละ 67.7 รองลงมาคือเข้าศึกษาหลักสูตรประถมและมัธยมต้นมีผู้เรียนต่อเนื่องร้อยละร้อยละ 11.8 ส่วนหลักสูตรที่ไม่ต่อเนื่องคือเรียนเฉพาะหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งมีร้อยละ 20.6 สำหรับเหตุผลในการเรียนหลักสูตรที่ไม่ต่อเนื่องเพราะอาจจะเป็นความต้องการที่จะศึกษาหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งโดยเฉพาะ ตามระเบียบการวัดผลของการศึกษานอก

โรงเรียนสามารถเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาเรียนที่เรียนมาแล้วซ้ำกันกับรายวิชา ในระบบโรงเรียนสายสามัญศึกษามาเทียบโอนรายวิชาเข้ากับหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนได้ ดังนั้นผู้ใช้แรงงานที่พลาดโอกาสจากการเรียนในระบบมาและเมื่อได้มาสำเร็จหลักสูตร โดยเฉพาะมัธยมศึกษาตอนปลายก็จะเรียนแค่หลักสูตรเดียวโดยไม่ต่อเนื่อง

5.3 ข้อเสนอแนะ

7. ข้อเสนอแนะในอนาคตต่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใช้แรงงานควรเป็นอย่างไร ?

ข้อเสนอแนะในอนาคตต่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใช้แรงงาน เพื่อให้การจัดการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานได้ขยายผลและได้พัฒนาคุณภาพผู้ใช้แรงงานอย่างแท้จริง ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอดังต่อไปนี้

1. ในระดับสถานประกอบการหรือผู้มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงาน

ควรสร้างตัวแทนหรือผู้ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียน ในโรงงานอุตสาหกรรมให้ทั่วถึงและกระจายไปทุกโรงงานหรือสถานประกอบการ เพื่อให้เห็นนโยบายการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงานได้อย่างถูกต้อง เพราะผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ต้องขวนขวายและดิ้นรนหาที่เรียนด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่เข้ารับบริการการศึกษาได้รับทราบนโยบายการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงานจากการแสวงหาด้วยตนเองมากที่สุด รองลงมาคือจากเพื่อนร่วมงาน และการประชาสัมพันธ์ของ ก.ศ.น . อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนผู้ที่ให้ข้อมูลนโยบายการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงานในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยคือสหภาพแรงงานหรือตัวแทน และผู้ที่ให้ข้อมูลนโยบายการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานน้อยที่สุดคือนายจ้างหรือตัวแทน

2. ในระดับการจัดระบบการศึกษาของการศึกษานอกโรงเรียน ควรให้ความสำคัญและประสานงานกับสหภาพแรงงาน สมาคมโรงงานต่างๆ สถานายจ้าง สภาอุตสาหกรรม กรอ.จังหวัด ให้มากขึ้น จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีหน้าที่ดังกล่าวมีส่วนในการเห็นนโยบายและสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานค่อนข้างน้อย ปัญหาประการสำคัญคือการดำเนินการหลังจากผู้ใช้แรงงานจบการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว สถานประกอบการจำนวนมากไม่ได้ดำเนินการใดๆ แก่ผู้ใช้แรงงาน ทั้งๆที่สถานประกอบการต้องการผู้ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับทั้งมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้วส่วนหนึ่งยังไม่ได้รับการปรับตำแหน่ง หรือเพิ่มเงินเดือน หรือดำเนินการใดๆ และยังมีผู้ใช้แรงงานที่จบการศึกษาแล้วส่วนหนึ่งยังไม่ทราบว่าจะมีผลประโยชน์ต่อตนเองประการใด

3. **ในระดับนโยบายของรัฐ** การให้การศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานควรจะเป็นสวัสดิการสังคมทางด้านการศึกษา การประเมินมาตรฐานของโรงงานควรมีนโยบายในการสนับสนุนการศึกษาของผู้ใช้แรงงานไว้ด้วย การศึกษาของผู้ใช้แรงงาน (Workers Education) ควรเป็นนโยบายการศึกษาของผู้ใช้แรงงานโดยเฉพาะไม่ใช่ไปฝากไว้กับหน่วยงานอื่นๆ การให้ เวลาในการเข้าศึกษาและทุนการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานที่ต้องการจะศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองและคุณภาพของแรงงานควรมีการกำหนดสิทธิประโยชน์ไว้ด้วย จากการศึกษพบว่าผู้ใช้แรงงานต้องใช้เวลาในวันหยุดประจำสัปดาห์ซึ่งมีอยู่วันเดียวคือวันอาทิตย์ไปศึกษา ดังนั้นผู้ที่มีการระต่อครอบครัวจึงมีโอกาสน้อยมากที่จะได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา และถ้าไปเรียนในวันทำงานตอนเย็นซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ก็เป็นช่วงทำงานล่วงเวลา ซึ่งผู้ใช้แรงงานไม่ต้องการเสียผลประโยชน์ในค่าทำงานล่วงเวลา ในด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้ใช้แรงงานจากการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการศึกษาออกค่าใช้จ่ายโดยตนเองมากที่สุดถึงร้อยละ 84 รองลงมาคือมีสถานประกอบการ เพียงร้อยละ 8.4 ผู้เข้าศึกษาบางส่วนต้องขอรับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้องร้อยละ 3.8 และแหล่งการเงินอื่นๆที่ไม่เปิดเผยถึง ถึงร้อยละ 1.7

ความพยายามในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนคงจะประสบความสำเร็จถ้าผู้มีส่วนรับผิดชอบให้ความร่วมมือและให้โอกาสแก่ผู้ใช้แรงงาน เพราะพวกเขาเป็นบุคคลสำคัญที่ทำได้ให้กับประเทศ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาเป็นการพัฒนาให้พวกเขาได้อยู่กับกติกาของสังคมได้อย่างมีความสุข ย่อมจะนำไปสู่การพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

5.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรสอบถามความคิดเห็นในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากนายจ้าง เจ้าของกิจการ ผู้มีส่วนในการพัฒนาการศึกษาของผู้ใช้แรงงานด้วย เพื่อจะได้แนวทางที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น
- (2) ควรแยกประเภทของโรงงาน หรือสถานประกอบการ เพื่อจะได้ทราบแนวทางในการจัดให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- (3) ควรมีการวิจัยพฤติกรรมของผู้เข้ารับบริการการศึกษาและพฤติกรรมที่สถานประกอบการต้องการ เพื่อให้ผลการศึกษานำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานจริง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ
- (4) ควรมีการศึกษาถึงผู้ที่ต้องออกจากการศึกษากลางคัน (Drop out) ว่าได้ดำเนินการกับชีวิตในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพอย่างไร

บรรณานุกรม

- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนระหว่างปี 2527 - 2529.
กรุงเทพฯ : 2526.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ว่าด้วยการศึกษานอกโรงเรียนครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : 2527. อัดสำเนา
- พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน, กอง. คู่มืออบรมและดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อ
พัฒนาอาชีพ. กรุงเทพฯ : 2531.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. การจัดองค์กรและระบบบริหารการศึกษานอกโรงเรียน.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียง, 2534.
- โกวิท วรพิพัฒน์. การจัดการศึกษาตามแนวการศึกษาตลอดชีวิตในประเทศไทย,
วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 24(3) : 2533.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ
สังคม และการศึกษาชุมชนบริเวณแหล่งอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา,
2533.
- ฉลวย แก้วพุกผา. การเปรียบเทียบความพึงพอใจในสภาพการทำงานของคนที่ได้รับและไม่ได้
รับการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับที่ 3 ในโรงงานอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม :
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2522. อัดสำเนา.
- ชำนาญ นิสารัตน์. การศึกษาผู้ใหญ่ในโรงงานอุตสาหกรรม ใน รวบรวมบทความการศึกษาผู้ใหญ่
เล่มที่ 2. หน้า 141 - 157. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชัยวัฒน์ ยืนยาว. แรงจูงใจในการเข้าเรียนของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ
ระดับประถมศึกษา วิธีเรียนทางไกลจังหวัดสมุทรปราการ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539.
- พนม เฟ็งศิริ. แนวโน้มการจัดการอาชีวศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2537.
- มยุรี จารุปาน. ประชากรกับการศึกษา วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ. 11(2) : 50 - 53;
กุมภาพันธ์ - มีนาคม, 2520.
- แรงงาน, กรม. รายงานการประชุมผู้จัดการเพื่อหารือเกี่ยวกับโรงเรียนในโรงงาน ครั้งที่ 1
9 กันยายน ณ ห้องประชุมชั้น 6.กรุงเทพฯ : กรมแรงงาน, 2519. อัดสำเนา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ศรีสุวรรณค์ แสงวิจิตร. รูปแบบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้แรงงานในโรงงาน

อุตสาหกรรมเขตจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม :

มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2531. อัดสำเนา.

ศุภร ศรีแสน. การศึกษานอกโรงเรียน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

2521.

สมนึก โทณผลิน การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม :

อดีต ปัจจุบันและอนาคต. วารสารศึกษานอกโรงเรียน. 157 : สิงหาคม กันยายน, 2533.

สมบูรณ์ ศาลาชีวิติน. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์,

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,2526.

สมพร ใจฟู่ง. การบริหารโครงการโรงเรียนในโรงงาน. วิทยานิพนธ์ วท.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

สุนันทา บุญสิทธิ์. แนวทางส่งเสริมอาชีพเพื่อช่วยเหลือคนงานหญิงในโรงงาน

อุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.

อัญมณี บุรณกานนท์. การศึกษานอกระบบของลูกจ้างไทย. วิทยานิพนธ์ ศ.ศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

อาคม ใจแก้ว. การศึกษาผู้ใหญ่สำหรับผู้ใช้งานกรณีศึกษาการจัดสวัสดิการในโรงงาน

อุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

อุดม เขยกีวงศ์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญธรรม, 2529.

International Labour Office. Worker's Education and Its Techniques. Geneva :

International labour Office, 1976.

Knowles , Malcolm S. The Modern Practice of Adult educational Andragogy

Versus Pedagogy. New York : Assosiation Press,1972.

Verner Coolie. Adult Education. New York : Center for Applied Research in Education , 1964.

ภาคผนวก

ผนวก ก.

ข้อมูลผู้รับบริการการศึกษานอกโรงเรียนตามอำเภอ
ปีงบประมาณ 2538

อำเภอ/ ประเภท	กิจกรรม บริการ	อ.เมือง	พระ ประแดง	บางพลี	บางป่อ	พระ สมุทรฯ	รวม
ประดม	ชั้นเรียน	192	30	-	-	-	222
	ทางไกล	812	482	706	400	237	2,583
	ตนเอง	371	-	-	-	-	371
มัธยม ต้น	ชั้นเรียน	2,682	1,402	136	-	118	4,338
	ทางไกล	7,860	1,760	9,262	2,708	1,504	23,094
	ตนเอง	5,096	-	-	-	-	5,096
มัธยม ปลาย	ชั้นเรียน	1,189	824	-	-	-	2,013
	ทางไกล	7,189	1,000	5,286	2,062	829	16,366
	ตนเอง	4,038	-	-	-	-	4,038
สาย อาชีพ	ระยะสั้น	1,383	122	183	155	167	2,010
	สนใจ	611	405	234	1,067	195	2,512
รวม	ทุก กิจกรรม	31,564	5,995	15,893	6,672	3,062	63,132
เป้าหมาย		28,800	5,100	13,800	6,200	3,000	56,900
เป้าหมาย / ผล		109.60	117.55	115.45	107.61	102.06	110.95

ที่มา : ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ เอกสารอัดสำเนา

**ข้อมูลรับบริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอเมืองสมุทรปราการ**

ประเภท/ การศึกษา	กิจกรรม บริการ	เป้าหมาย	ภาคเรียน 2/37	ฤดูร้อน	1/38	รวม
ประถม	ชั้นเรียน	350	96	-	96	192
	ทางไกล	900	413	-	399	812
	ตนเอง	350	145	48	187	371
มัธยม	ชั้นเรียน	2,950	1,313	-	1,369	2,268
	ทางไกล	7,550	3,819	-	4,041	7,860
	ตนเอง	4,000	2,231	637	2,228	5,096
ขยาย โอกาส	ทางไกล	400	59	-	82	141
	ปอ.	-	-	-	-	-
มัธยม ปลาย	ชั้นเรียน	1,000	544	-	645	1,189
	ทางไกล	6,300	3,013	-	4,176	7,189
	ตนเอง	3,000	1,707	387	1,944	4,038
สาย อาชีพ	ระยะสั้น	1200	620	-	763	1,383
	สนใจ	800	83	-	528	611
รวม	ทุก กิจกรรม	28,800	14,043	1,072	16,449	31,564

ที่มา : ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ เอกสารอัดสำเนา

ข้อมูลรับบริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอพระประแดง ปีงบประมาณ 2538

ประเภทการศึกษา	กิจกรรม	เป้าหมาย	ภาคเรียน 2/37	ภาคเรียน ร้อน	ภาคเรียน 1/38	รวม
ประถม	ชั้นเรียน	50	15	-	15	30
	ทางไกล	200	178	-	250	428
	ตนเอง	-	-	-	-	-
มัธยมต้น	ชั้นเรียน	1,300	720	-	682	1,402
	ทางไกล	1,500	719	-	1,041	1,706
	ตนเอง	-	14	-	10	24
ขยายโอกาส	ทางไกล	200	14	-	10	24
	ปอ.	-	-	-	-	-
มัธยมศึกษาปลาย	ชั้นเรียน	500	376	-	448	824
	ทางไกล	650	381	-	619	1,000
	ตนเอง	-	-	-	-	1,000
สายอาชีพ	ระยะสั้น	300	376	-	448	824
	สนใจ	400	381	-	619	1,000
				-		1,000
รวม	ทุกกิจกรรม	5,100	2,676	-	3,319	5,995

ที่มา : ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ เอกสารอัดสำเนา

**ข้อมูลผู้รับบริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอบางพลี ปีงบประมาณ 2538**

ประเภทการศึกษา	กิจกรรม	เป้าหมาย	ภาคเรียน 2/37	ภาคฤดู ร้อน	ภาคเรียน 1/38	รวม
ประถม	ชั้นเรียน	-	-	-	-	-
	ทางไกล	650	324	-	382	706
	ตนเอง	-	-	-	-	-
มัธยมต้น	ชั้นเรียน	150	72	-	64	136
	ทางไกล	7,250	4,564	-	4,698	9,262
	ตนเอง	-	-	-	-	-
ขยายโอกาส	ทางไกล	400	12	-	20	32
	ปอ.	-	-	-	-	-
สายอาชีพ	ระยะสั้น	400	88	-	95	183
	สนใจ	600	70	-	164	234
มัธยมปลาย	ชั้นเรียน	-	376	-	448	824
	ทางไกล	4,350	2,316	-	2,970	5,286
	ตนเอง	-	-	-	-	-
รวม	ทุกกิจกรรม	13,800	7,446	-	8,393	15,893

ที่มา : ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ เอกสารอัดสำเนา

ข้อมูลรับบริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอบางบ่อ ปีงบประมาณ 2538

ประเภทการศึกษา	กิจกรรม	เป้าหมาย	ภาคเรียน 2/37	ภาคเรียน ฤดูร้อน	ภาคเรียน 1/38	รวม
ประถมศึกษา	ชั้นเรียน	-	-	-	-	-
	ทางไกล	450	204	-	196	400
	ตนเอง	-	-	-	-	-
มัธยมศึกษา	ชั้นเรียน	-	-	-	-	-
	ทางไกล	3,200	1,302	-	1,406	2,708
	ตนเอง	-	-	-	-	-
ขยายโอกาส	ทางไกล	300	101	-	121	222
	ปอ.	50	33	-	25	58
มัธยมศึกษา ปลาย	ชั้นเรียน	-	-	-	-	-
	ทางไกล	1,500	952	-	1,100	2,062
	ตนเอง	-	-	-	-	-
สายอาชีพ	ระยะสั้น	250	-	-	155	155
	สนใจ	450	-	-	1,067	1,067
รวม	ทุกกิจกรรม	6,200	2,529	-	4,080	6,672

ที่มา : ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ เอกสารอัดสำเนา

**ข้อมูลรับบริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอพระสมุทรเจดีย์ ปีงบประมาณ 2538**

ประเภทการศึกษา	กิจกรรม	เป้าหมาย	ภาคเรียน 2/37	ภาคเรียน ฤดูร้อน	ภาคเรียน 1/38	รวม
ประถม ศึกษา	ชั้นเรียน	-	-	-	-	-
	ทางไกล	200	117	-	120	237
	ตนเอง	-	-	-	-	-
มัธยม ศึกษา ตอนต้น	ชั้นเรียน	100	40	-	78	118
	ทางไกล	1,200	610	-	894	1,504
	ตนเอง	-	-	-	-	-
ขยาย โอกาส	ทางไกล	200	1	-	11	12
	ปอ.	-	-	-	-	-
มัธยม ศึกษา ตอนปลาย	ชั้นเรียน	-	-	-	-	-
	ทางไกล	700	351	-	478	892
	ตนเอง	-	-	-	-	-
สายอาชีพ	ระยะสั้น	300	83	-	84	167
	สนใจ	300	70	-	125	195
รวม	ทุก กิจกรรม	3,000	1,272	-	3,062	

ที่มา : ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ เอกสารอัดสำเนา

แบบสอบถามสำหรับผู้ที่กำลังศึกษา

รูปแบบการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงาน

โปรดใส่เครื่องหมาย X ตรงกับข้อความที่ท่านต้องการ

ภูมิหลังและข้อมูลทั่วไป

1 เพศ

- 1.1 ชาย 1.2 หญิง

2 อายุ.....ปี

3 สถานภาพทางการสมรส

- 3.1 โสด
 3.2 สมรสแล้ว
 3.4 หย่าร้าง
 3.5 อื่นๆ (ระบุ).....

4 ภูมิลำเนาจังหวัด.....

6 ระดับการศึกษา

- 6.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา
 6.2 ประถมศึกษา
 6.3 มัธยมศึกษาตอนต้น
 6.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 6.5 ปวช.
 6.6 ปวส.

7 หน้าที่การงานในปัจจุบัน

- 7.1 โฟร์แมนระดับสูง
 7.2 โฟร์แมนระดับกลาง
 7.3 โฟร์แมน
 7.4 ต่ำกว่าโฟร์แมน

8 ประสบการณ์การทำงาน.....ปี

9 เงินเดือนที่ได้รับรวมค่าทำงานล่วงเวลา.....บาท

- 9.1 น้อยกว่า 5,000 บาท 9.2 5,001 - 7,000 บาท
 9.3 7,001 - 9,000 บาท 9.4 9000 - 10,000 บาท
 9.5 มากกว่า 10,000 บาท

10 ระยะทางระหว่างที่พักกับสถานศึกษา

- 10.1 (0 - 5 กม.) 10.2 (6 - 10 กม.)
 10.3 (11 - 15 กม.) 10.4 (16 กม. ขึ้นไป)

11 การศึกษานอกโรงเรียนที่ท่านเข้าร่วมได้จัดขึ้นในสถานที่ใด

11.1 จัดในสถานประกอบการที่ท่านทำงานอยู่

11.2 จัดในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนโดยสถานประกอบการที่ท่านทำงานร่วมสนับสนุน

11.3 จัดในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนโดยสถานประกอบการที่ท่านทำงานไม่ร่วมสนับสนุน

13 สถานประกอบการที่ท่านทำงานมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาของพนักงาน

13.1 มาก

13.2 ปานกลาง

13.3 น้อย

13.4 ไม่มีเลย

12 หากท่านเข้าเรียนโดยสถานประกอบการที่ท่านทำงานสนับสนุน สถานประกอบการสนับสนุนท่าน

ในรูปแบบใด

12.1 การเงิน.....

12.2 อุปกรณ์การศึกษา.....

12.3 ผ่อนผันเวลาการทำงาน / เลิกงาน.....

12.4 อื่นๆ (ระบุ).....

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย

14 ท่านได้รับทราบนโยบายการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงานจากผู้ใด

14.1 นายจ้างหรือตัวแทน.....

14.2 สหภาพแรงงานหรือตัวแทน.....

14.3 เพื่อนร่วมงาน.....

14.4 การประชาสัมพันธ์ของ กสน.....

14.5 ญาติๆ.....

14.6 สืบหาด้วยตนเอง.....

14.6 อื่นๆ (ระบุ).....

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย

15 ท่านคิดว่าวิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบใดเหมาะสมกับท่านที่สุด

15.1 โรงเรียนผู้ใหญ่ภาคค่ำ

15.2 เรียนทางไกลสายสามัญในศูนย์บริการของ กสน.

15.3 เรียนทางไกลสายสามัญในศูนย์บริการของสถานประกอบการ

15.4 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในองค์กรเอกชน(โรงเรียนเอกชน)

15.5 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในรัฐวิสาหกิจ

15.6 อื่นๆ (ระบุ).....

16 การที่ท่านตัดสินใจเลือกเรียนการจัดการศึกษาลักษณะดังกล่าวเพราะเหตุใด

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
16.1 สภาพการจัดการเรียนการสอนน่าสนใจ.....					
16.2 มีแนวโน้มจบการศึกษา.....					
16.3 สะดวกต่อการเดินทาง.....					
16.4 สะดวกต่อการเดินทาง.....					
16.5 ได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน.....					
16.6 ได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากญาติ.....					
16.7 สถานประกอบการสนับสนุนค่าใช้จ่าย.....					
16.8 สถานประกอบการผ่อนผันเวลาเข้างาน / เลิกงาน.....					
16.9 สถานประกอบการสนับสนุนให้ไปเรียน.....					
16.10 สถานประกอบการจัดในที่ทำงาน.....					
16.11 ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์.....					
16.11 อื่นๆ (ระบุ).....					

17 สถานประกอบการที่ท่านทำงานได้สนับสนุนการศึกษาของท่านโดยวิธีใด

- 17.1 สนับสนุนให้ศึกษาต่อ
- 17.2 สนับสนุนให้ศึกษาต่อและเลื่อนปรับตำแหน่งให้เหมาะสมขึ้น
- 17.3 สนับสนุนให้ศึกษาต่อ ปรับตำแหน่งให้เหมาะสมและเพิ่มเงินเดือนให้มากขึ้น
- 17.4 ไม่สนับสนุนด้านใดๆ
- 17.5 ไม่ทราบ

18 ท่านได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากใคร

- 18.1 ตนเอง
- 18.2 ญาติพี่น้อง
- 18.3 สถานประกอบการที่ท่านทำงาน
- 18.4 อื่นๆ (ระบุ).....

19 ท่านได้รับหรือมีแรงบันดาลใจในการเข้าศึกษาต่อจากสาเหตุตามข้อต่อไปนี้อย่างไร

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
19.1 จากการประชาสัมพันธ์ของ กศน.....					
19.2 จากการกระตุ้นของบุคคลในครอบครัว.....					
19.3 ต้องการหาประสบการณ์จากเพื่อนต่างหน่วยงาน.....					
19.4 ต้องการได้รับวุฒิบัตรเพื่อการศึกษาต่อ.....					
19.5 ต้องการได้รับวุฒิบัตรเพื่อนำไปประกอบอาชีพ.....					
19.6 ต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน.....					
19.7 อื่นๆระบุ.....					

20 ท่านคิดว่าจะนำผลสำเร็จของการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับอาชีพของตนเองอย่างไร

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
20.1 เพิ่มเงินเดือน.....					
20.2 เลื่อนตำแหน่ง.....					
20.3 ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป.....					
20.4 ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง.....					
20.5 เพื่อต่อรองค่าจ้างจากนายจ้าง.....					
20.6 เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีหลักประกัน.....					
20.7 เป็นสิทธิของลูกจ้างที่ควรได้รับการพัฒนา.....					
20.8 เรียนให้สูงแล้วหาทางออกไปประกอบอาชีพอื่น.....					
20.9 ยังไม่ได้คิด.....					
20.10 อื่นๆ.(ระบุ).....					

21 ท่านคาดหวังว่าตัวท่านควรจะได้รับการศึกษาสูงสุดถึงระดับใด

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
21.1 ชั้นมัธยมศึกษา.....					
21.2 ระดับช่างฝีมือ (ปวช.).....					
21.3 ระดับช่างฝีมือชั้นสูง(ปวส.).....					
21.4 ระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี).....					
21.5 ระดับสูงกว่าอุดมศึกษา (ปริญญาโท).....					
21.6 ระดับสูงกว่าอุดมศึกษา (ปริญญาเอก).....					
21.7 อื่นๆ (ระบุ).....					

22 เมื่อจบการศึกษาขั้นที่ท่านต้องการแล้วท่านคิดว่าท่านอาจจะ

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
22.1 มีหน้าที่การงานดีขึ้น.....					
22.2 มีฐานะทางสังคมดีขึ้น.....					
22.3 เป็นตัวแทนของเพื่อนร่วมงานที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ.....					
22.4 มีรายได้มากขึ้น.....					
22.4 มีทักษะในการทำงานมากขึ้น.....					
22.5 นำความรู้ไปปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น.....					
22.6 นำความรู้ไปปรับปรุงครอบครัวให้ดีขึ้น.....					
22.7 มีความก้าวหน้าในชีวิตและการทำงานมากขึ้น.....					
22.8 มีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น.....					
22.9 ไม่เคยคิด.....					

23 ท่านได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนต่อเนื่องอย่างไร

23.1 เรียนเฉพาะหลักสูตร (ระบุ).....

23.2 เรียนหลักสูตรสายสามัญประถม และมัธยมต้น

23.3 เรียนหลักสูตรสายสามัญประถม มัธยมต้นและมัธยมปลาย

23.4 หลักสูตรอื่นๆ (ระบุ).....

24 ท่านมีความคิดเห็นต่อการศึกษานอกระบบ โรงเรียนของผู้ใช้แรงงานอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

แบบสอบถามสำหรับผู้จบการศึกษาแล้ว

รูปแบบการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงาน

โปรดใส่เครื่องหมาย X ตรงกับข้อความที่ท่านต้องการ

ภูมิหลังและข้อมูลทั่วไป

1 เพศ

- 1.1 ชาย 1.2 หญิง

2 อายุ.....ปี

3 สถานภาพทางการสมรส

- 3.1 โสด
 3.2 สมรสแล้ว
 3.4 หย่าร้าง
 3.5 อื่นๆ (ระบุ).....

4 ภูมิลำเนาจังหวัด.....

6 ระดับการศึกษา

- 6.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา
 6.2 ประถมศึกษา
 6.3 มัธยมศึกษาตอนต้น
 6.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 6.5 ปวช.
 6.6 ปวส.

7 หน้าที่การงานในปัจจุบัน

- 7.1 โฟร์แมนระดับสูง
 7.2 โฟร์แมนระดับกลาง
 7.3 โฟร์แมน
 7.4 ต่ำกว่าโฟร์แมน

8 ประสบการณ์การทำงาน.....ปี

9 เงินเดือนที่ได้รับรวมค่าทำงานล่วงเวลา.....บาท

- 9.1 น้อยกว่า 5,000 บาท 9.2 5,001 - 7,000 บาท
 9.3 7,001 - 9,000 บาท 9.4 9000 - 10,000 บาท
 9.5 มากกว่า 10,000 บาท

10 ระยะทางระหว่างที่พักกับสถานศึกษา

- 10.1 (0 - 5 กม.) 10.2 (6 - 10 กม.)
 10.3 (11 - 15 กม.) 10.4 (16 กม. ขึ้นไป)

11 ท่านได้เข้าศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบใด

- 11.1 โรงเรียนผู้ใหญ่
- 11.2 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
- 11.3 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในสถานประกอบการ
- 11.4 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในองค์กรเอกชน
- 11.5 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในรัฐวิสาหกิจ
- 11.6 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในหน่วยทหาร
- 11.7 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในเรือนจำและสถานพินิจเด็ก
- 11.8 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (อาศรม)
- 11.9 หลักสูตรการฝึกอาชีพพระยะสัน
- 11.10 อื่นๆ (ระบุ).....

12 ท่านคิดว่ารูปแบบการศึกษาแบบใดเหมาะสมกับผู้ใช้แรงงาน

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
12.1 โรงเรียนผู้ใหญ่.....					
12.2 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ.....					
12.3 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในสถานประกอบการ.....					
12.4 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในองค์กรเอกชน.....					
12.5 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในรัฐวิสาหกิจ.....					
12.6 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในหน่วยทหาร.....					
12.7 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในเรือนจำและสถานพินิจเด็ก.....					
12.8 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (อาศรม).....					
12.9 หลักสูตรการฝึกอาชีพพระยะสัน.....					

13 การที่ท่านเข้าศึกษาหลักสูตรดังกล่าวเพราะได้รับการสนับสนุนจาก

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
13.1 ตนเอง.....					
13.2 ญาติพี่น้อง.....					
13.3 สถานประกอบการ.....					
13.4 อื่นๆ(ระบุ).....					

14 การที่ท่านได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบการศึกษาในข้อ 2 เพราะเหตุใด

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
14.1 มีสภาพการจัดการเรียนการสอนน่าสนใจกว่า.....
14.2 มั่นใจว่าเรียนแล้วจบการศึกษามากกว่า.....
14.3 สถานประกอบการที่ท่านทำงานให้ความสนับสนุน.....

15 ก่อนที่ท่านเข้าศึกษาหลักสูตร กศน. สถานประกอบการได้มีข้อตกลงหรือเงื่อนไขใดกับท่าน

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
15.1 การปรับเงินเดือน.....
15.2 การปรับตำแหน่ง.....
15.3 เงินสนับสนุนการศึกษา.....
15.4 การผ่อนผันเวลาทำงาน / เลิกงาน.....
15.5 ไม่มีข้อตกลง.....
15.6 ไม่ทราบว่า มีข้อตกลง.....

16 เมื่อท่านศึกษาจนจบหลักสูตรแล้วสถานประกอบการได้ดำเนินการอย่างไร

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
16.1 สนับสนุนให้ศึกษาต่อ.....
16.2 สนับสนุนให้ศึกษาต่อและเลื่อนปรับตำแหน่งให้สูงขึ้น.....
16.3 สนับสนุนให้ศึกษาต่อและเพิ่มเงินเดือนให้เหมาะสม.....
16.4 ไม่สนับสนุนด้านใดๆ.....
16.5 ไม่ทราบ.....

17 ท่านคิดว่าการเข้าศึกษาหลักสูตร กศน. ได้มีประโยชน์ต่ออาชีพของท่านในแง่ใด

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
17.1 มีหน้าที่การงานดีขึ้น.....
17.2 มีฐานะทางสังคมดีขึ้น.....
17.3 เป็นตัวแทนของเพื่อนร่วมงานที่ถูกเคารพเอาเปรียบ.....
17.4 มีรายได้มากขึ้น.....
17.5 มีทักษะในการทำงานมากขึ้น.....
17.6 ได้นำความรู้ไปปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น.....
17.7 ได้นำความรู้ไปปรับปรุงครอบครัวให้ดีขึ้น.....
17.8 มีความก้าวหน้าในชีวิตและการงานมากขึ้น.....
17.9 มีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น.....
17.10 ไม่เคยคิด.....

18 ท่านคิดจะศึกษาในบริการของ กศน. ในหลักสูตรที่สูงขึ้นไปหรือไม่

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
18.1 สายสามัญประถมศึกษา.....					
18.2 สายสามัญมัธยมศึกษา.....					
18.3 สายสามัญมัธยมศึกษาสาย.....					
18.4 หลักสูตรการฝึกอาชีพระยะสั้น.....					

19 ถ้าท่านจะศึกษาคือในหลักสูตรที่สูงขึ้นท่านคิดว่าควรจะเป็นในรูปแบบใด

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
19.1 หาทางศึกษาด้วยตนเอง.....					
19.2 รอโอกาสที่เหมาะสม.....					
19.3 รอให้สถานประกอบการสนับสนุน.....					
19.4 อื่นๆ(ระบุ).....					

20 ท่านคิดว่าหลักสูตรใดที่ผู้ใช้แรงงานประสบความสำเร็จในการศึกษา

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
20.1 โรงเรียนผู้ใหญ่.....					
20.2 ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ.....					
20.3 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในสถานประกอบการ.....					
20.4 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในองค์กรเอกชน.....					
20.5 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในรัฐวิสาหกิจ.....					
20.6 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในหน่วยทหาร.....					
20.7 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในเรือนจำและสถานพินิจเด็ก.....					
20.8 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (อาสาสมัคร).....					
20.9 หลักสูตรการฝึกอาชีพระยะสั้น.....					

21 ท่านมีความคิดเห็นต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานอย่างไร

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ตารางการสุ่มกลุ่มประชากรที่กำลังศึกษา
 การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ ประจำปีการศึกษา 2540
 ประเภทศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในโรงเรียน

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	อำเภอ	ประเภทกลุ่ม	ประชากร	3.33%	กลุ่มตัวอย่าง
1	ร.ร. สมุทรพิทยาคม	กิ่งอำเภอบางเสาธง	ใหญ่	1144	38.0952	38
2	ร.ร. รัตนโกสินทร์ ๑	กิ่งอำเภอบางเสาธง	ใหญ่	1139	37.9287	38
3	ร.ร. สามัคคีวิทยา	บางบ่อ	ใหญ่	368	12.2544	12
4	ร.ร. เทตบาล 1	เมือง	ใหญ่	488	16.2504	16
5	ร.ร. หาดอมรราชภัฏราชภัฏชนวิทยา	เมือง	ใหญ่	729	24.2757	24
6	ร.ร. วัดสวนส้ม	พระประแดง	ใหญ่	2183	72.6939	73
7	ร.ร. วัดบางโกลนใน	บางพลี	ใหญ่	804	26.7732	27
8	ร.ร. บางเมืองเขียนผ่องอนุสรณ์	เมือง	ใหญ่	800	26.64	27
9	ร.ร. วัดหัวคู	บางเสาธง	กลาง	137	4.5621	6
10	ร.ร. วัดมงคลนิมิตร	บางเสาธง	กลาง	165	5.4945	5
11	วัดมงคล ๑	บางบ่อ	กลาง	177	5.8941	6
12	ร.ร. คลองสองพี่น้อง	พระสมุทรเจดีย์	กลาง	124	4.1292	4
13	ร.ร. สุขสวัสดิ์	พระประแดง	กลาง	192	6.3936	6
14	ร.ร. วัดหนามแดง	บางพลี	กลาง	142	4.7286	5
15	ร.ร. สุเหร่าบางปลา	บางพลี	กลาง	133	4.4289	4
16	ร.ร. ชิกิวิทยาลัย	เมือง	กลาง	183	6.0939	6
				8908	296.6364	297

ตารางการส่งกลุ่มประชากรที่กำลังศึกษา
 การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ ประจำปีการศึกษา 2540
 ประเภทศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในโรงเรียน

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	อำเภอ	ประเภทกลุ่ม	ประชากร	3.33%	กลุ่มตัวอย่าง
17	ร.ร ปากคลองมอญ	บางเสาธง	เด็ก	70	2.331	2
18	ร.ร ตลาดคลองสวน	บางปะอ	เด็ก	62	2.0646	2
19	ร.ร ไทยรัฐวิทยา 71	บางปะอ	เด็ก	28	0.9324	1
20	ร.ร คลองสวน	พระสมุทรเจดีย์	เด็ก	46	1.5318	2
21	ศ.บ.อ พระสมุทรเจดีย์	พระสมุทรเจดีย์	เด็ก	55	1.8315	2
22	ร.ร วัดใหญ่	พระสมุทรเจดีย์	เด็ก	47	1.5651	2
23	ร.ร วัดสุขกร	เมือง	เด็ก	89	2.9637	3
24	วัดอโศการาม	เมือง	เด็ก	74	2.4642	2
				471	15.6843	16

ตารางการส่งประชากรที่กำลังศึกษา
 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2540
 ประเภทศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในสถานประกอบการ

ลำดับที่	สถานประกอบการ	อำเภอ	ประเภทกลุ่ม	ประชากร	3.33%	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ.เอราวัณสิงทอ	พระประแดง	ใหญ่	279	9.2907	9
2	บ.ศรีเจริญวิลด้า	เมือง	ใหญ่	603	20.0799	20
3	บ. ซีเกดเทคโนโลยี	เมือง	ใหญ่	151	5.0283	5
4	บ.สยามนิคส์	บางเสาธง	กลาง	113	3.7629	4
5	บ. เมทโก้	บางเสาธง	กลาง	155	5.1615	5
6	บ. ส่งเสริมไทย		กลาง	122	4.0626	4
7	บ. ยางสยาม		เล็ก	33	1.0989	1
8	บ. แปดนทอย		เล็ก	80	2.664	3
9	บ. โดหะประทีป		เล็ก	61	2.0313	2
				1597	53.1801	53

ตารางการสุ่มประชากรที่จบการศึกษาแล้ว
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2540
ประเภทศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในสถานประกอบการ

ลำดับที่	สถานประกอบการ	อำเภอ	ประเภทกลุ่ม	ประชากร	8.00%	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ.เอราวิณสิงทอ	พระประแดง	ใหญ่	279	22.32	20
2	บ.ศรีเจริญวิตลาด	เมือง	ใหญ่	603	41.9085	42
3	บ. ซีเกตเทคโนโลยี	เมือง	ใหญ่	151	10.4945	11
4	บ.สยามนิคสัน	บางเสาธง	กลาง	113	7.8535	8
5	บ. เมทโก้	บางเสาธง	กลาง	155	10.7725	11
6	บ. ส่งเสริมไทย		กลาง	122	8.479	9
7	บ. ยางสยาม		เล็ก	33	2.2935	3
8	บ. แป้นทอง		เล็ก	80	5.56	6
9	บ. โศทนะประทีป		เล็ก	61	4.2395	5
				1597	113.921	115

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายคำนวณ หลีเสงี่ยม

เกิดวันที่ 23 มิถุนายน 2494

สถานที่เกิด อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 19/327 ถนนบางนา-ตราด หมู่ 13 ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540

ตำแหน่งหน้าที่การงาน อาจารย์ 2 ระดับ 7

สถานที่ทำงาน หมวควิชาภาษาต่างประเทศ โรงเรียนพลุเจริญวิทยาคม อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ประวัติการศึกษาพ.ศ. 2510 มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 3) โรงเรียนวิเชียรมาตุ จังหวัดตรัง

พ.ศ. 2516 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยครูสงขลา

พ.ศ. 2519 การศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

พ.ศ. 2541 สังกมสจกสศสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ศึกษาคุณ พ.ศ. 2538 การจัดสวัสดิการสังคม แก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐประชาชนจีน

พ.ศ. 2539 การจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน